

Päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamista selvittäneen työryhmän loppuraportti

Kirsi Alila, Mervi Eskelinen, Marja Penttilä, Tuomas Sarkkinen, Katri Tervaspalo,
Senni Vähäkuopus

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2026:13

Päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamista selvittäneen työryhmän loppuraportti

Kirsi Alila, Mervi Eskelinen, Marja Penttilä, Tuomas Sarkkinen,
Katri Tervaspalo

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-415-057-6

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamista selvittäneen työryhmän loppuraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2026:13

Teema

Koulutus

Julkaisija Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tekijä/t Kirsi Alila, Mervi Eskelinen, Marja Penttilä, Tuomas Sarkkinen, Katri Tervaspalo, Senni Vähäkuopus

Kieli suomi

Sivumäärä

125

Tiivistelmä

Osana pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman toimeenpanoa opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamisen selvittämisestä toimikaudelle 2.6.2025–31.1.2026. Työryhmän tuli laatia ehdotus varhaiskasvatuksen sosionomin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (SOS YAMK) riittävästä yliopistossa suoritettavista lisäopinnoista (ml. harjoittelu, opinnäytetyö) päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamiseksi. Lisäksi työryhmän tuli laatia ehdotus varhaiskasvatuslakiin päiväkodin johtajaa koskevaan kelpoisuussääntelyyn mahdollisesti tarvittavista muutoksista. Ehdotuksen laatimisessa tuli huomioida ehdotuksen vaikutukset sekä asiaan vaikuttavat varhaiskasvatuksen toiminta-ympäristössä ja työmarkkinatilanteessa tapahtuneet muutokset, tutkimus-, arviointi- ja tilastotieto sekä asiaan liittyvät muut tarkoituksenmukaiset selvitykset.

Työryhmässä koottiin sen toiminnan aikana laaja tietopohja lisäopinnotkokonaisuuden määrittämisen taustaksi nykyisen lainsäädännön perusteluista, kasvatustieteen maisterin ja sosionomi YAMK-koulutuksista, päiväkodin johtajan perustehtävästä ja työhön kohdistuvista odotuksista sekä nykyisestä ja arvioidusta työmarkkinatilanteesta. Työryhmä ei päässyt työssään yksimieliseen käsitykseen tarvittavista lisäopinnoista tai niiden tarpeellisuudesta. Loppuraporttiin on koottu työryhmän jäsen- ja asiantuntijatahojen seitsemän esitystä perusteluineen.

Julkaisu on päivitetty 12.3.2026, s. 61.

Asiasanat varhaiskasvatus, varhaiskasvatuslaki, kelpoisuus, kelpoisuusehdot, päiväkodin johtaja, päiväkot

ISBN PDF 978-952-415-057-6

ISSN PDF

1799-0351

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-057-6>

Slutrapport från arbetsgruppen för behörigheten för daghemsföreståndare

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2026:13	Tema	Utbildning
Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	
Författare	Kirsi Alila, Mervi Eskelinen, Marja Penttilä, Tuomas Sarkkinen, Katri Tervaspalo, Senni Vähäkuopus	
Språk	Sidantal	125

Referat

Som ett led i arbetet med att genomföra regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpo har undervisnings- och kulturministeriet tillsatt en arbetsgrupp för att utreda möjligheterna att uppnå behörighet som daghemsföreståndare. Arbetsgruppens mandatperiod pågick från den 2 juni 2025 fram till den 31 januari 2026. Arbetsgruppen hade till uppgift att ta fram ett förslag till vilka tilläggsstudier vid universitet (praktik, lärdomsprov) som personer med högre yrkeshögskoleexamen för socionom inom småbarnspedagogik behöver för att uppnå behörighet som daghemsföreståndare. Arbetsgruppen hade också till uppgift att utarbeta ett förslag till vilka eventuella ändringar var nödvändiga i bestämmelserna om behörighetsvillkor för daghemsföreståndare i lagen om småbarnspedagogik. Vid utarbetandet av förslaget skulle arbetsgruppen beakta förslagets konsekvenser samt de förändringar i verksamhetsmiljön och arbetsmarknadsläget inom småbarnspedagogiken som påverkar frågan. Dessutom ska relevanta forskningsresultat, utvärderingar och statistikuppgifter samt andra ändamålsenliga utredningar tas i beaktande.

För att bygga upp en bakgrund för att kunna fastställa tilläggsstudiehelheten har arbetsgruppen samlat ett omfattande kunskapsunderlag som handlar om grunderna för den gällande lagstiftningen, magisterprogrammet i pedagogik och socionomutbildningen vid yrkeshögskolor, daghemsföreståndarens grundläggande uppgift och förväntningar på arbetet samt om det nuvarande och kommande arbetsmarknadsläget. Arbetsgruppen har inte nått enighet om nödvändiga tilläggsstudier eller om sådana behövs. Slutrapporten innehåller sju förslag med motiveringar från arbetsgruppens medlemmar och experter.

Publikation uppdaterades den 12 mars 2026, s. 61.

Nyckelord daghemsföreståndare, daghem, småbarnspedagogik, lagen om småbarnspedagogik, behörighet, behörighetsvillkor

ISBN PDF 978-952-415-057-6 **ISSN PDF** 1799-0351

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-057-6>

Final report of the working group examining the qualifications of heads of early education centres

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2026:13	Subject	Education
Publisher	Ministry of Education and Culture	
Author(s)	Kirsi Alila, Mervi Eskelinen, Marja Penttilä, Tuomas Sarkkinen, Katri Tervaspalo, Senni Vähäkuopus	
Language	Finnish	Pages 125

Abstract

As part of the implementation of the Programme of Prime Minister Petteri Orpo's Government, the Ministry of Education and Culture appointed a working group for a term from 2 June 2025 to 31 January 2026 to examine how the required qualifications for heads of early education centres can be met. The working group was tasked with formulating a proposal on the additional Master's degree studies to be completed in university (incl. traineeship, thesis) that would be required of Bachelors of Social Sciences in early childhood education and care in order to qualify for the head of an early education centre. The working group was also tasked with drawing up a proposal for any amendments to the Act on Early Childhood Education and Care that might be necessary relating to the regulations on required qualifications pertaining to the heads of early education centres. The following were to be taken into account when drafting the proposal: the effects of the proposal; the changes in the operating environment and labour market situation in early childhood education and care; research, evaluation and statistical data; as well as other relevant reports and accounts.

During the process, the working group collected a broad knowledge base, drawing on the rationale in the current legislation, for defining the set of additional studies, the Master of Education and Master's programmes for Bachelors of Social Services, the core duties of heads of early education centres, expectations related to the work, and the current and projected labour market situation. In its work, the working group did not reach a consensus on the necessary additional studies or their necessity. The final report contains seven proposals and justifications presented by the members and experts of the working group.

Publication was updated on 12th March 2026, p. 61.

Keywords head of early education centre, early education centre, early childhood education and care, Act on Early Childhood Education and Care, eligibility, qualification requirements

ISBN PDF	978-952-415-057-6	ISSN PDF	1799-0351
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-057-6>

Sisältö

1 Työryhmä päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamisen selvittämisestä	8
1.1 Työryhmän tehtävät ja tavoitteet.....	9
1.2 Työryhmän työskentely.....	9
1.3 Työryhmän kokoukset.....	11
2 Nykytilan kuvaus	13
2.1 Päiväkodin johtajan perustehtävä.....	13
2.2 Lainsäädännön nykytila.....	15
2.3 Päiväkodin johtajan kelpoisuuden taustoja.....	16
2.4 Kasvatustieteen maisterin ja sosionomi (YAMK) -koulutusten nykytila.....	22
2.4.1 Yliopistokoulutus.....	22
2.4.2 Ammattikorkeakoulutus.....	24
2.5 Arviointituloksia päiväkodin johtajan työstä ja sille asetetuista odotuksista.....	27
2.6 Korkeakoulupoliittiset reunaehdot ja lisäopintojen saatavuus.....	29
3 Työryhmän työskentelyn aikana tuotetut aineistot	32
3.1 Työryhmän jäsenten avauspuheenvuorot.....	32
3.1.1 Toteutus.....	32
3.1.2 Yhteenveto.....	32
3.2 Kuulemiset.....	36
3.2.1 Toteutus.....	36
3.2.2 Yhteenveto.....	37
3.3 Tilasto- ja rekisteriaineistopohjainen selvitys.....	39
3.3.1 Päiväkodin johtajien määrä Suomessa.....	40
3.3.2 Kelpoisten päiväkodin johtajien varanto.....	41
3.3.3 Yhteenveto päiväkodin johtajien määrästä ja varannosta.....	43
3.4 Tietopyyntö päiväkodin johtajana työskentelevien määrästä ja kelpoisuuksista....	44
4 Työryhmän lisäopintoja koskevat esitykset	47
4.1 Esitysten laatimisen vaiheet.....	47
4.2 Esitykset lisäopinnoista.....	50
4.3 Pohdintaa esitysten toteutettavuudesta suhteessa reunaehtoihin.....	56
5 Yhteenveto ja pohdinta	59

Liitteet	62
Liite 1. Työryhmän asettamispäätös.....	62
Liite 2. Kuulemiskirje	67
Liite 3. Tilasto- ja rekisteripohjainen selvitys	69
Liite 4. Jäsenten esitykset.....	104
Lähteet	122

1 Työryhmä päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamisen selvittämisestä

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa Vahva ja välittävä Suomi (Valtioneuvosto, 2023) todetaan varhaiskasvatuksen johtamisesta seuraavasti: *”Hallitus sitoutuu varhaiskasvatukseen mukaiseen lapsen oikeuksien pedagogisesti johdettuun ja toteutettuun varhaiskasvatukseen”*. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että *”varhaiskasvatuksen johtajan tehtävässä toimiminen mahdollistetaan myös varhaiskasvatuksen sosionomi YAMK-tutkinnolla huolehtien riittävästä pedagogisesta ja didaktisesta osaamisesta”*. Hallitusohjelman kirjauksessa varhaiskasvatuksen johtajalla tarkoitetaan päiväkodin johtajaa.

Osana hallitusohjelman toimeenpanon valmistelua opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti syksyllä 2023 alustavia kuulemisia keskeisille sidosryhmille. Kuulemisten tavoitteena oli saada näkemyksiä hallitusohjelman kirjauksesta, joka koskee päiväkodin johtajan kelpoisuutta. Kuultavina tahoina olivat Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ry, ammattikorkeakoulujen edustus, Opetusalan ammattijärjestö ja Varhaiskasvatuksen opettajien liitto. Lisäksi ministeriölle lähetti aiheeseen liittyviä kannanottoja yliopistojen varhaiskasvatuksen professorit ja varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen edustajat, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry, Opetusalan johdon neuvottelukunta yhdessä päiväkodin johtajien kanssa sekä yhdessä ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, Kunta- ja hyvinvointialueidentyöntekijät KT sekä Kuntaliitto.

Kuulemistilaisuuksien sekä ministeriöön tulleiden kannanottojen myötä kävi ilmi, että eri tahojen näkemykset, mielipiteet ja ratkaisuehdotukset hallitusohjelmakirjaukseen erosivat toisistaan merkittävästi. Pääsääntöisesti tahot olivat joko selvästi nykyisiin johtajan kelpoisuuksiin liittyvän lainsäädännön säilyttämisen kannalla, tai kelpoisuuden laajentamisen kannalla. Erialaisten näkemysten vuoksi hallitusohjelman kirjausta oli tarpeen käsitellä syvällisemmin työryhmän muodossa. Työryhmä asetettiin opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta 2.6.2025 (työryhmän asettamispäätös, liite 1 ja raportin luku 1.1) ja työryhmän toimikaudeksi määriteltiin 9.6.2025–31.1.2026.

Luvussa yksi kuvataan työryhmän tehtäviä, tavoitteita ja työskentelyä. Luvussa kaksi kuvataan tehtävänantoon liittyvän lainsäädännön, koulutusten ja päiväkodin johtajien työskentelyn nykytilaa. Luvussa kolme esitetään aineistot, jotka tuotettiin erityisesti työryhmän työskentelyn ja päätöksenteon tueksi. Kuten raportissa tuodaan esiin, ei työryhmä pystynyt tuottamaan yhtä tehtävänannon mukaista esitystä. Luvussa neljä esitetäänkin työryhmän laatimat seitsemän esitystä sekä pohditaan esitysten suhdetta lisäopinnojen toteuttamisen ja suorittamisen reuna-ehtoihin. Viidennessä luvussa esitetään yhteenveto työryhmän työskentelystä.

1.1 Työryhmän tehtävät ja tavoitteet

Työryhmän tehtävät ja tavoitteet määriteltiin asettamispäätöksessä (VN/13535/2025-OKM-22, liite 1) seuraavasti:

- Laatia ehdotus hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti varhaiskasvatuksen sosionomin ylemmän tutkinnon (SOS YAMK) riittävistä yliopistossa suoritettavista lisäopinnoista (ml. harjoittelu, opinnäytetyö) päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamiseksi.
- Laatia ehdotus varhaiskasvatuslakiin päiväkodin johtajaa koskevaan kelpoisuussääntelyyn mahdollisesti tarvittavista muutoksista. Ehdotus varhaiskasvatuslain mahdollisista muutoksista tulee laatia hallituksen esityksen muotoon.

Asettamispäätöksen mukaan ehdotuksen laatimisessa tulee huomioida ehdotuksen vaikutukset sekä asiaan vaikuttavat varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä ja työmarkkinatilanteessa tapahtuneet muutokset, tutkimus-, arviointi- ja tilastotieto sekä asiaan liittyvät muut tarkoituksenmukaiset selvitykset.

1.2 Työryhmän työskentely

Työryhmän jäsenet ja asiantuntijat valittiin kutsumenettelyllä sekä ministeriön ja keskeisten tahojen esitysten perusteella. Työryhmä koostui puheenjohtajistosta (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja asiantuntijasihteeri), varsinaisista jäsenistä sekä pysyvistä asiantuntijoista. Pysyvät asiantuntijat osallistuivat työryhmän kokouksiin puhe- ja läsnäolo-oikeudella. Jatkossa jäsenistä ja asiantuntijoista puhutaan yhteisesti työryhmänä tai työryhmän jäsenenä.

Työryhmän puheenjohtajisto

Alila Kirsi, puheenjohtaja, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö
Eskelinen Mervi, varapuheenjohtaja, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö
Sarkkinen Tuomas, asiantuntijasihteeri, arviointiasiantuntija, Kansallinen
koulutuksen arviointikeskus
Teliö Anne-Maj, hallinnollinen avustaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (31.8.2025 asti)
Lilja Kati, hallinnollinen avustaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (1.9.2025 alkaen)

Työryhmän jäsenet

Buss Anna, varhaiskasvatuksen johtaja, Vaasan kaupunki
Fonsén Elina, apulaisprofessori, yliopistokoulutuksen edustaja, Jyväskylän yliopisto
Högström Barbro, ruotsinkielisten sivistyspalvelujen johtaja, Espoon kaupunki
Kalland Mirjam, varhaiskasvatuksen professori, Suomen yliopistojen
rehtorineuvosto UNIFI ry
Mattila Kaisa, varhaiskasvatuksen johtaja, Kajaanin kaupunki
Mielityinen Ida, toiminnanjohtaja, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Pakanen Anitta, puheenjohtaja, Varhaiskasvatuksen opettajien liitto VOL ry
Penttilä Marja, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö
Rytilahti Anne, erityisasiantuntija, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö
Talentia ry
Salo Jaakko, koulutuspolitiikan päällikkö, Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry
Sandroos Aleks, asiantuntija, Sivistysala ry
Väkiparta Petteri, lehtori, ammattikorkeakoulutuksen edustaja, Tampereen ammatti-
korkeakoulu, Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkoston
(SOAMK) varhaiskasvatuksen alatyöryhmä

Pysyvät asiantuntijat

Lahtinen Jarkko, kehittämisspällikkö, Suomen Kuntaliitto ry
Pihlaja Päivi, professori, Itä-Suomen yliopisto
Tervaspalo Katri, opetusneuvos, korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto, opetus- ja
kulttuuriministeriö
Valkonen Satu, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

Lisäksi korkeakouluharjoittelija Senni Vähäkuopus osallistui työryhmän työhön ja raportin kirjoittamiseen välillä 19.8.–18.11.2025.

Rakenteellisesti työryhmän toimintaa kuvasivat työryhmän kokoukset sekä Teams-työtila. Teams-työtilaan lisättiin kaikki työryhmän jäsenet sekä pysyvät asian-tuntijat. Teams-työtilassa jaettiin kokouksiin liittyviä asiakirjoja sekä materiaaleja esimerkiksi tutkimustiedosta, asialistoista ja muistioista sekä aiheeseen liittyvistä selvityksistä. Kokouksia valmisteli työryhmän puheenjohtajisto.

Työryhmän työskentelyssä hyödynnettiin aiheen kannalta olennaisia ja ajan-kohtaisia tutkimus-, arviointi- ja selvitysraportteja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuista käytössä olivat muun muassa Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030 (OKM julkaisuja 2021:3), Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030 (OKM julkaisuja 2017:30), Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen johtajuushankkeen (VEPO) loppuraportti (OKM julkaisuja 2023:7) sekä Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumien toisen toiminta-kauden loppuraportti (OKM julkaisuja 2024:7). Lisäksi työssä hyödynnettiin Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arviointiraportteja päiväkodin johtajan työstä ja varhaiskasvatusalan koulutuksista. Työryhmän työssä hyödynnettiin monipuolisesti Suomessa ja kansainvälisesti tehtyä tutkimusta.

1.3 Työryhmän kokoukset

Työryhmän työkokouksia järjestettiin vuosina 2025 ja 2026 yhteensä 9 kertaa, joista kolme järjestettiin hybridikokouksena ja kuusi etäyhteydellä. Työryhmän kokouksia järjestettiin vuonna 2025 seuraavina ajankohtina 9.6., 21.8., 12.9., 10.10., 27.10., 28.11. ja 12.12. Vuonna 2026 kokouksia järjestettiin 22.1. ja koko toimikauden viimeinen kokous järjestettiin 29.1.

Työryhmän ensimmäisissä kokouksissa keskityttiin työryhmän jäsenten puheen-vuoroihin (ks. luku 3.1) ja esityksiin, jotka rakensivat kuvaa aiheen nykytilasta (ks. luku 2). Seuraavaksi kokouksissa edettiin käsittelemään kirjallisia ja suullisia kuulemisia (ks. luku 3.2). Työryhmä kuuli Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) toteuttaman varhaiskasvatuksen johtajuusarvioinnin tuloksia (Siippainen ym., 2021; Kuusiholma-Linnamäki ym., 2023), jotka tarjosivat systemaattisen katsauksen johtamisen nykytilaan ja johtamistyöhön kohdistuviin odotuksiin (ks. luku 2.5). Lisäksi työryhmän työskentelyn aikana ministeriö toteutti tilasto- ja rekisteriaineistoihin perustuvat tarkastelut päiväkodin johtajien kelpoisuuksista, eläköitymisestä ja tarpeen kehityksestä vuoteen 2030 mennessä (ks. 3.3). Työryhmän työskentelyn aikana ministeriö toteutti myös tietopyynnön Helsingin, Vantaan ja Espoon kaupungeille päiväkodin johtajien kelpoisuustilanteesta tällä hetkellä ja vuonna 2030 (ks. luku 3.4).

Työvaiheiden jälkeen työryhmän jäsenet tuottivat tehtäväksiannon mukaisesti esityksensä sosionomi YAMK-lisäopinnoista. Työryhmän jäsenten eri näkemysten takia työryhmä ei pystynyt tuottamaan yhtä pääesitystä, ja lopullisia esityksiä kirjattiin yhteensä seitsemän (ks. luku 4).

2 Nykytilan kuvaus

Tässä luvussa kuvataan työryhmän tehtävänannon kannalta olennaista työryhmän käytössä ollutta ja sen hankkimaa tietoa. Luku alkaa päiväkodin johtajan perustehtävän kuvaamisella tutkimustietoon pohjautuen. Luvussa käsitellään myös kelpoisuuslainsäädännön nykytilaa ja päiväkodin johtajan kelpoisuuteen liittyvän vuonna 2030 tapahtuvan lainsäädännön muutoksen perusteluja. Esiin tuodaan myös erilaisten päiväkodin johtamiseen liittyvien selvitysten, työryhmäraporttien, tutkimusten ja arviointien sisältöä suhteessa päiväkodin johtajan työhön. Luvussa esitellään lisäksi yliopistoissa suoritettavien kasvatustieteen maisterin ja ammattikorkeakouluissa suoritettavien sosionomi YAMK -koulutusten nykytilaa ja tarkastellaan lisäopintoihin liittyviä korkeakoulupoliittisia reunaehtoja ja lisäopintojen saatavuutta.

2.1 Päiväkodin johtajan perustehtävä

Vuonna 2013 toteutetun varhaiskasvatuksen hallinnonalasiirron jälkeen varhaiskasvatuksessa on tapahtunut monia muutoksia ja uudistuksia (Alila & Eskelinen, 2021), jotka ovat myös vaikuttaneet päiväkodin johtajan työn muutoksiin ja profession kehittymiseen (Heikkinen, 2026). Varhaiskasvatustyöyksiköt ovat pedagogisesti painottuneita opetuksen, kasvatuksen ja hoidon kokonaisuuksia ja edellyttävät päiväkodin johtajalta kasvatustieteellistä ja pedagogista osaamista (Roponen ym., 2025). Päiväkodin johtajan tehtävä onkin ennen kaikkea pedagoginen johtajuustehtävä, jossa tuetaan henkilöstön ammatillista kehittymistä ja rakennetaan lapsen oppimisen kehityksen ja hyvinvoinnin perustaa (Fonsén & Lahtero, 2024; Fonsén, 2014; Heikka ym. 2024; Heikka ym., 2023; OECD, 2006).

Myös vuonna 2018 kokonaan uudistettu varhaiskasvatustalaki (540/2018) korostaa aikaisempaa enemmän pedagogiikkaa varhaiskasvatustoiminnan perustana. Pedagogiikan merkitys näkyy lähtökohtaisesti jo varhaiskasvatuksen määrittelyssä (2 §) ja toiminnalle kohdennetuissa tavoitteissa (3 §). Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2022) velvoittavuus ja sen sisällön aikaisempaa painavimmat pedagogiset painotukset edellyttävät päiväkodin johtajalta varhaiskasvatuksen henkilöstön ja toimintakulttuurin aiempaa vahvempaa pedagogiikkaan perustuvaa johtamista (ks. esim. Kuusiholma-Linnamäki ym., 2023).

Päiväkodin johtajalla tulee olla syvä ymmärrys pedagogiikasta ja hänen keskeisin tehtävänsä on pedagogiikan johtaminen (ks. esim. Heikkinen, 2026; Hujala ym., 2016). Pedagogiikan johtaminen turvaa myös varhaiskasvatuksen pedagogiikan korkean laadun ja heijastuu suoraan lasten hyvinvointiin (Fonsén ym., 2022).

Hyvällä pedagogisella johtajuudella on tutkimusten mukaan vaikutusta pedagogisen toiminnan laadukkuuteen ja sitä kautta sen on todettu edistävän myös lasten hyvinvointia, aktiivisuutta ja toimintaan sitoutuneisuutta (Cheung ym., 2019; Fonsén ym., 2022). Päiväkodin johtajan keskeistä osaamispääomaa on muun johtamisosaamisen ohella syvä ymmärrys varhaiskasvatuksen pedagogisesti painottuneesta perustehtävästä. Päiväkodin johtajalta vaaditaan kykyä tulkita opetussuunnitelmien sisältöä ja niiden pohjalta asettaa varhaiskasvatustoiminnalle tavoitteita. Tämän lisäksi johtajalta vaaditaan kykyä sitoa käytännön pedagoginen toiminta opetussuunnitelmien kirjauksiin. Tavoitteisiin sitoutuminen edellyttää koko työyhteisön ottamista mukaan pedagogisiin keskusteluihin ja tavoitteiden asettamiseen sekä pedagogisen toiminnan arviointiin ja kehittämiseen (ks. Ahtiainen ym., 2021).

Päiväkodin johtamistyö voidaan määritellä niin sanotuksi keskijohdon positioksi, sillä työhön kuuluu olennaisesti niin henkilöstön lähijohtamista kuin keskijohdon tehtäviin liittyvää vastuuta työn tulosten ja käytettävissä olevien resurssien välisestä tasapainosta (Hjelt, 2023; Niiranen, 2014). Johtajat työskentelevät erikokoisissa kunnissa ja yksityisissä organisaatioissa, joiden strategia, toimintakulttuuri ja resurssit luovat rakenteita johtajan työlle. Johtajalla itsellään on puolestaan alaisuudessaan vaihteleva määrä kasvatushenkilöstöä ja johtajan johtamiskokonaisuus voi koostua useasta eri toimipaikasta ja varhaiskasvatuksen muodosta (ks. Eskelinen & Hjelt, 2017; Siippainen ym., 2021; Kuusiholma-Linnamäki ym., 2023).

Niin ikään johtajan työnkuva ja työaika jakaantuu monenlaisiin erilaisiin työtehtäviin, kuten pedagogiikan, henkilöstö-, talous-, palvelu- sekä digijohtamiseen sekä sidosryhmäyhteistyöhön ja viestintään (Hujala & Eskelinen, 2013; Siippainen ym. 2021; Hujala ym. 2023). Näin ollen johtajalta edellytetään monenlaista johtamisosaamista ja kykyä hoitaa eritasoisia työtehtäviä osana johtamistyön arkea. Vaikka työtehtävät itsessään ovat monenlaisia, tulisi johtajan kaiken toiminnan ja päätöksenteon ensisijaisena vaikuttimena olla varhaiskasvatuslain mukaisesti lapsen edun ja laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytysten varmistaminen. Täten erilaiset työtehtävät ovat aina yhteydessä johtajan perustehtävään ja arvopohjaan, eli kasvatustieteelliselle tiedolle rakentuvaan pedagogiseen johtamiseen (Fonsén, 2014). Johtajalta edellytetään kykyä perustella oma ammatillinen toimintansa erityisesti tilanteissa, joissa varhaiskasvatukseen

kohdistuu tehostamis- ja säästötoimenpiteitä (ks. esim. Hjelt, 2023; Valkonen & Abendstein, 2025). Johtamistyön vaativuutta ja työhön kohdistuvia moninaisia odotuksia käsitellään lisää luvussa 2.5.

2.2 Lainsäädännön nykytila

Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuuksista säädetään vuonna 2018 voimaan tullessa varhaiskasvatuslaissa (540/2018). Varhaiskasvatuslaissa on määritelty päiväkodin johtajan kelpoisuus 1.1.2030 alkaen 31 §:ssä. Ennen 31 §:n voimaantuloa noudatetaan siirtymäsäännöstä (74.2 §), jonka mukaan päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on

1. kelpoisuus varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään ja riittävä johtamistaito tai
2. kelpoisuus varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään ja kasvatustieteen maisterin tutkinto sekä riittävä johtamistaito.

Näin ollen kelpoisena päiväkodin johtajana voi ennen 1.1.2030 toimia lastentarhanopettajatutkinnon, varhaiskasvatuksen opettajakelpoisuuden tuottavan kasvatustieteen kandidaatti -tutkinnon sekä varhaiskasvatuksen opettajakelpoisuuden tuottavan sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittanut henkilö. Jos henkilö on suorittanut varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään kelpoistavan tutkinnon eikä hänellä ole kelpoisuutta varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään, hänen tulee suorittaa kasvatustieteen maisterin tutkinto jo nyt ollakseen kelpoinen päiväkodin johtajan tehtävään.

Kelpoisuudet muuttuvat 1.1.2030, kun varhaiskasvatuslain 31 § tulee voimaan. Tämän jälkeen päiväkodin johtajan kelpoisuus edellyttää edellä mainittujen tutkintojen suorittaneilta henkilöiltä lisäksi kasvatustieteen maisterin tutkintoa 1.1.2030 alkaen.

Varhaiskasvatuslain voimaan tullessa työelämässä silloin toimineiden päiväkodin johtajien kelpoisuudet haluttiin säilyttää. Varhaiskasvatuslakiin säädettiin henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös (75.5 §), jonka mukaan henkilö, joka toimi kelpoiseksi katsottuna päiväkodin johtajana tai hallinnollisena johtajana lain voimaantullessa 1.9.2018 tai oli toiminut tällaisessa tehtävässä viiden tätä edeltävän vuoden kuluessa, säilyttää kelpoisuutensa koko työuransa ajan. Henkilöt, jotka ovat toimineet varhaiskasvatuslain voimaantulon jälkeen mutta ennen

31 §:n voimaantuloa kelpoiseksi katsottuna päiväkodin johtajana, mutta eivät ole hankkineet kasvatustieteen maisterin tutkintoa, menettävät kelpoisuutensa 1.1.2030 alkaen varhaiskasvatuslain 31 §:n tullessa voimaan. Tämä koskee kaikkia tutkintotaustoja.

2.3 Päiväkodin johtajan kelpoisuuden taustoja

Päiväkodin johtajan kelpoisuus lainsäädännössä

Varhaiskasvatuslain (540/2018) kokonaisuudistuksen yhteydessä 1.1.2030 voimaan tulevan päiväkodin johtajan kelpoisuuden (31 §) muutosta perusteltiin hallituksen esityksessä (HE 40/2018). Lainsäädännön yhteydessä haluttiin selkeyttää päiväkodin johtamiseen ja johtajaan liittyvää sääntelyä.

Uudistettavassa varhaiskasvatuslaissa päiväkodin johtajan tarkoitettiin vastaavan jo kumotussa sosiaalihuollon kelpoisuuslaissa (272/2005) tarkoitettua ammatillista johtajaa. Ammatillisilla johtotehtävillä tarkoitettiin tehtäviä, joihin sisältyi työntekijöiden ammatillista osaamisen johtamista sekä valmiutta toimia itse lapsiryhmässä. Hallinnollisen johtajan kelpoisuudesta ei enää säädetty erikseen vaan siitä päättäminen oli tarkoitus jättää paikalliselle tasolle samoin kuin esimerkiksi perusopetuksessa. Hallinnollisiin johtotehtäviin kuuluivat aiemman sosiaalialan kelpoisuuslainsäädännön tulkintakäytännön mukaan sellaiset varhaiskasvatuksen hallinnolliset tehtävät, joihin ei sisälly välittömiä asiakastyön ohjaustehtäviä eikä välitöntä asiakastyötä lapsiryhmissä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi varhaiskasvatuksen johtaja tai varhaiskasvatuksen aluepäällikkö.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan päiväkodin johtaja vastaa toimintayksikkönsä varhaiskasvustoiminnasta, varhaiskasvatuksen laadusta ja tuloksellisuudesta. Toiminnasta vastaavalla johtajalla tulee olla myös koulutuksensa puolesta valmius toimia lapsiryhmässä, vaikka työnantajan päättämään tehtävänkuvaan tällainen ei sisältyisikään. Maisterin tutkinnon asettamista vähimmäisvaatimukseksi perusteltiin hallituksen esityksessä sillä, että toiminnasta vastaavan johtotehtäviin sisältyy entistä enemmän päiväkodin varhaiskasvatukseen kuuluvan pedagogiikan ja työntekijöiden pedagogisen osaamisen johtaminen ja toiminnan suunnittelua. Uudistettu lainsäädäntö ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus, 2022) sekä Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus, 2014) asettivat normittavina asiakirjoina uusia tavoitteita varhaiskasvatuksen laadulle. Vaikka varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden tuottavaan kasvatustieteen kandidaatin tutkintoon sisältyy varhaiskasvatuksen

pedagogiikkaa ja didaktiikkaa ja kehitys- ja kasvatopsykologiaa, pedagogiikan johtamiseen tarvittavan osaamisen vahvistamisen nähtiin sisältyvän tarkoituksenmukaisimmin kasvatustieteen maisterin tutkintoon.

Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta

Nykyisen lainsäädännön valmistelun ja toimeenpanon tueksi on tuotettu viime vuosina monipuolista tutkimus- ja selvitystietoa ja perustettu erilaisia asiantuntijaryhmiä. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030-selvityksessä (Karila ym., 2017) luotiin tilannekuva varhaiskasvatuksessa tarvittavasta osaamisesta, koulutuksen kehittämistarpeista ja päiväkodin henkilöstörakenteesta Suomessa. Lainsäädännön uudistuessa myös varhaiskasvatukselle ja henkilöstön osaamiselle asetetut vaatimukset, ja näin ollen myös koulutusvaatimukset, muuttuivat. Selvityksessä tehtiin esitys siitä, millaista osaamista varhaiskasvatuksen opetus-, kasvatusta-, hoito- ja johtotehtävissä tarvitaan, ja miten varhaiskasvatusalan koulutuksia tulee uudistaa, jotta tarvittava osaaminen saavutetaan ja voidaan turvata. (Karila ym., 2017.)

Selvitysryhmän mukaan lain ja perusteasiakirjojen tavoitteiden saavuttaminen edellytti myös henkilöstön osaamistason kehittämistä pedagogista osaamista painottavaan suuntaan. Päiväkodin johtajan todettiin olevan vastuussa kasvatusyhteisön toiminnasta, päiväkodin pedagogiikan kokonaisuudesta sekä toimintakulttuurin tietoisesta rakentamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä varhaiskasvatusta koskevien lakien, asetusten ja toimintaa ohjaavien pedagogisten suunnitelmien mukaisesti. Johtaja vastaa myös käytettävissään olevien resurssien suuntaamisesta, johtaa päiväkotiiin liittyviä verkostoja, yhteistyösuhteita ja rakenteita, sekä osallistuu niiden toimintaan ja arviointiin. Selvityksessä tunnistettujen johtajan työhön liittyvien osaamisvaatimusten perusteella suositeltiin, että varhaiskasvatuksen koulutustasojä mietittäessä päiväkodin johtajan kelpoisuuden tuottaisi jatkossa soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tehtäviin kelpoistavat opinnot sekä vähintään 15 opintopisteen laajuinen varhaiskasvatuksen harjoittelu. (Karila ym., 2017.)

Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi

Varhaiskasvatuksen henkilöstön ammatillinen osaaminen on keskeinen varhaiskasvatuksen laatutekijä, ja jokaisen varhaiskasvatuksen kelpoistavan koulutuksen ja sen tuottaman osaamisen tulisi vastata työn nykyisiä ja tulevia vaatimuksia. Varhaiskasvatushenkilöstön korkeammalla koulutustasolla on tutkimusten perusteella myönteinen vaikutus ennen kaikkea henkilöstön ammatillisiin asenteisiin,

tietoihin ja taitoihin ja niiden kautta edelleen lasten kehitykseen tai oppimiseen. Tämän lisäksi koulutusohjelman sisällöllä, laadulla ja kestolla on suuri vaikutus siihen, millaiseksi henkilöstön osaaminen ja ammattitaito muodostuvat. Olennaista ei ole pelkästään koulutustaso, vaan myös itse substanssin olennainen tuntemus. (Karila, 2025.)

Tehtävissä tarvittavaa osaamista ja koulutusten tuottamaa osaamista tulee tarkastella sekä ammattinimikkeittäin että kokonaisuutena. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumin (VKF) laatima kehittämisohjelma (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021) sisälsi työryhmän näkemyksen nykyiseen lainsäädäntöön sisältyvien tutkintokoulutusten tuottamasta osaamisesta kaikille yhteisen osaamisen ja ammattiryhmittäin eriytyneen osaamisen alueilla. Eriytyneiden osaamisprofiilien tunnistaminen varhaiskasvatuksessa on tärkeää, koska ne muodostavat perustan toimivalle, ammattiryhmien erilaista osaamista arvostavalle ja hyödyntävälle moniammatilliselle työskentelylle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021.)

Koulutuksilla ja yhdellä tutkinnolla on rajallinen mahdollisuus tuottaa varhaiskasvatuksessa tarvittavaa osaamista. Tästä syystä on tärkeää määritellä, mikä on kunkin koulutuksen tuottaman osaamisen ydin (Karila, 2025). Varhaiskasvatusalalla ei ole yksiä yhtenäisiä osaamiskuvauksia eri koulutuksille, ja tutkintojen osaamistavoitteet määritellään joko tutkinnon perusteissa (toinen aste) tai korkeakoulukohtaisesti ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opetussuunnitelmissa. Samaten päiväkotien eri ammattiryhmien tehtäväkuvista ei ole käytettävissä yhtenäisiä kuvauksia. Tehtävänkuvien laatiminen on työnantajan vastuulla.

VKF-työryhmä pyrki raportissaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021) määrittelemään yhteisesti jokaisen ammattiryhmän kohdalla keskeisen koulutuksen tuottaman osaamisen. Varhaiskasvatuksen sosionomin, varhaiskasvatuksen opettajan, päiväkodin johtajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävät edellyttävät korkeakoulututkintoa, jolloin näiltä ammattilaisilta edellytetään myös erilaisia, omaan erityiseen osaamiseen kiinnittyviä vastuita. Työryhmä oli yhtä mieltä siitä, että päiväkodin johtajalla on selkeä johtamisvastuu ja päiväkodin johtaja toimii aina tehtävässään esihenkilövastuulla. Näin ollen tehtävä tuottaa selkeästi muista varhaiskasvatuksen ammattilaisista poikkeavaa johtamisosaamisen vaatimusta.

Päiväkodin johtajan koulutuksen tuottamaksi eriytyneeksi varhaiskasvatusosaamiseksi tunnistettiin VKF-työryhmässä kyky vastata kasvatusyhteisön toiminnasta, päiväkodin pedagogiikan kokonaisuuden johtamisesta sekä johtamiensa yksiköiden toimintakulttuurien tietoisesta rakentamisesta, laadun arvioinnista ja

kehittämisestä varhaiskasvatusta koskevien lakien, asetusten ja toimintaa ohjaavien asiakirjojen mukaisesti. Lisäksi johtajan keskeistä koulutuksen tuottamaa tunnistettua varhaiskasvatusosaamista on tuntee varhaiskasvatuksen erilaiset toimintamuodot ja niiden ominaispiirteet sekä kyky hyödyntää uusinta varhaiskasvatusta koskevaa tutkimustietoa päiväkotiyhteisön toiminnan kehittämisessä ja omassa johtamistoiminnassaan.

Johtajalta edellytetään myös verkosto-osaamista, eli kykyä johtaa päiväkotiin ja johtamiinsa toimintayksiköihin liittyviä verkostoja, yhteistyösuhteita ja rakenteita, sekä osallistua niiden toimintaan, arviointiin ja kehittämiseen. Keskeisenä osaamisena tunnistettiin myös kyky toimia varhaiskasvatuksen asiantuntijana alueensa varhaiskasvatuksen ja monialaisissa kehittämisverkostossa sekä välittää lasten, perheiden ja ammattilaisten näkökulmia alueen varhaiskasvatus- ja muiden palveluiden kehittämiseen. VKF-työryhmä ei ollut yksimielinen osaamisprofiilien määrittelyssään, ja molempien raporttien (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021; 2024) suosituksena onkin, että eri koulutusten tuottaman osaamisen ja asiantuntijuuden selkeyttämistä tulee edelleen jatkaa koulutusten välisessä yhteistyössä. Selkeyttämisen tarve liittyy erityisesti varhaiskasvatuksen sosionomien tehtävänkuviin, niiden käytännön toteutumiseen ja koulutukseen suhteessa muiden varhaiskasvatuksen ammattien tehtävänkuviin ja koulutuksiin.

Varhaiskasvatuksen koulutusten kansalliset arvioinnit

Varhaiskasvatusalan koulutusta järjestetään toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa, yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa sekä steinerpedagogiseen varhaiskasvatukseen kelpoisuuden tuottavaa koulutusta järjestävässä vapaan sivistystyön oppilaitoksessa Snellman korkeakoulussa. Jokainen koulutuksen järjestäjä ja korkeakoulu arvioi ja kehittää jatkuvasti omaa toimintaansa, järjestämiensä koulutusten sisältöjä ja niiden tuottamaa osaamista suhteessa koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin ja esimerkiksi työelämän vaatimuksiin. Järjestäjien jatkuvan itsearvioinnin lisäksi koulutusten kehittäminen edellyttää myös koulutusrajat ylittävää kansallisen tason arviointia.

Varhaiskasvatuksen koulutusten toteuttamisen ja kehittämisen kannalta on tärkeää, että eri ammatillaisia kouluttavien tahojen kesken vallitsisi riittävä yhteisymmärrys alalla vaadittavasta osaamisesta sekä kunkin koulutusalan vastuista osaamisen perustan tuottamisessa. Tällä asialla on keskeinen merkitys koulutusten sisältöjen ja osaamistavoitteiden määrittelyssä, samoin kuin opiskelijoiden ammatillista identiteettiä tukevien koulutusprosessien suunnittelussa ja toteuttamisessa. (Karila ym., 2024.)

Varhaiskasvatuksen koulutuksia on arvioitu kansallisella tasolla kahdesti vuosina 2012–2013 (Karila ym., 2013) ja vuosina 2022–2023 (Karila ym., 2024). Työryhmän tehtävänannon näkökulmasta kansalliset arvioinnit tarjoavat olennaista tietoa yliopistojen ja ammattikorkeakoulutusten järjestämän alan koulutuksen tilasta, sisällöistä ja kehityksestä.

Sosionomi YAMK-koulutus ei sisällynyt vuonna 2022–2023 arvioitavien tutkintojen piiriin, sillä tutkinto ei tällä hetkellä tuota kelpoisuutta päiväkodin johtajan työtehtäviin. Työryhmän työskentelyn aikana ei noussut mainittavasti esiin tutkimus- tai selvitystietoa sosionomi YAMK-koulutuksen nykytilasta tai relevanssista varhaiskasvatuskontekstissa. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto rakentuu alemman tutkinnon jatkumona, ja molempia koulutuksia järjestetään ammattikorkeakoulutuksen kontekstissa, jossa esimerkiksi sosionomikoulutukseen liittyvillä kompetensseilla on iso rooli. Tästä johtuen myös sosionomi (AMK) -koulutukseen liittyviä näkökulmia ja johtopäätöksiä käytiin läpi osana työryhmän työtä, ja pyrittiin tällä tavoin luomaan tilannekuvaa sosionomi YAMK-koulutuksesta.

Varhaiskasvatuksen koulutusten arviointi 2012–2013

Ensimmäisen kansallisen arvioinnin aikaan (Karila ym., 2013) oli voimassa edeltävä lainsäädäntö, jossa kelpoisuus lastentarhanopettajan tehtäviin tuotettiin kahden väylän kautta joko yliopistollisen kasvatustieteen kandidaattikoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen sosiaalitieteisiin painottuvan sosionomikoulutuksen kautta. Arvioinnin johtopäätöksenä oli, että sosionomitutkinto ja kandidaatin tutkinto eroavat selkeästi toisistaan niin tietoperustaltaan, koulutusaloiltaan kuin sisällöiltään. Arvioinnin suositus oli, että kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon ja sosionomi (AMK) -tutkinnon keskinäistä suhdetta ja kummankin tutkinnon asemaa työmarkkinoilla tulee selkeyttää. (Karila ym., 2013.) Varhaiskasvatuslain uudistumisen myötä koulutusten välistä suhdetta selkeytettiin niin, että sosionomi (AMK) -koulutus tuottaa jatkossa kelpoisuuden varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään, ja kasvatustieteen kandidaatin tutkinto kelpoisuuden varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään.

Varhaiskasvatuksen koulutusten arviointi 2022–2023

Varhaiskasvatuksen koulutusten seuranta-arviointi (Karila ym., 2024) toteutettiin lainsäädännön siirtymävaiheessa vuonna 2023, jolloin viimeiset sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneet kelpoistuivat opinnoillaan varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään. Vuodesta 2023 alkaen koulutus tuottaa kelpoisuuden varhaiskasvatuksen sosionomiksi, joilta edellytetään vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuvat opinnot.

Yhtenä arvioinnin painopisteenä oli kohteena olevien tutkintojen ja tutkintokoulutusten tietoperusta ja niiden ajantasaisuus. Päiväkodin johtajan tehtäviin kelpoistavan kasvatustieteen maisterin (varhaiskasvatus) tutkinto rakentuu varhaiskasvatukseen painottuvan kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon perustalle. Tutkinto perustuu kandidaatin tutkinnon tapaan monitieteiselle kasvatustieteelliselle tietoperustalle, jossa painottuvat kasvatustieteiden osa-alueet, kuten kasvatuspsykologia, -sosiologia ja -filosofia sekä didaktiikka ja pedagogiikka. Koulutuksen sisällöissä korostuvat etenkin varhaiskasvatuksen organisaatiokulttuurin, koulutusjohtamisen sekä kasvatusyhteisöjen johtajuuteen ja johtamiseen liittyvät teemat. Suosituksena oli, että koulutuksessa edelleen jatketaan kasvatusyhteisöjen ja varhaiskasvatuksen johtamiseen liittyvien sisältöjen vahvistamista. Johtamiskoulutuksen on tärkeää painottaa pedagogiseen johtamiseen ja huomioida tasapainoisesti nykyiseen päiväkodin johtajan työhön kuuluvat muut johtamisen näkökulmat. (Karila ym., 2024.)

Arvioinnin perusteella nykyisen sosionomikoulutuksen tietoperusta on sosiaali-, yhteiskunta- ja kasvatustieteissä. Tämä näkyy opetussuunnitelmiin kirjattuina viittauksina mm. sosiaalipedagogiikkaan, sosiaalipsykologiaan, varhaiskasvatustieteeseen, erityispedagogiikkaan ja kehityspsykologiaan. Koulutuksen monialaisuus näkyy tietoperustan moninaisuudessa ja painotukset riippuvat ammattikorkeakoulusta, opintojaksosta ja opiskelijan opintopolullaan tekemistä valinnoista. Sosionomi (AMK) -koulutuksen varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan 60 opintopisteen laajuiset opinnot koostuivat pääsääntöisesti vähintään 30 opintopisteestä teoriaopintoja, 15 opintopisteestä harjoittelua sekä 15 opintopisteen laajuisesta opinnäytetyöstä. Opintokokonaisuuksien laajuudet ja opintojen kuvaukset kuitenkin vaihtelivat ammattikorkeakouluittain. Osa ammattikorkeakouluista tarjoaa varhaiskasvatukseen suuntautuvan kokonaisuuden, jossa varhaiskasvatuksen sisällöt, sosionomikoulutuksen tietopohja ja koulutuksesta muodostuvan ammattiprofiilin väliset yhteydet olivat tunnistettavissa. Osassa puolestaan varhaiskasvatukseen suuntautuvat teoriaopinnot muodostuivat laajoista opintokokonaisuuksista, jolloin niiden teemat tai osaamiselle asetetut tavoitteet olivat haastavia hahmottaa. (Karila ym. 2024.)

Arvioinnin ajankohtana varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva oli vielä epäselvä, mikä heijastui myös koulutukseen. Suosituksena oli, että ammattikorkeakoulujen on päivitettävä ja selkeytettävä sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavat opetussuunnitelmat ja niitä täydentävät toteutus suunnitelmat vastaamaan uudistuneen ammattirakenteen mukaisesti sosionomin ydinosaamista. Ammattikorkeakoulujen yhteistyössä laatimilla ja Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkostossa (SOAMK) vuonna 2023 vahvistetuilla

osaamisen (kompetenssit) kuvauksilla on keskeinen asema ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmatyössä. Arviointiryhmä suositteli, että ammattikorkeakoulut arvioivat osana laatutyötään laadittujen kompetenssien toteutumista.

2.4 Kasvatustieteen maisterin ja sosionomi (YAMK) -koulutusten nykytila

2.4.1 Yliopistokoulutus

Yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (794/2004) säädetään yliopistoissa annettavista tutkinnoista sekä muun muassa niiden tavoitteista, rakenteesta ja laajuudesta.

Kasvatustieteellisen koulutusalan ja opettajankoulutuksen tutkintoja ovat:

- kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, laajuus 180 opintopistettä
- kasvatustieteen maisterin tutkinto, laajuus 120 opintopistettä
- kasvatustieteen lisensiaatin tutkinto
- kasvatustieteen tohtorin tutkinto

Kasvatustieteen maisterin tutkinnon pääaineena/suuntautumisvaihtoehtona voi yliopistosta riippuen olla esimerkiksi kasvatustiede (yleinen kasvatustiede, aikuis-kasvatustiede, erityispedagogiikka, varhaiskasvatustiede), varhaiskasvatus, luokanopettajakoulutus sekä kotitalous- ja käsityötiede.

Ylemmän korkeakoulututkinnon laajuus on pääsääntöisesti 120 opintopistettä ja siihen voi sisältyä:

1. perus- ja aineopintoja sekä syventäviä opintoja;
2. viestintä- ja kieliopintoja;
3. monitieteisiä opintokokonaisuuksia;
4. muita kuin 1–3 kohdassa tarkoitettuja opintoja;
5. asiantuntijuutta syventävää harjoittelua.

Oppiaineen tai siihen rinnastettavan kokonaisuuden aineopintojen laajuus on yhdessä perusopintojen kanssa vähintään 60 opintopistettä. Syventävien opintojen laajuus on vähintään 60 opintopistettä. Tutkinnon pääaineen tai siihen rinnastettavan kokonaisuuden taikka koulutusohjelman syventäviin opintoihin sisältyy vähintään 20 ja enintään 40 opintopisteen laajuinen opinnäyte.

Kasvatustieteellinen tutkimustieto on olennainen osa varhaiskasvatuksen tehtäviin kelpoistavien yliopistoissa toteutettavien korkeakoulututkintojen tietoperustaa. Opintoissa painottuvat kasvatustieteiden osa-alueet kuten kasvatopsykologia, -sociologia ja -filosofia sekä didaktiikka ja pedagogiikka. (Karila ym, 2024). Tutkintoihin sisältyy yhteisiä kasvatustieteen perus-, aine- ja syventäviä opintoja. Kasvatustieteen maisterin (varhaiskasvatus) (120 op) tutkinnon pääaineena on kasvatustiede ja tutkintoon sisältyvät kasvatustieteen syventävät opinnot (80–85 op) ja sivuaine- ja/tai muita opintoja (40–45 op). Jyväskylän yliopistossa pääaineena on varhaiskasvatustiede. (Fonsén ym., 2025.)

Kansallisen koulutusten arvioinnin (Karila ym. 2024) perusteella varhaiskasvatukseen suuntautuvan maisterikoulutuksen koulutussisällöissä korostuvat arviointi-, kehittämis- ja tutkimustyö sekä varhaiskasvatuksen johtaminen. Kaikkiin varhaiskasvatukseen keskittyvien maisterin tutkintojen opetussuunnitelmiin sisältyy varhaiskasvatuksen johtamiseen ja johtajuuteen liittyviä opintoja ja opintokokonaisuuksia, ja osassa opetussuunnitelmista kuvataan tutkinnon eksplisiittisesti tuottavan pätevyyden toimia päiväkodin johtajana. Kasvatustieteen kandidaatin ja maisterin opetussuunnitelmien tietoperusta on ajankohtainen niin tutkimustiedon kuin varhaiskasvatuksen muuttuneen toimintaympäristön näkökulmasta, ja maisteritutkinnot antavat valmiuden päiväkodin johtajan tehtäviin sekä muihin johtaja- ja asiantuntijatehtäviin.

Esimerkki tutkinnosta: Itä-Suomen yliopiston Johtamisen, kehittämisen ja tutkimuksen maisteriohjelma:

Inklusiivinen ja hyvinvoiva työyhteisö 5 op
 Osaamisen ja organisaation kehittäminen työelämässä 5 op
 Opetussuunnitelma, sen implementointi ja vaikuttavuuden arviointi 5 op
 Varhaiserityiskasvatus ja tuen johtaminen 5 op
 Varhaiskasvatus osana moninaistuvia verkostoja 5 op
 Varhaiskasvatustieteiden politiikka 3 op
 Hallinnon, kehittämisprojektin tai tutkimuksen harjoittelu 5 op
 Varhaiskasvatuksen johtamisen harjoittelu 7 op

Pakollisena sivuaineena Kasvatus- koulutusjohtamisen perusopinnot 25 op (mm. Johtamisen perusteet, Henkilöstöjohtaminen, Lainsäädäntö, hallinto ja johtaminen, Pedagoginen johtaminen, Arviointi kehittämisen tukena)

Tutkimusmenetelmät (kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus), 6 op
 Syventävä erityistutkimusmenetelmä, 4 op
 Tutkielma, 30 op

Graduseminaarit, 5 op

Muut opinnot, 10 op.

Esimerkkejä kursseista: Helsingin yliopiston Opetussuunnitelmatutkimus ja kasvatusinstituutioiden kehittäminen -opintojaksolla (5 op) opiskelijat syventyvät opetussuunnitelman kriittiseen tutkimukseen ja oppivat soveltamaan ohjaavia asiakirjoja työn arvioinnissa ja kehittämisessä. Erityisen merkittävää on lain ja alaa ohjaavan säädöspohjan tuntemus, opetussuunnitelmatyö ja opetussuunnitelma-perustainen johtaminen. Lisäksi opiskelijat oppivat tunnistamaan jaetun pedagogisen johtajuuden ja opettaja johtajuuden mahdollisuudet ja kehittävät valmiuksiaan pedagogisena johtajana.

Oulun yliopiston Johtajuus kasvatusalan organisaatioissa (5 op) -opintojakson käytyään opiskelija osaa analysoida johtajuuteen ja organisaatioihin liittyviä peruskäsitteitä ja keskeisiä teorioita, tulkita kasvatus- ja koulutusorganisaatioiden johtamiseen liittyviä käytännön tilanteita kasvatustieteellisen tutkimustiedon valossa, tunnistaa erilaisia tapoja edistää organisaatiossa tapahtuvaa oppimista ja kehittymistä sekä tarkastella johtajuutta osana omaa asiantuntijuuttaan.

Kasvatustieteen maisteri (varhaiskasvatus tai varhaiskasvatustiede) tutkintoa tarjotaan kaikissa yliopistoissa sekä omana tutkintona että kandidaatin- ja maisterintutkinnon kokonaisuutena. Ruotsinkielistä kandi- ja maisterikoulutusta järjestää Åbo Akademi ja Helsingin yliopisto. Lisäksi maisteritutkintoja valmistuu yleisen kasvatustieteen, aikuiskasvatustieteen ja erityispedagogiikan opintosuunnista. Tutkintojen aloituspaikkoja, hakijamääriä ja tutkinnon suorittaneita on tarkasteltu luvussa 3.3.

2.4.2 Ammattikorkeakoulutus

Ammattikorkeakouluista annettulla valtioneuvoston asetuksella (1129/2014) säädetään ammattikorkeakouluissa annettavista tutkinnoista ja niihin liitettävistä tutkintonimikkeistä sekä muun muassa tutkintojen tavoitteista, rakenteesta ja laajuudesta.

Sosionomikoulutuksesta annettavia tutkintoja ja niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä ovat:

- sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (AMK), laajuus 210 opintopistettä

- sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (ylempi AMK), laajuus 90 opintopistettä

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluu:

1. syventäviä ammattiopintoja
2. vapaasti valittavia opintoja
3. opinnäytetyö

Opintojen tarkemmista laajuuksista ei säädetä, mutta vakiintuneen käytännön mukaan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvän opinnäytetyön laajuus on 30 opintopistettä.

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnossa, sosionomi (ylempi AMK) (90 op) painottuu työelämälähtöisyys ja kyseessä on laaja-alainen sosiaalialan tutkinto. Opinnot koostuvat syventävistä ammattiopinnoista (30 op), vapaasti valittavista opinnoista (30 op) ja opinnäytetyöstä (30 op). Kelpoisuuden opintoihin tuottaa soveltuva ammattikorkeakoulututkinto tai muu soveltuva korkeakoulututkinto. Lisäksi opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä on vähintään kahden vuoden työkokemus asianomaiselta alalta ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon jälkeen. Sosionomikoulutusten sisällöt perustuvat Sosiaalialan AMK-verkoston laatimiin sosionomi (YAMK), sosionomi (AMK) ja varhaiskasvatuksen sosionomi (AMK) -kompetensseihin. Kompetenssit ovat suosituksia, ja jokainen ammattikorkeakoulu päättää itse niiden hyödyntämisestä osana opetuksen sisältöjen suunnittelua ja toteutusta. (Väkiparta & Turunen 2025.)

Syventävät ammattiopinnot ovat sosiaali- ja terveysalan opintoja painottuen kehittämiseen ja johtamistyöhön. Kehittämis- ja johtamisopinnoissa opiskelijat vahvistavat osaamistaan sekä sosiaalialan että varhaiskasvatuksen tietoperustasta, työkäytännöistä, palveluista ja toiminta- verkostoista kansallisesti ja kansainvälisesti. Osa näistä opinnoista voidaan kohdentaa varhaiskasvatuksen sisällöiksi, mutta kyseessä on lähtökohdiltaan sosiaalialan tutkinto, joka tuottaa sosiaalialan osaamista. (Väkiparta & Turunen 2025.)

YAMK-tutkinto ei tällä hetkellä tuota kelpoisuutta päiväkodin johtajan työtehtäviin ja erityisesti varhaiskasvatukseen suuntautunutta sosionomi (YAMK)-koulutusta ei ole tällä hetkellä olemassa. Vapaasti valittavissa opinnoissa on kuitenkin mahdollisuus valita varhaiskasvatuksen pedagogista ja didaktista osaamista käsitteleviä opintoja.

Sosionomi (YAMK) on koulutuksena kehittyvä ja työelämälähtöinen tutkinto, jonka sisältöjä voidaan ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmatyössä suunnata vastaamaan tunnistettuja urapolkuja ja osaamistarpeita. Varhaiskasvatuksen osaamista ja johtamisen osaamisalueita voidaan vahvistaa tutkintoon sisältyvillä opinnoilla ja erityisesti valinnaisilla opinnoilla.

Esimerkki kurssista: Seinäjoen ammattikorkeakoulun (SEAMK) Pedagoginen johtajuus varhaiskasvatuksessa (5 op) -kurssin tavoitteet: Suoritettuaan opintojakson

- opiskelija tunnistaa varhaiskasvatuksen pedagogisen kokonaisuuden, osaa suunnitella ja kehittää toimintakulttuurin johtamista.
- opiskelija tunnistaa pedagogisen johtajan tehtävät, vastuut ja vaatimukset.
- opiskelija osaa selittää, mitkä ovat pedagogisen johtamisen periaatteet varhaiskasvatuksessa.
- opiskelija kykenee arvioimaan, miten pedagogista johtajuutta kehitetään ja henkilöstön johtamista toteutetaan.
- Kurssin sisällöt: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatustilanne pedagogisen johtajan työtä ohjaamassa, pedagogisen johtajan tehtävät ja vastuut, pedagogisen johtamisen keskeiset periaatteet, päiväkodin henkilöstön johtamisen kehittämisen keskeiset periaatteet ja toteuttaminen, päiväkodin toimintakulttuurin johtaminen, arviointi ja kehittäminen.

Varhaiskasvatukseen keskittyvien opintojen tarjonta vaihtelee ammattikorkeakouluittain ja varhaiskasvatuksen opintoja voidaan toteuttaa eri ammattikorkeakoulujen yhteisinä opintoina. Jokainen ammattikorkeakoulu päättää kuitenkin itse opetuksensa sisällöistä ja toteutuksesta. Työryhmän ammattikorkeakoulutuksen jäsenten esitysten lisäksi työryhmän tietoon ei tullut työskentelyn aikana muuta tutkimus-, selvitys- tai arviointitietoa, jossa sosionomi YAMK-koulutuksen sisältöjä olisi tarkasteltu suhteessa varhaiskasvatuksen sisältöihin tai niiden toteutumista osana tutkinnon kokonaisuutta.

2.5 Arviointituloksia päiväkodin johtajan työstä ja sille asetetuista odotuksista

Päiväkodin johtajan työlle asetetut odotukset ja haasteet

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on toteuttanut vuosina 2020–2023 kaksiosaisen päiväkodin johtajan työhön keskittyvän arvioinnin (Siippainen ym., 2021; Kuusiholma-Linnamäki ym., 2023) ja vuosina 2022–2023 varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin (Karila ym., 2024). Arviointien perusteella varhaiskasvatukseen kohdistuneet lainsäädännön uudistukset, pedagogiikan merkityksen vahvistuminen ja yhteiskunnalliset odotukset ovat nostaneet myös päiväkodin johtajuuden vaatimustasoa. Päiväkodin johtajalta edellytetään kykyä toteuttaa ja kehittää vahvistuneita pedagogisia tavoitteita käytännössä, ja arviointien perusteella työssä korostuu pedagogisen johtajuuden ohella muutosjohtajuus (Kuusiholma-Linnamäki ym., 2023). Vlasov ym. (2024) toteavat arviointien perusteella, että päiväkodin johtajalla tulee olla sekä koulutuksen että ammatillisen osaamisen kautta kehittyntä pedagogista asiantuntijuutta, jotta hän kykenee johtamaan varhaiskasvatuksen uudistukset osaksi arkea tavalla, joka muokkaa syvemmin työntekijöiden ajattelutapoja ja koko työyhteisön toimintakulttuuria.

Samaan aikaan johtajien työkokonaisuudet ovat kasvaneet ja vastaavasti koulutetusta henkilöstöstä on pulaa. Monipuoliset työtehtävät ja laajat johtamiskokonaisuudet edellyttävätkin johtajalta priorisointikykyä ja vahvaa ammattitaitoa. Johtajien tulee omalta osaltaan osata johtaa ja ohjata lapsiryhmien pedagogista työtä. Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, jossa kelpoisista opettajista ryhmissä on pulaa (Kuusiholma-Linnamäki ym., 2023). Johtajalla pitää itsellään olla vahva näkemys lapsen edun mukaisesta, tavoitteellisesta varhaiskasvatustyöstä. Varhaiskasvatussuunnitelmatyön johtaminen edellyttää tietoa ja ymmärrystä varhaiskasvatukselle asetetuista tavoitteista. (Vlasov, 2025.) Tämä on erittäin tärkeää aikana, kun varhaiskasvatukseen kohdistuu mittavia tehostamis- ja säästötoimenpiteitä (ks. esim. Valkonen & Abendstein, 2025).

Työryhmän näkemyksiä päiväkodin johtajan osaamisen työelämärelevanssista ja siihen liittyviä arviointituloksia

Työryhmän kokouksissa keskusteltiin useaan otteeseen päiväkodin johtajan työssä tarvittavasta osaamisesta, työn osa-alueista ja vaihtelevista työkuvista. Työryhmän kunta- ja työnantajaedustajat nostivat kokouksissa esiin sitä, kuinka monimuotoista ja vaativaa päiväkodin johtajan työ on. Työelämän edustajat näkivät maisterikoulutuksen monipuolisena koulutuksena, joka antaa hyvät valmiudet päiväkodin johtajan tehtävään. Samaan aikaan he näkivät, että johtajan työssä tarvitaan

monenlaista osaamista, kuten monialaisen yhteistyön, sosiaalihuollon tuntemuksen sekä talous- ja hallintotieteellistä osaamista. Osa toi esiin, että maisterikoulutus tuottaa kelpoisuuden, mutta ei takaa sitä, että henkilöllä on johtamiseen liittyviä opintoja suoritettuna. Myös lasten ja huoltajien hyvinvoinnin ja jaksamisen ongelmien lisääntymisen nähtiin asettavan uusia haasteita myös päiväkodin johtajan työlle ja varhaiskasvatuksen johtamiselle.

Sosionomi YAMK-tutkinto on sosiaalialan ydinosaamista syventävä tutkinto, jossa kuvataan usein painottuvan sosiaalialan asiantuntijaosaaminen, johtamisosaaminen ja tutkimusosaaminen (ks. Moisanen & Rantanen 2024; Opetushallitus 2026). Sosionomi YAMK-koulutuksen tuottamasta johtamisosaamisesta erityisesti varhaiskasvatuksen kontekstissa on kuitenkin löydettävissä vähänlaisesti tutkimustietoa.

Koko työryhmä tunnisti varhaiskasvatuksen toimintaympäristön haasteiden kasvaneen ja myös sen, kuinka monipuolisia odotuksia päiväkodin johtajan työhön kohdistuu. Monipuolisten osaamisvaatimuksien osalta mm. OAJ korosti keskusteluissa sitä, että kelpoisuusvaatimuksilla ei voida kattaa kaikkea työssä tarvittavaa osaamista. Kelpoisuusvaatimuksilla turvataan tehtävän edellyttämä ydinosaaminen, joka varhaiskasvatuksen johtamisessa on tutkimuspohjainen pedagoginen osaaminen. Työryhmässä tuotiin myös moneen otteeseen esille, millaisia monipuolisia johtamisopintoja nykyisiin maisterikoulutuksiin sisältyy. Kelpoisuusvaatimuksen turvaamaa ydinosaamista voidaan ja tulee täydentää läpi työuran jatkuvalla täydennyskoulutuksella, mutta ydinosaamisen puuttumista ei voi korvata muulla osaamisella.

Kansallisessa varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnissa (Karila ym., 2024) pyydettiin kunta- ja työnantajaedustajien näkemyksiä osaamisen vahvistamistarpeista varhaiskasvatuksen ammattiryhmittäin. Kysymys kysyttiin osana varhaiskasvatusalan tulevaisuustarkastelua, joten vastauksia ei tule tulkita kritiikkinä nykyiselle osaamiselle tai koulutuksen sisällöille. Päiväkodin johtajan työssä tuli kunta- ja työnantajaedustajien näkemyksen mukaan painottumaan tulevaisuudessa henkilöstöjohtamiseen, pedagogiseen johtamiseen ja hallinnolliseen johtamiseen liittyvä osaaminen. (Karila ym., 2024.)

Pääsääntöisesti nimetyt tulevaisuuden osaamistarpeet olivat samoja, joihin yliopistotutkinnot ja esimerkiksi maisterikoulutukset jo tällä hetkellä kohdentavat koulutustaan. Tältä osin arvioinnin johtopäätelmä oli, että nykyiset koulutuksen sisällöt pääosin vastaavat työelämän arvioita tulevista osaamistarpeista. Johtopäätöstä tuki myös se, että arvioinnin kyselyyn vastanneista kunta- ja työnantajaedustajista (n = 157) valtaosa (77 %) vastasi maisterikoulutuksesta valmistuneiden

osaamisen vastaavan varhaiskasvatustyön nykyisiin tarpeisiin hyvin tai erittäin hyvin. Vain kaksi prosenttia eli yksittäiset vastaajat vastasivat, että tutkinto vastaa varhaiskasvatustyön tarpeisiin heikosti tai erittäin heikosti. (Karila ym., 2024.)

Vaikka varhaiskasvatuksen yliopistokoulutuksen sisällöt pääosin vastaavatkin arvioinnin perusteella hyvin nykyisiin ja tuleviin työelämätarpeisiin tulee tutkintojen sisältöjä edelleen kehittää ja työelämän tarpeet ottaa huomioon. Yliopistojen tulee esimerkiksi edelleen kehittää sellaisia yliopistopedagogisia työtapoja ja opetusmuotoja, joiden avulla teoretieto ja käytännön taidot nivotaan yhteen nykyistä vahvemmin. (Karila ym., 2024.)

Päiväkodin johtajien työtilanteet ja -todellisuudet ovat hyvin vaihtelevia, ja johtamistyöhön voivat vaikuttaa esimerkiksi johtajien työkokemus, jaksaminen, alaisten määrä, työpaikan toimintakulttuuri, toimintaympäristö tai työnantajataho (ks. esim. Kuusiholma-Linnamäki ym., 2023). On selvää, että peruskoulutuksella ei voida ratkaista kaikkia varhaiskasvatuksen johtamistyön haasteita tai vastata kaikkiin osaamisen tarpeisiin. Kelpoisuuksista säädettyä on olennaista tunnistaa ja ottaa huomioon, mikä on ammatin perustehtävän kannalta keskeistä peruskoulutuksen tuottamaa tarvittavaa osaamista, ja mikä on lisäosaamista, joka voidaan saavuttaa valinnaisten opintojen, täydennyskoulutuksen tai työssäoppimisen kautta. Eri osaamistarpeita pohdittaessa on myös tärkeää arvioida, miten paljon sisältöjä tai odotuksia voidaan asettaa yksittäiselle tutkinnolle, kun tarkoituksena on varmistaa laadukas osaaminen (ks. Karila ym., 2024).

2.6 Korkeakoulupoliittiset reunaehdot ja lisäopintojen saatavuus

Hallitusohjelman ja tehtävänannon lisäksi työryhmän tuli työskentelyssään ottaa huomioon korkeakouluopintoihin liittyvät reunaehdot ja lainsäädäntö. Yhtenä reunaehtona on hallituksen sitoutuminen tavoitteisiin koulutustason nostamiseksi ja koulutuspolkujen sujuvoittamiseksi. Sujuvoittaminen edellyttää myös säänneltyyn ammattiin johtavien koulutuspolkujen joustavoittamista siten, että kelpoisuus tiettyyn tehtävään olisi saavutettavissa useamman eri tutkinnon tai opintopolun kautta. Osaamistasosta ja koulutuksen laadusta ei tule tinkiä osana sujuvoittamista, mutta samaan aikaan on syytä tarkastella, missä määrin tehtävässä tarvittava osaaminen on mahdollista saavuttaa erilaisilla koulutuspoluilla. Työelämän tarpeiden kannalta keskeistä on koulutuksen tuottama osaaminen. Kuitenkin on olennaista tiedostaa, että erilaiset koulutuskokonaisuudet tuottavat erilaista osaamista (ks. luku 2.2 lainsäädännön nykytilasta ja sen perusteluista).

Osana koulutuspolkujen kehittämistä tulee tarkastella myös erilaisten mahdollisten koulutuspolkujen kestoja ja tarkoituksenmukaisuutta. Yhtenä perusteluna työryhmän asettamiselle oli, että nykytilanteessa varhaiskasvatusalaan liittyvät koulutuspolut ovat keskenään samantasoisia, mutta eri sisältöisiä ja kestoiltaan eripituisia, jos henkilö halua saavuttaa päiväkodin johtajan kelpoisuuden. Lyhin ja suurin koulutuspolku päiväkodin johtajan tehtävään on varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään kelpoisuuden tuottava kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, ja sen jälkeen suoritettu kasvatustieteen maisterin tutkinto. Sosiaali- ja terveysalan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon, sosionomi (ylempi AMK) suorittaneen henkilön tulee aiemmin suoritettuna varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden tuottavan tutkinnon lisäksi suorittaa myös kasvatustieteen maisterin tutkinto. Kasvatustieteen maisteritutkinnon edellytyksenä on kasvatustieteen perus- ja aineopinnot (60 op) suorittaminen. Opinnot sisältyvät kasvatustieteen kandidaatin tutkintoon mutta eivät sosionomin tutkintoon. Sosionomi-tutkinnon suorittaneen tulee siis suorittaa kasvatustieteen perus- ja aineopinnot ja maisteritutkinto (120 op) päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamiseksi. Muualla suoritettuja opintoja ja muulla tavoin osoitettua osaamista on mahdollista hyväksilukea tutkintoon yliopiston päätöksen mukaisesti. Varhaiskasvatuksen koulutuspolkuja on joustavoitettu ja kehitetty viime vuosina tavoitteellisesti (ks. Karila ym., 2024).

Työryhmän pohdintaan mahdollisista lisäopinnoista vaikutti myös se, millaisia lisäopintoja voidaan toteuttaa, ja toisaalta millaisia lisäopintoja voidaan vaatia korkeakoululainsäädännön puitteissa. Korkeakouluilla on korkeakoululainsäädäntöön perustuva velvollisuus tai oikeus tarjota koulutusvastuunsa mukaista tutkintoon johtavaa koulutusta, mutta ei velvollisuutta tarjota tiettyä täydentävää koulutusta. Korkeakoululainsäädännön mukaan korkeakoulututkintoon johtava koulutus on opiskelijalle maksutonta. Muusta koulutuksesta, kuten erikoistumiskoulutuksesta, avoimesta korkeakouluopetuksesta sekä erillisistä opinnoista ja täydennyskoulutuksesta korkeakoulu voi pääsääntöisesti periä maksun. Tietyt opettajankoulutuksen opinnot, joista säädetään yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (794/2004, 19 §) ovat kuitenkin opiskelijalle maksuttomia, jos ne suoritetaan erillisinä opintoina.

Lisäopintoja tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon kelpoisuuden edellytyksenä olevien täydentävien opintojen saatavuus. Korkeakoulut päättävät autonomiansa puitteissa opiskelijaksi ottamisesta ja opiskelijavalinnan perusteista, kuhunkin ylempään korkeakoulututkintoon, yliopistojen maisterin tutkintoon ja ylempään amk-tutkintoon soveltuvasta pohjakoulutuksesta, muualla suoritettujen opintojen ja muulla tavoin osoitetun osaamisen hyväksilukemisesta, tarjoamansa

koulutuksen sisällöstä ja koulutusyhteistyöstä. Työryhmän tehtävänannon mukaisessa lisäopintoehdotuksessa tulikin varmistaa, että kyseiset opinnot ovat saatavissa ja toteutettavissa korkeakoululainsäädännön puitteissa.

Lisäopintoesityksen valmistelussa tuli ottaa huomioon myös yhdenvertaisuus ja sääntelyn oikeasuhtaisuus. Eri koulutuspolun suorittaneilla tulisi olla yhdenvertaiset ja tosiasialliset mahdollisuudet kouluttautua kyseiseen säänneltyyn tehtävään. Mahdollisten varhaiskasvatuslakiin tehtävien muutosten yhteydessä tulee lisäksi varmistaa sääntelyn oikeasuhtaisuus ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarviointista annetun valtioneuvoston asetuksen (376/2020) mukaisesti. Asetuksella on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/958 uuden ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarviointista. Sääntely tulee voida perustella objektiivisesti yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvillä syillä taikka yleiseen etuun liittyvillä syillä.

3 Työryhmän työskentelyn aikana tuotetut aineistot

Tässä luvussa kuvataan työryhmän työskentelyn aikana tuotetut keskeiset aineistot eli työryhmän jäsenten avauspuheenvuorot, eri tahoille järjestetyt kuulemiset, tilasto- ja rekisteripohjainen selvitys sekä kolmelle kunnalle toteutettu tietopyyntö. Työryhmä hyödynsi aineistojen tuottamaa tietoa nykytilan kartoituksessa ja esitystensä perusteluina.

3.1 Työryhmän jäsenten avauspuheenvuorot

3.1.1 Toteutus

Ensimmäiseen kokoukseen pyydettiin työryhmän jäsenten näkemykset työryhmän toimeksiannon teemoista. Jokainen jäsen esitti näkemyksensä keskeiset nostot ryhmälle ja tallensi kirjallisen version puheenvuorosta työryhmän Teamsiin sovittuun määräaikaan mennessä. Jäsenten puheenvuoroja oli yhteensä 14.

3.1.2 Yhteenveto

Yhteenvetona nykyisen lainsäädännön säilyttämisen kannalla (eli nykyistä kelpoisuuslainsäädäntöä ei tule muuttaa) avauspuheenvuoroissaan oli yliopistokoulutus, UNIFI ry, VOL ry, OAJ ry ja asiantuntijajäsenenä yliopistotutkijat (2). Nykyisen lainsäädännön muutoksen kannalla oli ammattikorkeakoulutus, Arene ry, Talentia ry, Sivistysala ry ja kuntien edustajat (3) sekä asiantuntijajäsenenä Suomen Kuntaliitto ry.

Tiivistelmät kulttujen kirjallisista lausunnoista

Anna Buss, varhaiskasvatuksen johtaja, Vaasan kaupunki: Laadukkaan varhaiskasvatuksen tulevaisuus edellyttää vahvaa pedagogista johtajuutta, ja päiväkodin johtajalta on perusteltua vaatia ylempää korkeakoulututkintoa. Nykyiset koulutus- ja kelpoisuuspolut eivät kuitenkaan vastaa työelämässä olevien aikuisopiskelijoiden todellisuutta. Positiiviset kokemukset, kuten Åbo Akademin avaamat opintopolut

osoittavat, että joustavat ratkaisut toimivat. Siksi pätevyysvaatimuksia on kehitettävä niin, että YAMK-tutkinnon suorittaneet voivat täydentää osaamistaan selkeällä ja kohtuullisella pedagogisen johtajuuden opintokokonaisuudella.

Elina Fonsén, apulaisprofessori, yliopistokoulutuksen edustaja, Jyväskylän yliopisto: Pedagoginen johtajuus on varhaiskasvatuksen keskeinen laadun ja lasten hyvinvoinnin tekijä. Johtajan työ edellyttää kasvatustieteellistä, pedagogista ja didaktista osaamista, sillä hänen on kyettävä tulkitsemaan varhaiskasvatuksen ohjausasiakirjoja, johtamaan pedagogiikkaa ja kehittämään toimintakulttuuria. Johtajan tehtävässä toimimisen mahdollistaminen YAMK-tutkinnolla sisältää ristiriidan sillä tutkinto, joka perustuu sosiaalitieteisiin, ei voi korvata tutkintoa, joka perustuu kasvatustieteisiin. Tämän kaltaiset ristiriitaiset poliittiset linjaukset voivat vaarantaa varhaiskasvatuksen pedagogisen perustan. Päätöksenteon tulisi nojata tutkimustietoon, eikä pedagogisesta laadusta ole varaa tinkiä.

Barbro Högström, ruotsinkielisten sivistyspalvelujen johtaja, Espoon kaupunki: Varhaiskasvatuksen asema osana sivistystoimea ja opetusta on vahvistunut, ja sitä pidetään nykyisin itsestään selvänä osana koulutusjärjestelmää. Kiitos tästä kuuluu erityisesti yliopistoille. Samalla yhteiskunta on muuttunut nopeasti, ja lasten, nuorten sekä aikuisten hyvinvointi herättää yhä enemmän huolta, mikä näkyy opetussektorilla kasvavana tarpeena moniammatilliselle tuelle opettajien rinnalle. Tässä tilanteessa opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän työ on erityisen tärkeää: varhaiskasvatuksen keskeinen tehtävä koulutusjärjestelmässä on turvattava, mutta samalla kunnille ja muille järjestäjille on luotava joustavat ja realistiset edellytykset vastata nykyisiin ja tuleviin yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Mirjam Kalland, varhaiskasvatuksen professori, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry: Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaympäristö on viime vuosina moninaistunut ja muuttunut vaativammaksi. Tämä edellyttää kaikilta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta entistä vahvempaa ja toisaalta selkeästi eriytynyttä osaamista. Päiväkodin johtajan tehtävänä on varmistaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogiikan laatua, varmistaa että varhaiskasvatussuunnitelman arvot ja tavoitteet viedään käytäntöön, ja tukea tiimejä työnohjauksellisesti. Lisäksi hän tarvitsee hallinnollista ja taloudellista osaamista. Johtamisosaamista voi hankkia koulutuksen aikana, työelämässä ja erilaisten koulutusten kautta, mutta pedagogista johtamista voi opiskella vain yliopistoissa. Päiväkodin johtajan kelpoisuus tulisi edelleen olla kuten laissa tällä hetkellä määritellään.

Kaisa Mattila, varhaiskasvatuksen johtaja, Kajaanin kaupunki: On tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuudet on tarkoin säädelty ja määritelty. Päiväkodin johtajan rooli on sekä hallinnollisesti että pedagogisesti vaativa,

minkä vuoksi varhaiskasvatustieteen nykyinen kelpoisuusvaatimus on perusteltu. Kasvatustieteen maisterin tutkinnon vaihtoehdoksi tulisi kuitenkin tarkastella myös YAMK-tutkintoa. Samalla tulisi miettiä, onko mahdollista, että olemassa oleviin kasvatustieteen maisterin (sekä YAMK-tutkintojen) tutkintokokonaisuuksiin liitettäisiin pakollisia johtajuusopintokokonaisuuksia. Tällä varmistettaisiin yhtenäinen johtamisosaaminen kaikille johtajille.

Ida Mielityinen, toiminnanjohtaja, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry: Päiväkodin johtajan kelpoisuuskeskustelussa on kyse varhaiskasvatuksen perustehtävästä ja lasten sekä perheiden tarpeista. Nykyinen kelpoisuusvaatimus perustuu kapeaan ajatteluun, joka ei vastaa varhaiskasvatuksen moniammatillista, laaja-alaista ja systeemistä johtamistyötä, jossa korostuvat henkilöstö-, talous-, verkosto- ja kehittämisosaaminen. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK) tuottaa tutkimuksellisesti ja työelämälähtöisesti tätä osaamista ja vastaa eurooppalaisista EQF7-tasoa. Kyse ei ole kelpoisuuksien heikentämisestä vaan tarkoituksenmukaisesta ja kustannustehokkaasta olemassa olevan osaamisen hyödyntämisestä.

Anitta Pakanen, puheenjohtaja, Varhaiskasvatuksen opettajien liitto VOL ry: Hallinnon alan siirrolla ja varhaiskasvatustieteen toimenpiteillä on haluttu vahvistaa varhaiskasvatuksen roolia osana koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatustieteen laki painottaa pedagogiikkaa, ja päiväkodin johtajan keskeinen vastualue on pedagogiikan johtaminen. Vuoden 2018 laki nosti päiväkodin johtajan kelpoisuuden kasvatustieteen maisteriksi, sillä tutkimusperusteinen pedagogiikan ja didaktiikan osaaminen on mahdollista saavuttaa yliopistojen opettajankoulutuksessa. Erilliset opinnot (esim. 60 op) eivät ole tähän riittäviä.

Anne Rytilahti, erityisasiantuntija, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry: Varhaiskasvatuksen sosionomi (YAMK) -tutkinto antaa hyvät ja tarkoituksenmukaiset valmiudet päiväkodin johtajan tehtävään, sillä se syventää varhaiskasvatuksen, pedagogiikan ja sosiaalipedagogiikan osaamista sekä tuottaa vahvaa tutkimus-, kehittämis- ja johtamisosaamista työelämälähtöisesti. Tutkinto rakentuu laajaan alemman sosionomikoulutuksen pohjaan, joka sisältää jo merkittävästi pedagogisia, didaktisia ja johtamiseen liittyviä opintoja, ja vastaa EQF7-tason vaatimuksia. YAMK-väylä on sosionomeille realistinen, yhdenvertainen ja kansantaloudellisesti kestävä tapa pätevoityä johtotehtäviin.

Jaakko Salo, koulutuspolitiikan päällikkö, Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry: Päiväkodinjohtajien kelpoisuudessa ei ole kyse varhaiskasvatuksen järjestämisen yksityiskohdasta vaan koko varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatustieteen perusteista. Suomalainen varhaiskasvatus on pitkäjänteisesti rakennettu pedagogiikkaan nojaavaksi kokonaisuudeksi, minkä vuoksi kasvatustieteen maisterin tutkintoa

edellytetään nimenomaan varmistamaan tutkimusperustainen pedagoginen ja didaktinen osaaminen. Pedagoginen ydinosaaminen on kelpoisuusvaatimuksilla turvattava eikä sitä tule heikentää, etenkin kun päiväkodin johtajista ei ole pulaa ja siirtymäaika vuoteen 2030 on ollut tiedossa pitkään. Näin ollen kelpoisuusehtojen höllentäminen uhkasi varhaiskasvatuksen pedagogista laatua ilman todellista tarvetta.

Aleksi Sandroos, asiantuntija, Sivistysala ry: Varhaiskasvatuksessa keskeistä on lapsen edun ensisijaisuus ja se, että päiväkodin arkea johdetaan laadukkaasti huomioiden henkilöstön, lasten ja perheiden tarpeet. Päiväkodin johtajan tehtävä on laaja ja edellyttää monipuolista johtamisosaamista sekä kykyä toimia moniammatillisessa työyhteisössä. Tärkeää osaamista saa sekä ammattikorkeakoulujen että yliopistojen koulutuksissa. On tärkeää tunnistaa tehtävän laaja toimenkuva ja varmistaa, että kelpoisuusvaatimukset vastaavat todellisia työelämän tarpeita. Sivista näkee tämän työn mahdollisuutena avaamaan uusia mahdollisuuksia korkeakoulujen väliseen yhteistyöhön ja laadukkaisiin, työelämälähtöisiin lisäopintoihin.

Petteri Väkiparta, lehtori, ammattikorkeakoulutuksen edustaja, Tampereen ammattikorkeakoulu: Sosionomi (YAMK) -tutkinto vastaa eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten tasoa 7 (EQF7), ja se tuottaa osaamista, joka on suoraan sovellettavissa päiväkodin johtajan tehtäviin. YAMK-opinnoissa sosionomi (AMK)-opintoja syvennettäisiin edelleen johtamisen, kehittämisen, arvioinnin ja pedagogiikan näkökulmista. Päiväkodin johtajuus ei ole vain pedagogiikan johtamista. Se on myös henkilöstön tukemista, talouden hallintaa, perheiden kohtaamista ja palveluohjausta. SOAMKin varhaiskasvatuksen alatyöryhmä on laatinut yhdessä YAMK-tutkintojen kanssa alustavaa opetussuunnitelmasuosittelua, ja ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneita kehittämään koulutustaan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Työryhmän pysyvä asiantuntijat

Jarkko Lahtinen, kehittämisspällikkö, Suomen Kuntaliitto ry: Päiväkodin johtajan tehtävä on keskeinen laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta, ja tehtävässä on perusteltua edellyttää ylempää korkeakoulututkintoa. Nykyinen vaatimus nimenomaan kasvatustieteiden maisterin tutkinnosta sulkee kuitenkin pois kokeneet sosionomit, joilla on ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK), johtamisosaamista ja pitkä työkokemus. Varhaiskasvatus on moniammatillinen kenttä, jossa myös YAMK-sosionomeilla on merkittävä rooli. On tärkeää luoda sosionomeille selkeä ja joustava väylä pätevyitä päiväkodin johtajiksi YAMK-tutkinnon kautta.

Päivi Pihlaja, professori, Itä-Suomen yliopisto: Varhaiskasvatus on siirretty osaksi koulutusjärjestelmää ja tämän muutoksen taustalla oli varmistaa lasten eheä oppimispolku ja jatkuvuus. Päiväkodin johtajalta tulee edellyttää kasvatustieteellistä ja teoreettista ja käytännöllistä osaamista ja johtajalla tulee olla kasvatustieteellinen tutkinto, jonka yliopistot tarjoavat. Kasvatustieteen maisterin tutkinto turvaa tutkimusperustaisen pedagogisen johtajuuden, opetussuunnitelmatyön ja henkilöstön ammatillisen kehittymisen, ja vastaa siten päiväkodin johtajan keskeiseen vastuuseen varhaiskasvatuksen laadusta osana yhtenäistä koulutuspolkua. Kasvatustieteen maisterin tutkinto varmistaa, että koulutus takaa ajantasaisen ja tieteellisesti perustellun osaamisen pedagogiikan johtamiseen.

Valkonen Satu, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto: Keskeisenä perusteena lain uudistamiselle on ollut varhaiskasvatuksen laadun vahvistaminen. On tärkeää, että henkilöstön koulutustaso turvaa varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja päiväkodin johtajalla on työn sisältöön liittyvää monipuolista pedagogista ja didaktista osaamista, jota yliopistollinen kasvatustieteellinen maisterikoulutus tekevään tutkitusti tuottaa. Varhaiskasvatuksen moniammatillisuuden hyödyt toteutuvat ainoastaan silloin, kun koulutukset ja niiden tuottama osaaminen sekä ammatilliset tehtävät ja vastuut ovat riittävän eriytyneitä. Epäselvyydet ja koulutuksen ja tehtävien ja vastuiden samankaltaisuus haittaavat tutkitusti alan kehitystä.

3.2 Kuulemiset

3.2.1 Toteutus

Työryhmän kokousten lisäksi kuulemiset olivat merkityksellinen osa toimintaa. Työryhmän jäsenet saivat ehdottaa kuultavia tahoja, joille lähetettiin kutsu kuulemistilaisuuteen 27.8.2025. Kuulemisten kautta saatiin arvokasta näkökulmaa työryhmän ulkopuolelta. Pyydettyjen kuulemisten lisäksi vetoamuksen lähetti Huvudstadsregionens Lärare inom småbarnspedagogik HuLis r.f.

Kuulemiskirje (liite 2) lähetettiin työryhmän valitsemille tahoille VAHVA-asiointipalvelun kautta 27.8.2025. Kuultavilta tahoilta pyydettiin kuulemiskirjeessä maksimissaan kolmen sivun mittainen lausunto heidän näkemyksistään työryhmän tehtävänannosta. Halutessaan kuultavat tahot saivat pitää työryhmän kokouksessa (12.9.) viiden minuutin suullisen puheenvuoron.

Vastauksia pyydettiin seuraavilta tahoilta: Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat, Suomen vanhempainliitto, Riksförbundet Hem och skola i Finland, Opetushallitus, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Aluehallintovirastot, Finlands svenska lärarförbund, Suomen ylioppilaskuntien liitto, Suomen opiskelijakuntien liitto, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry, Opettajankoulutusfoorumi sekä Opetusalan johdon neuvottelukunta.

Kirjallisia kuulemisia toimitettiin seitsemän kappaletta. Kirjallisen kuulemisen toimittavat seuraavat tahot: Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat, Opetushallitus, Aluehallintovirastot, Suomen ylioppilaskuntien liitto, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry, Opettajankoulutusfoorumi ja Opetusalan johdon neuvottelukunta. Näistä tahoista viisi osallistui suulliseen kuulemistilaisuuteen työryhmän kolmannen kokouksen yhteydessä 12.9. Suulliseen kuulemistilaisuuteen osallistuneet tahot olivat Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat, Opetushallitus, Aluehallintovirastot, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry sekä Opetusalan johdon neuvottelukunta.

Suomen vanhempainliitto ja Kansallinen koulutuksen arviointikeskus ilmoittivat, että eivät jätä kirjallista kuulemistä tai osallistu suulliseen kuulemistilaisuuteen. Lisäksi Riksförbundet Hem och skola i Finland, Finlands svenska lärarförbund ja Suomen opiskelijakuntien liitto eivät lähettäneet kirjallista kuulemistä tai osallistuneet suulliseen kuulemistilaisuuteen.

3.2.2 Yhteenveto

Yhteenvetona nykyisen lainsäädännön säilyttämisen kannalla (eli nykyistä kelpoisuuslainsäädäntöä ei tule muuttaa) oli viisi tahoa (Opetushallitus, Opettajankoulutusfoorumi (ei yksimielinen), Suomen Ylioppilaskuntien Liitto, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry ja Opetusalan johdon neuvottelukunta). Yksi taho oli lainsäädännön muutoksen kannalla (Kunta- ja hyvinvointialueiden työnantajat). Yksi taho ei antanut suoraa mielipidettä (Aluehallintovirasto).

Tiivistelmät kulttujen kirjallisista lausunnoista

Opetushallitus näkee, ettei päiväkodin johtajan kelpoisuuden suhteen ole tarvetta lainsäädäntömuutoksille ja kelpoisuussäätelyyn ei siten tarvita muutoksia. Opetushallitus korostaa, että varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria johdetaan pedagogisella osaamisella. Tämä pedagoginen osaaminen on mahdollista saavuttaa riittävän korkealla akateemisella koulutuksella. Opetushallituksen mukaan päiväkodin johtajalla tulee olla osaamista ja ymmärrystä varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta ja

siihen liittyvistä prosesseista sekä arvioinnista. Opetushallituksen mukaan jatkuvat muutokset varhaiskasvatuksen lainsäädännössä ja kelpoisuusvaateissa eivät lisää alan veto- ja pitovoimaa.

Opettajankoulutusfoorumi totesi lausunnossaan, että varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaminen edellyttää syvällistä kasvatustieteellistä asiantuntijuutta sekä monipuolisia taitoja johtaa moniammatillista tiimiä muuttuvissa tilanteissa kasvatuksellisen perustehtävän suunnassa. Päiväkodin johtaminen ja tavoitteellinen varhaiskasvatus toteuttaminen edellyttävät laajaa, monipuolista ja syvällistä akateemista ja käytännöllistä asiantuntijuutta. Kasvatustieteellinen asiantuntijuus korostuu entisestään johtajan työhön kuuluvan päiväkodin ulkopuolisten asiantuntijoiden ja asiantuntijayhteisöiden sekä muiden viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Johtajan koulutuksen tulee olla maisteritasoinen ja tutkimusperustainen kasvatustieteellinen yliopistollinen koulutus, ja sen tulee antaa valmiudet toimia päiväkodin johtajan vaativassa tehtävässä. Koulutuksen tulee perustua ajankohtaiseen varhaiskasvatuksen tutkimukseen sekä tarjota kattavasti teoreettista tietoa varhaiskasvatukseen, lapsuuteen liittyvien ajankohtaisten ilmiöiden ja näiden historiallisten, yhteiskunnallisten ja filosofisten taustojen osalta. Opettajankoulutusfoorumin jäsenistä 5/60 ilmoitti, ettei sitoudu lausuntoon. Kuntaliitto ilmoitti, että heidän yleinen näkemyksenä päiväkodin johtajan koulutuksesta ja kelpoisuudesta poikkeaa Opettajankoulutusfoorumin lausunnosta.

Suomen ylioppilaskuntien liiton mukaan päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimuksena tulee olla kasvatustieteen maisterin tutkinto. SYL ei kannata muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön. SYL:n mukaan, mikäli varhaiskasvatusta halutaan jatkossa kehittää tutkimusperustaisesti, on olennaista, että johtajalta edellytetään jatkossakin kasvatustieteen maisterin tutkintoa. SYL ei pidä väitettä, että johtajalta edellytettävä kasvatustieteen maisterin tutkintovaatimus lisäisi työttömyyttä tai suuntaisi henkilöstöä vakasta muualle uskottavana.

Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL vastustaa hallitusohjelman kirjausta, joka SOOLin mukaan heikentää varhaiskasvatuksen arvostusta ja pedagogista laatua, ei edistä pitkäjänteistä työtä varhaiskasvatuksen parissa, ja on ristiriidassa varhaiskasvatuslain tavoitteen kanssa. SOOL ei näe toimivana ratkaisuna, että pedagogisen osaamisen valmiuksia pyritään antamaan lisäopintojen avulla, koska syvä pedagoginen ammattitaito alkaa muodostua jo kandidaatin tutkintoa opiskellessa. Päiväkodin johtajia eläköityy nykyisellä tahdilla noin 100 vuodessa. Nykyisten noin 500 aloituspaikan tahdilla valmistuu riittävästi johtajia vastaamaan 2030 voimaan astuvaa velvoitetta. SOOLin mukaan johtajakelpoisuuksia ei tule väljentää ja katsoo, ettei varhaiskasvatuslakiin ole tarpeellista tehdä muutoksia.

Opetusalan johdon neuvottelukunta OJN vastustaa suunnitelmia väljentää vakan päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimusta kelpoisuusvaatimusta mahdollistamalla tehtävässä toimiminen myös sosionomille YAMK-tutkinnolla. Pedagogiikan johtamiseen säädetyn kelpoisuuden avaaminen sosiaalitieteiseen perustuvalle YAMK-tutkinnolle heikentäisi varhaiskasvatuksen pedagogista laatua. Maistereita on koulutettu siinä määrin, että heitä valmistuu tarvetta vastaava määrä päiväkotien johtajatehtäviin. OJN pitää hallitusohjelman esitystä kelpoisuuden väljentämisestä johtajien työtä väheksyvänä sekä pedagogisen ja didaktisen osaamisen merkitystä aliarvioivana. Toteutuessaan esitys heikentäisi kasvatustieteen maisterikoulutuksen vetovoimaa. OJN esittää, että hallituksen ei tule toimeenpanna mainittua kirjausta eikä näin heikentää kelpoisuusvaatimusta tai vaadittua pedagogista tai didaktista osaamista.

Kunta- ja hyvinvointialueuudenantajat KT pitää päiväkodin johtajan kelpoisuusehtojen muuttamista välttämättömänä varhaiskasvatuksen laadun säilyttämiseksi. KT:n mukaan hallitusohjelmassa esitetyt toimet eivät ole riittäviä, mutta niitä ei saisi myöskään vesittää tekemällä YAMK tutkintoon sisältyvistä lisäopinnoista liian laajaa tai muuten hankalasti saavutettavaa. KT esitti kaksi toimenpide-ehdotusta: 1. Tavanomainen siirtymämääräys vuoden 1.1.2030 kelpoisuusmuutokseen ja 2. Johtajakelpoisuuden antavat lisäopinnot sisällytetään YAMK tutkintoon niin, ettei tutkinto laajene ja lisäopintoihin on automaattinen oikeus.

Aluehallintovirastojen (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto) näkemyksen mukaan nykyisillä koulutusmäärillä tulee olemaan haastavaa saada riittävästi kasvatustieteen maistereita vuosina 2025–2030 eläkkeelle jäävien päiväkodin johtajien tilalle ja 1.1.2030 kelpoisuutensa menettävien tilalle. Aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan lähivuosina tulisi panostaa etenkin varhaiskasvatuksen opettaja- ja varhaiskasvatuksen sosionomikelpoisuuden omaavien täydennyskouluttamiseen siten, että heillä on mahdollista saavuttaa päiväkodin johtajan kelpoisuus ennen 31 § voimaantuloa. Täydennyskoulutuksissa olisi Aluehallintovirastojen mukaan tärkeää tunnistaa ja tunnustaa päiväkodin johtajina jo tällä hetkellä toimivien työntekijöiden osaaminen.

3.3 Tilasto- ja rekisteriaineistopohjainen selvitys

Opetus- ja kulttuuriministeriön selvitys päiväkodin johtajista

Työryhmän pyynnöstä neuvotteleva virkamies Allan Seuri opetus- ja kulttuuriministeriöstä toteutti rekisteriaineistoihin perustuvat tarkastelut päiväkodin johtajien kelpoisuuksista, eläköitymisestä ja tarpeen kehityksestä vuoteen 2030

mennessä. Tarkastelut perustuivat työssäkäyntitilaston ja paikallishallinnon palkkojen (Tilastokeskus), tulorekisterin (Verohallinto), ja varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardan (Opetushallitus) aineistoihin. Kokonaisuudessaan eri aineistot antoivat suhteellisen luotettavan kuvan johtajien kokonaismäärästä tällä hetkellä ja määrän kehityksestä tulevaisuudessa. Selvitys kokonaisuudessaan on liitteenä 3.

3.3.1 Päiväkodin johtajien määrä Suomessa

Tarkastelun lähtökohtana oli päiväkodin johtajien määrä eri tarkastelutavoilla vuonna 2022. Vuosi 2022 on valittu tähän tarkasteluvuodeksi, koska tämä vuosi on saatavilla kaikissa edellä esitetyissä aineistoissa. Nykytilanteen kartoittaminen palveli sen arviointia, miten kelpoisuusehdot täyttävien päiväkodin johtajien määrä kehittyy vuoteen 2030 mennessä, kun uuden varhaiskasvatuslain mukainen siirtymäaika päättyy ja kelpoisuusehdot muuttuvat. Yhteenvetona kuntasektorin osalta päiväkodin johtajien tunnistamista OVTES:n mukaisen hinnoittelutunnuksen perusteella voidaan pitää melko luotettavana, ja näin saatu arvio kuntasektorin päiväkodin johtajista vastaa erittäin hyvin työssäkäyntitilastosta saatua määrää. Yksityisen sektorin osalta henkilöperusteiset tietolähteet, työssäkäyntitilasto ja tulorekisteri, poikkeavat hieman toisistaan. Näistä työssäkäyntitilaston luku on kuitenkin lähempänä Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusessa raportoitua Vardatietoa. Yhteenvetona voidaan arvioida, että Suomessa oli vuoden 2022 lopussa noin 2 350 päiväkodin johtajaa, joista noin 550 työskenteli yksityisellä sektorilla ja noin 1 800 kuntasektorilla.

Seuraavaksi pyrittiin ennakoimaan kelpoisuusehdot täyttävien päiväkodin johtajien tarvetta ja tarjontaa vuonna 2030. Tarjonnan osalta arvioitiin nykyisten päiväkodin johtajien kelpoisuutta vuoden 2030 kelpoisuusvaatimusten valossa, poistumaa päiväkodin johtajan tehtävästä tästä joukosta vuoteen 2030 mennessä (eläköityminen ja muu poistuma), sekä vuoden 2030 kelpoisuusvaatimukset täyttävien henkilöiden määrän kehitys vuoteen 2030 mennessä muiden kuin nykyisten päiväkodin johtajien keskuudessa. Tarpeen osalta pyrittiin arvioimaan sitä, miten pienenevät lapsi-ikäluokat vähentävät päiväkodin johtajien tarvetta vuoteen 2030 mennessä.

Nykyisten päiväkodin johtajien kelpoisuus vuonna 2030

Varhaiskasvatuslain 31 § mukaisen kelpoisuuden ehtona on kasvatustieteen maisterin tutkinto. Tutkinnot havaitaan kattavasti tutkintorekisteristä. Vaihtoehtoisesti kelpoisuuden vuonna 2030 voi täyttää 75 § 5 mom. kautta, eli jos henkilö on toiminut varhaiskasvatuksen ammatillisessa tai hallinnollisessa johtotehtävässä ja

hänet on katsottu kelpoiseksi ko. tehtävään ajanjakson 1.9.2013–1.9.2018 puitteissa. Varhaiskasvatuksen johtotehtävissä toimimista ko. ajanjakson aikana voi tarkastella työssäkäyntitilaston kautta. Yhdistämällä nämä kaksi tarkastelua voidaan arvioida, ketkä eivät ainakaan täytä kelpoisuusehtoja vuonna 2030. Nykyisistä (tai vuoden 2022 lopun) päiväkodin johtajana toimineista henkilöistä hieman alle 40 % ei nykyisellä työ- ja koulutushistoriallaan olisi kelpoisia toimimaan päiväkodin johtajana enää vuonna 2030; tarkkaan ottaen 2 369:stä päiväkodin johtajasta 1 486 (62,7 %) olisi kelpoisia toimimaan päiväkodin johtajana vielä vuonna 2030 ja 883 (37,3 %) ei olisi.

Ennakoitu eläköityminen

Suurin osa päiväkodin johtajista on julkisten alojen eläkelain (81/2016) piirissä ja näin ollen Kevan eläkevakuuttamia. Keva mallintaa julkisen sektorin ennakoitua eläköitymistä ammattiryhmittäin. Kevalta pyydetyn eläköitymisennusteen perusteella 2030-kelpoiseksi arvioiduista 1 486:sta nykyisestä (vuoden 2022 lopun) päiväkodin johtajasta 525 eläköityy vuoden 2029 loppuun mennessä.

Päiväkodin johtajien työmarkkinavirrat 2021–2022

Eläköitymisen lisäksi kelpoisia päiväkodin johtajia voi poistua myös muualle työvoiman ulkopuolelle tai muihin tehtäviin. Lisäksi kelpoisia päiväkodin johtajia voi tulla lisää: nykyiset (vuoden 2030 lainsäädännön näkökulmasta) ei-kelpoiset päiväkodin johtajat voivat suorittaa kasvatustieteen maisterin tutkintoja ja kelpoisia ei-päiväkodin johtajana työskenteleviä voi siirtyä työskentelemään päiväkodin johtajana.

Vuonna 2021 päiväkodin johtajana työskenteli 2 302 henkilöä, joista 1 587 oli 2030-kelpoisia. Näistä 2030-kelpoisista 1 304 (82 %) työskenteli edelleen päiväkodin johtajana vuonna 2022, 66 (4 %) oli eläköitynyt ja loput 217 (14 %) siirtynyt muualle. Vuonna 2022 kaikista 2030-kelpoisista päiväkodin johtajista (1 486) valtaosa eli 1 304 työskenteli päiväkodin johtajana myös vuonna 2021.

3.3.2 Kelpoisten päiväkodin johtajien varanto

Tilastoraportissa arvioitiin myös sitä, paljonko työmarkkinoilla on henkilöitä, joilla on kelpoisuus päiväkodin johtajaksi (1.1.2030 alkaen), mutta jotka eivät tällä hetkellä toimi päiväkodin johtajina.

Muussa kuin päiväkodin johtajan tehtävässä toimivat varhaiskasvatuslain 31 § perusteella kelpoiset (kelpoisuus suoritettujen tutkintojen perusteella)

Henkilöitä, jotka ovat suorittaneet sosionomi- tai varhaiskasvatuksen kandidaattitutkinnon sekä kasvatustieteen maisterin tutkinnon, ja ovat iältään 20–55-vuotiaita, on yhteensä 5 107. Näistä henkilöistä vain 218 toimii päiväkodin johtajana. Tällä hetkellä työmarkkinoilla on siis runsaasti sellaisia työntekijöitä, jotka voisivat koulutustaustansa perusteella työskennellä kelpoisena päiväkodin johtajana vuonna 2030, mutta toimivat tällä hetkellä muussa tehtävässä. Merkittävimmät ammattiryhmät tässä ovat varhaiskasvatuksen opettajat (22 %). Muuten varantoa löytyy paljolti muualta koulutuksen toimialalta, kuten luokanopettajissa (21 %), erityisopettajissa (12 %) ja aineenopettajissa (3 %).

Varhaiskasvatuslain 75 § 5 mom. perusteella kelpoiset (kelpoisuus siirtymäsäännöksen perusteella)

Tarkastelun kohteena olivat vuosina 2013–2018 varhaiskasvatuksen johtajana työskennelleet henkilöt. Tällaisia henkilöitä oli yhteensä 4 118. Heistä 1 448 työskenteli päiväkodin johtajana vuoden 2022 lopussa. Muista (2 670 henkilöä) 1 165 oli 20–55-vuotiaita. Jälleen yleisin ryhmä tässä ovat varhaiskasvatuksen opettajakelpoiset (33 %). Tämän lisäksi ryhmässä on jonkin verran muualla kuin varsinaisessa varhaiskasvatuksessa toimivia lastenhoidon johtajia (10 %) ja sosiaali-alan johto- tai asiantuntijatehtäviin siirtyneitä.

Päiväkodin johtajien tarpeen kehitys ennustetun väestökehityksen valossa

Väestöennusteiden mukaan syntyvien lasten ikäluokat jatkavat pienentymistään. Suomessa on vain muutamia kaupunkiseutuja, joiden keskuskaupunkien väestön ennakoidaan kasvavan vuoteen 2035 mennessä. Tämän lisäksi suuremmissa kaupungeissa on ollut viime vuosina trendi suurentaa varhaiskasvatuksen toimipaikkojen tai yksiköiden kokoa, jolloin päiväkodin johtajien tarve vähenee. Tämä aiheuttaa päiväkodin johtajatarpeen ennakointiin epävarmuuksia.

Mikäli päiväkodin johtajien määrän suhde varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrään palaisi vuosien 2010–2020 tasolle ja osallistumisaste pysyisi vuoden 2024 tasolla, päiväkodin johtajien laskennallinen tarve vuonna 2030 olisi noin 300 vähemmän kuin vuonna 2020. Toisaalta jos päiväkodin johtajien suhde varhaiskasvatuksen lapsimäärään pysyy nykytasollaan ja osallistumisaste jatkaa kasvuaan viime vuosien trendin mukaisesti, päiväkodin johtajien laskennallinen tarve kasvaa noin 200:lla suhteessa vuoden 2022 toteumaan.

Vuosittain aloittavien ja valmistuvien kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijoiden määrä

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen mukaan vuonna 2025 kasvatustieteen maisterivaiheen (kaikki pääaineet / opintosuunnat yhteensä) aloituspaikkoja oli 754, hakijoita oli 2 746 ja paikan vastaanottaneita oli 729 henkilöä. Aloittaneista 279 oli varhaiskasvatuksen opettajan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita ja 48 sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, sosionomi (AMK) suorittaneita. Sosiaali- ja terveysalan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, sosionomi (ylempi AMK) suorittaneita oli viisi.

Vuosina 2022–2025 kasvatustieteen maisterivaiheen (kaikki pääaineet / opintosuunnat yhteensä) aloituspaikkoja on ollut vuosittain 686–754, hakijoita on ollut vuosittain 2 294–4 307 ja paikan vastaanottaneita on ollut vuosittain 647–730. Vuonna 2024 KM-tutkinnon suoritti 371 henkilöä, joilla oli aiemmin suoritettuna varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tutkinto. Vuonna 2023 suorituksia oli 354 ja vuonna 2022 suorituksia oli 300. Päiväkodin johtajaksi kasvatustieteen maisteriopintojen suorittamisen kautta kelpoistuvien henkilöiden määrä on siis kasvanut viime vuosina.

3.3.3 Yhteenveto päiväkodin johtajien määristä ja varannosta

Yhteenvetona päiväkodin johtajia on Suomessa vuonna 2022 arviolta 2 369, joista suurin osa (59 %) on eläkkeellä tai työhistoriansa ja nykyisen koulutuksensa perusteella ei-kelpoisia vuonna 2030. Näin ollen ”vaje”, eli nykyisistä pk-johtajista eläkkeellä tai ei-päteviä v. 2030 olisi 1 408 henkilöä.

Varanto eli 2030-kelpoisia enintään 55-vuotiaita on noin 6 000 henkilöä. Nämä henkilöt ovat muualla työmarkkinoilla, paljolti kuitenkin kasvatuksen toimialalla. Vuosittain tutkinnon kautta kelpoistuu tällä hetkellä noin 370 henkilöä. Heistä kuitenkin vain murto-osa työskentelee, ainakin suoraan valmistumisen jälkeen, päiväkodin johtajana. Hieman yli kolmasosa vuonna 2021 valmistuneista sijoittui varhaiskasvatusalalle. Päiväkodin johtajien tarve voi vuoteen 2030 mennessä supistua tai kasvaa, riippuen varhaiskasvatuksen osallistumisasteen ja johtaja/lapsi-suhteen kehityksestä sekä väestökehityksestä.

Yllä esitetyn tilasto- ja rekisteripohjaisen selvityksen perusteella voidaan sanoa, että eläköityvien ja ei-kelpoisten määrään on syytä kiinnittää huomiota osana varhaiskasvatuksen ammattilaisten saatavuuden varmistamista tulevaisuudessa. Selvityksen perusteella vaikuttaa siltä, että päiväkodin johtajaksi kelpoisten henkilöiden määrä olisi riittävä vuodesta 2030 alkaen. Johtajien tosiasiallinen saatavuus

ei kuitenkaan määräydy pelkästään tutkintojen lukumäärän perusteella, vaan siihen vaikuttavat mm. tutkintojen alueellinen kohdentuminen, kelpoisten hakeutuminen tehtäviin sekä tehtävän veto- ja pitovoima. Tilast selvityksen perusteella on olemassa merkittävä varanto henkilöitä, joilla on kelpoisuus päiväkodin johtajan tehtävään, mutta jotka eivät tällä hetkellä työskentele päiväkodin johtajana. Varannosta huolimatta on mahdotonta arvioida varmuudella, kuinka moni näistä varannon muodostavista henkilöistä lopulta siirtyisi päiväkodin johtajan tehtävään.

Johtopäätöstä, että kelpoisten johtajien määrä olisi riittävä, tukee opetus- ja kulttuuriministeriön laatiman selvityksen lisäksi myös työryhmän tekemä erillinen tietopyyntö Helsingille, Vantaalle ja Espoolle (ks. luku 3.4). Tietopyynnön perusteella johtajien kelpoisuusaste on tälle hetkellä pääkaupunkiseudulla hyvä, eikä kelpoisista päiväkodin johtajista olisi myöskään kyseisissä kaupungeissa merkittävää pulaa vuoteen 2030 mennessä. Alalla on myös tasainen virta maisteritutkinnon suorittajia, joilla on suoritettuna aiempi opettajan tai sosionomin tutkinto (ks. yllä). Tämä virta on suurempi kuin keskimääräinen vuosittainen johtajien eläköitymistahdi. Toisaalta eläköityvien virta on tasainen ja tiedossa on, että kaikki valmistuneet eivät päädy päiväkodin johtajiksi. Johtajien saatavuudessa on näin ollen kyse muodollisesti kelpoisten johtajien määrän lisäksi myös alan veto- ja pitovoimatekijöiden toteutumisesta ja vahvistamisesta. Lisäksi erilaisilla mahdollisilla politiikkavaihtoehdoilla, kuten siirtymäsäännöksen pidentämisellä, olisi omalta osaltaan vaikutus kelpoisten päiväkotien johtajien tarjontaan vuonna 2030 (ks. liite 3).

3.4 Tietopyyntö päiväkodin johtajana työskentelevien määristä ja kelpoisuuksista

Opetus- ja kulttuuriministeriö lähetti 23.9.2025 tietopyynnön Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungeille. Tietopyynnössä pyydettiin tietoja kelpoisena päiväkodin johtajana työskentelevien määristä ja kelpoisuuksista. Tietopyyntö lähetettiin, koska varhaiskasvatuksen tietopalvelu Vardasta (varhaiskasvatuslaki 68 §, 70 §) kyseisiä tietoja ei näiden kaupunkien osalta ole toistaiseksi saatavilla.

Tietopyynnössä kysyttiin päiväkodin johtajana työskentelevien määrää kunnassa sekä kelpoisten osuutta johtajista (taulukko 1). Suurin osa päiväkodin johtajista oli tällä hetkellä kelpoisia (Helsinki 97 %, Vantaa 98 % ja Espoo 100 %).

Taulukko 1. Päiväkodin johtajien kelpoisuustilanne.

Kunta	Päiväkodin johtajana työskentelevien määrä kunnassa	Kelpoisten johtajien määrä kunnassa	Kelpoisten % osuus kaikista johtajista
Helsinki	181	175	97
Vantaa	94	92	98
Espoo	103	103	100

Kelpoisten johtajien koulutustausta vaihteli kasvatustieteellisen koulutuksen, sosiaalialan koulutuksen ja aikaisemman opistotasoisien koulutuksen välillä. Kasvatustieteen koulutus (kasvatustieteen kandidaatti tai maisteri) oli kunnasta riippuen 32–41 prosentilla johtajista, kun taas sosiaalialan koulutus (Sosionomi AMK tai YAMK) oli kunnasta riippuen 23–37 prosentilla johtajista (taulukko 2). Uudenmuotoinen lastentarhanopettajakoulutus (ULO vuosina 1973–1994) tai opistotasoinen koulutus oli kunnasta riippuen 21–30 prosentilla johtajista ja lopuilla oli jokin muu kelpoistava koulutustausta.

Taulukko 2. Päiväkodin johtajien kelpoistavat tutkinnot.

Kunta (kelpoisten johtajien määrä)	Kelpoistava tutkinto, jolla johtajat työskentelevät %				
	KK tai KM	AMK tai YAMK	ULO/opisto	Muu	Yhteensä
Helsinki (n = 175)	41	23	30	6	100
Vantaa (n = 94)	33	37	21	9	100
Espoo (n = 103)	32	35	25	8	100

Tietopyynnön kohteena olevien kuntien edustajia pyydettiin arvioimaan, kuinka moni tällä hetkellä johtajana työskentelevistä eläköityy vuoteen 2030 mennessä, ja kuinka moni johtajista on edelleen kelpoinen vuodesta 2030 alkaen (taulukko 3). Arviot eläköityvien määristä vuoteen 2030 mennessä olivat suhteellisen pieniä (12–30 henkilöä kunnan mukaan) ja kelpoisten määrät joko siirtymäsäädöksen tai koulutuksen kautta suhteellisen suuria (78–127 henkilöä kunnan mukaan) verrattuna johtajien kokonaismäärään. Kunnilta pyydettyihin tietoihin liittyy epävarmuuksia, sillä niistä ei ilmene, onko samoja johtajia laskettu mukaan eri ryhmiin. Jos kuitenkin verrataan ilmoitettuja johtajien nykyisiä määriä ja ilmoitettuja

kelpoisten johtajien määriä vuonna 2030 voidaan arvioida, että melko suuri osa johtajista vuonna 2030 olisi edelleen kelpoisia (Helsingissä 70 %, Vantaalla 80 % ja Espoossa 80 %).

Taulukko 3. Arvio eläköityvien ja kelpoisten johtajien määristä vuonna 2030.

Kunta	Johtajien määrä kunnassa	Eläköityneet johtajat vuonna 2030	Kelpoiset johtajat siirtymäsäännöksen perusteella vuonna 2030	Kelpoiset johtajat kouluksensa perusteella vuonna 2030	Kelpoiset johtajat yhteensä vuonna 2030 (% johtajista kunnassa)
Helsinki	181	30	91	36	127 (70)
Vantaa	94	12	54	21	75 (80)
Espoo	103	15	64	18	82 (80)

Yhteenvetona voidaan sanoa, että tietopyynnön perusteella johtajien kelpoisuusaste on tälle hetkellä pääkaupunkiseudulla hyvä. Tietopyynnön perusteella kelpoisista päiväkodin johtajista ei myöskään olisi kyseisissä kaupungeissa merkittävää pulaa vuoteen 2030 mennessä, sillä nyt työelämässä olevista johtajista suhteellisen pieni määrä on eläköitymässä, ja suhteellisen moni on edelleen kelpoinen joko siirtymäsäädöksen tai koulutuksensa perusteella vuonna 2030. Johtajien määriä ja kelpoisuuksia olisi kuitenkin syytä kartoittaa vielä tarkemmin kattavan kuvan saamiseksi. Lisäksi johtajien kokonaismääriin vaikuttaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nouseminen tai laskeminen (ks. luku 3.3). Lisäksi kunnat päättävät yhden johtajan alaisuudessa olevien toimipaikkojen koosta ja henkilöstön määrästä, ja tällä on vaikutusta johtajien kokonaismäärän tarpeeseen kunnassa.

4 Työryhmän lisäopintoja koskevat esitykset

Raportin kolmessa ensimmäisessä luvussa on kuvattu työryhmän toimintaa, työryhmän jäsenten puheenvuoroja ja esityksiä, tehtävänantoon liittyvien koulutusten ja lainsäädännön nykytilaa sekä työryhmän tietoon tuotua selvitys-, arviointi- ja tutkimustietoa. Työryhmän neljä ensimmäistä kokousta käytettiin luvuissa kuvatun tiedon tuottamiseen, käsittelyyn ja yhteisen tilannekuvan luomiseen. Tavoitteena oli, että työryhmällä olisi mahdollisimman kattava ja yhteisesti jaettu tietoon perustuva ymmärrys aiheen nykytilasta ja perusteluista tehtävänannon mukaista esityksen antamista varten.

Seuraavissa kokouksissa (kokoukset 5–7) käsiteltiin työryhmän tehtävänannon mukaisesti ehdotuksia varhaiskasvatuksen sosionomin ylemmän tutkinnon riittävästä yliopistossa suoritettavista lisäopinnoista päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamiseksi. Ehdotuksen pystyi tekemään jokainen taho itsenäisesti tai yhteistyössä muun työryhmän jäsen- ja/tai asiantuntijatahon kanssa. Ehdotuksen laatimiseen tuli sisällyttää ehdotuksen mahdollisimman kattavat perustelut ja vaikutukset. Tarvittaessa tuli tehdä myös esityksen pohjalta esitys laki- ja/tai siirtymäsäännöksen (31 §, 75.5 §) muutostarpeista perusteluineen. Ehdotusten teossa sai ja kannatti hyödyntää kaikkea materiaalia, jota työryhmän tietoon oli tuotu.

Työryhmä ei pystynyt laatimaan yhtä yhteistä esitystä, ja lopullisia esityksiä kirjattiin yhteensä seitsemän.

4.1 Esitysten laatimisen vaiheet

Työryhmän jäsenten ensimmäiset esitykset

Ensimmäiset ehdotukset laadittiin työryhmän viidenteen kokoukseen, jossa jäsenet antoivat yhteensä viisi esitystä, jotka oli laadittu jäsenten yhteisesityksinä. Esityksistä kaksi esitti nykyisen lainsäädännön muutosta, ja kolme esitystä esitti, että lainsäädäntöä ei tule muuttaa.

Lakimuutosta ehdottaneet esitykset sisälsivät varhaiskasvatustutkinnon kelpoisuuspykälän muutosehdotuksen niin, että jatkossa kelpoisuusehtona olisi nykyisten lisäksi sosionomin ylempi ammattikorkeakoulututkinto, joihin sisältyvät tai jotka on täydennetty varhaiskasvatuksen johtamiseen suuntautuneilla vähintään 15 opintopisteen laajuisilla opinnoilla. Lisäksi esitykset sisälsivät ehdotuksen kelpoisuuden säilyttämisestä vuoden 2030 jälkeen, jos on lain voimaan tullessa ollut kelpoinen ja työskennellyt varhaiskasvatuksen johtotehtävässä.

Nykyisen lainsäädännön säilyttämisen kannalla olleiden esitysten keskeinen sisältö oli, että päiväkodin johtajan tehtävässä toimimisessa edellytettävä riittävä pedagoginen ja didaktinen osaaminen saavutetaan kasvatustieteen maisterin tutkinnolla. Riittävää pedagogista ja didaktista osaamista ei voida saavuttaa koostamalla kasvatustieteen opinnoista erillistä kokonaisuutta, sillä päiväkodin johtajan kelpoisuus perustuu tutkinnon kokonaisuudessaan tuottamalle kasvatustieteelliselle pedagogiselle ja didaktiselle osaamiselle.

Reunaehdot huomioiva esitys keskustelun pohjaksi

Kuudennessa kokouksessa jatkettiin esitysten tarkastelua. Edellisessä kokouksessa annetut esitykset heijastivat sitä, kuinka jäsenten näkemykset ovat kaukana toisistaan ja kuinka tehtävänantoon eli lisäopintojen määrittämiseen liittyy useita reunaehtoja ja vaatimuksia. Tästä johtuen puheenjohtajisto esitteli kokouksessa pohjaesityksen lisäopintokokonaisuudesta, jossa oli pyritty ottamaan huomioon eri näkökulmat ja reunaehdot. Lisäesitys tehtiin, koska jäsenistön aiemmat esitykset eivät olleet ryhmän tehtävänannon mukaisia.

Esityksessä sosionomi AMK (sis. 60 op varhaiskasvatusopinnot harjoitteluineen) -tutkinnon suorittanut henkilö, jolla on kaksi vuotta varhaiskasvatuksen työkokemusta ja suorittanut sosionomi YAMK-tutkinnon, tulee suorittaa yliopistossa kasvatustieteen perus- ja aineopinnot 60 op saavuttaakseen päiväkodin johtajan kelpoisuuden. Lisäopintoihin on suositeltavaa sisältyä varhaiskasvatukseen/kasvatustieteeseen suuntautunut seminaarityö.

Esitys ei saanut kannatusta ja siihen esitettiin muutoksia sekä opintokokonaisuuden pienentämiseksi että suurentamiseksi. Osa jäsenistä näki, että opintojen laajuus on turhan suuri, ottaen huomioon varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiskokonaisuuden sekä ennen YAMK tutkinnon suorittamista vaadittavan kahden vuoden työkokemuksen. Muutosehdotuksena oli, että sosionomi (YAMK) -tutkintoa tulee täydentää korkeintaan 30 op kasvatustieteen opintoja, jotka liittyvät pedagogiikkaan ja didaktiikkaan.

Osa jäsenistöstä puolestaan näki, että esitykseen sisältyvä kasvatustieteen opintojen osuus on riittämätön, eikä työryhmässä ole esitetty sellaista tutkimus-, arviointi- tai selvitystietoa, joka tukisi esitystä. Esityksen perusteltiin heikentävän nykyisen varhaiskasvatuslain esittämää osaamis pohjaa, ja työryhmän työskentelyn aikana on tuotu esiin tutkimuksia, jotka nimenomaan puoltavat nykyistä varhaiskasvatuslain kirjausta päiväkodin johtajan kelpoisuudesta. Muutosehdotuksena oli, että kelpoisuuksia ei muuteta, tai että YAMK-tutkinnon lisäksi vaadittaisiin lisäopintoina kelpoisuuteen kasvatustieteen perus-, aine- ja syventäviä opintoja, vähintään 120 op., sisältäen harjoittelun ja syventäviin opintoihin kuuluvan opinnäytetyön.

Lisäksi esitykseen sisältyi tunnistettuja ristiriitoja työryhmän tehtävänannon ja reunaehtojen kanssa esimerkiksi sen suhteen, voidaanko kelpoisuuden ehtona vaatia nimenomaan aiempaa sosionomi AMK-tutkintoa, tai voidaanko lainsäädännössä ylipäättään suositella sisältöjä perus- ja aineopintoihin. Esitys ei myöskään saanut tukea työryhmän tiedossa olevasta tutkimus-, arviointi tai selvitystiedosta.

Jäsentahojen lopulliset esitykset

Seitsemännessä kokouksessa käytiin läpi jäsenten kommentit ja muutosehdotukset edellisessä kokouksessa annettuun pohjaesitykseen. Jokainen esitys esitti perusteluja ja muutoksia luonnosesitykseen, eikä kukaan jäsentaho kannattanut pohjaesitystä sellaisenaan. Pohjaesityksestä ei siis muodostunut kenenkään työryhmätahon kannattamaa esitystä. Ryhmän jäsenten näkemykset olivat edelleen hyvin kaukana toisistaan. Lisäksi seitsemännessä kokouksessa esitettiin yksi uusi jäsentahon laatima esitys.

Kaikki tähän saakka annetut esitykset oli tunnistettu olevan jollain tavalla ristiriidassa tehtävänannon, reunaehtojen, nykyisen lainsäädännön tai esiin tuodun tutkimustiedon kanssa. Näin ollen oli todettava, että puheenjohtajiston laatimaa pohjaesitystä tai muutakaan annettua esitystä ei voitu esittää pääesityksenä edellä mainituista syistä.

Työryhmän toimikauden lähestyessä loppuaan puheenjohtajisto linjasi, että kaikkien jäsenten tulee toimittaa lopullinen esityksensä työryhmän tehtävänantoon sovittuun määräpäivään mennessä. Esitys sai olla jo annettu esitys tai sitä täydennetty tai muokattu esitys. Raporttiin on luvussa 4.2 koottu esitysten keskeinen sisältö, esityksen perustelut.

4.2 Esitykset lisäopinnoista

Tähän lukuun on koostettu työryhmän esitysten keskeinen sisältö ja esitystä puoltavat perustelut. Lisäksi luvussa 4.3 on pohdittu esitysten toteutettavuutta reunaehtojen puitteissa. Jäsentahojen esitykset alkuperäisessä muodossaan on koottuna liitteenä 4.

1. Ei muutoksia nykyiseen kelpoisuussäätelyyn

Esityksen sisältö

Pysytään nykyisessä kelpoisuussäätelyssä.

Perustelut

Nykyinen kelpoisuusvaatimus on perusteltu, koska lainsäädännön tavoitteena on ollut nostaa varhaiskasvatuksen laatua ja henkilöstön koulutus- ja osaamistasoa. Kelpoisuusvaatimuksen muuttaminen heikentäisi nykyisen varhaiskasvatuslain esittämää osaamispohjaa, jota varhaiskasvatuslain muutoksella on erityisesti tavoiteltu.

Päiväkodin johtajalta vaadittavaa osaamista on arvioitu, kun varhaiskasvatuslakia säädettiin. Päiväkodinjohtajalla tämä osaaminen on ytimeltään pedagogista ja didaktista. Kasvatustieteen maisterin tutkinnot ovat monipuoliset, ajan tasalla ja sisältävät kasvatusta- ja koulutusjohtamisen sisältöjä. Kasvatustieteen maistereiden riittävyys vuotta 2030 ajatellen on hyvä. Työryhmän selvitysten perusteella kelpoisista päiväkodin johtajista ei olisi vuonna 2030 merkittävää saatavuusongelmaa.

Sosionomi-tutkinnon suorittanut voi tällä hetkellä hakeutua yliopistoon suorittamaan kasvatustieteen maisterin tutkintoa ja siten saada päiväkodin johtajan kelpoisuuden. Nykyinen kelpoisuusvaatimus ja koulutustarjonta antavat eri pohjakoulutustaustoista (varhaiskasvatuksen opettaja ja -sosionomi) selkeimmän koulutuspolun päiväkodinjohtajalta edellytetyn ydinosaamisen varmistavaan kelpoisuuteen (kasvatustieteen maisteri).

Työryhmän työskentelyn aikana on tuotu esiin paljon tutkimus-, arviointi- ja selvitystietoa, joka tukee nykyisen lainsäädännön säilyttämistä. Työryhmän työskentelyn aikana ei ole esitetty sellaista tutkittua tietoa, joka puoltaisi varhaiskasvatuslain muuttamista koskien päiväkodin johtajan kelpoisuutta.

Myös OECD (2017) painottaa erityisesti siirtymien sujuvuutta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen ja suosittelee käsitteellisesti, pedagogisesti ja rakenteellisesti johdonmukaista jatkumoa. Tätä jatkumoa vahvistaa se, että varhaiskasvatusta, esiopetusta ja perusopetusta johtaa henkilö, jonka koulutustausta on kasvatustieteen maisteri.

Tarvittava lainsäädäntömuutos

Lainsäädäntömuutosta ei tarvita.

2. Sosionomi (YAMK) -tutkinto on riittävä kelpoisuuteen sellaisenaan

Esiityksen sisältö

Ei säädetä lisäopinnoista sosionomi YAMK-tutkinnon suorittaneelle henkilölle, jolla on lisäksi joko varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus ja riittävä johtamistaito.

Perustelut

Sosionomi YAMK -tutkinnon suorittaneella henkilöllä on riittävä johtamisosaaminen opintojensa perusteella. Päiväkodin johtajan tehtävänä on johtaa, jolloin pedagogiikan ja didaktiikan osaaminen ei ole tehtävässä yhtä keskeistä kuin johtajuusosaaminen. Tutkinnon pohjalla on varhaiskasvatuksen sosionomi (AMK) -tutkinto, joka sisältää sosiaalipedagogisia opintoja ja laajat harjoittelut. Lisäksi YAMK-tutkintoon hakeutuminen edellyttää vähintään kahden vuoden työkokemusta alalta, mikä takaa käytännön osaamisen johtamistehtävän tueksi.

Tarvittava lainsäädäntömuutos

Varhaiskasvatuslain 31 §:n sanamuotoa muutetaan seuraavasti: Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus 26 tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto tai sosiaali- ja terveystieteiden ylempi ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (ylempi AMK) tutkinto sekä riittävä johtamistaito.

3. Sosionomi YAMK, johon sisältyy tai jota on täydennetty 60 opintopisteen laajuisilla opettajan pedagogisilla opinnoilla

Esityksen sisältö

Sosiaali- ja terveysalan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, sosionomi (ylempi AMK) suorittanut saavuttaisi päiväkodin johtajan kelpoisuuden suorittamalla tutkintoon sisältyvinä tai tutkintoa täydentävinä opintoina 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot.

Perustelut

Opettajan pedagogisilla opinnoilla vastattaisiin hallitusohjelmakirjaukseen koskien sosionomi YAMK-tutkinnon suorittaneilta edellytettävää riittävää pedagogista ja didaktista osaamista. Opettajan pedagogisista opinnoista (60 op) säädetään yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (794/2004) ja ammattikorkeakouluista annetulla valtioneuvoston asetuksella (1129/2014). Opintoja voidaan suorittaa sekä opettajankoulutusta tarjoavissa yliopistoissa että ammatillista opettajankoulutusta tarjoavissa ammattikorkeakouluissa. Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa suoritettavat opettajan pedagogiset opinnot tuottavat saman yleisen pedagogisen kelpoisuuden. Opintoja voidaan suorittaa osana korkeakoulututkintoa tai tutkinnon suorittamisen jälkeen erillisinä opintoina. Korkeakoulut voivat myös halutessaan suunnata opintoja varhaiskasvatukseen, jolloin niillä voitaisiin vastata erityisesti päiväkodin johtajan osaamistarpeisiin.

Tarvittava lainsäädäntömuutos

Varhaiskasvatuslain 31 §:n sanamuotoa muutetaan seuraavasti: Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus 26 tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto tai sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (ylempi AMK), johon sisältyy tai jota on täydennetty 60 opintopisteen laajuisilla opettajan pedagogisilla opinnoilla, joista säädetään yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (794/2004) ja ammattikorkeakouluista annetulla valtioneuvoston asetuksella (1129/2014), sekä riittävä johtamistaito.

4. Sosionomi YAMK, johon sisältyy tai jota on täydennetty 30 opintopisteen laajuisilla (opettajan) pedagogisilla opinnoilla

Esityksen sisältö

30 opintopisteen laajuisilla (opettajan) pedagogisilla opinnoilla voidaan vastata hallitusohjelmakirjaukseen koskien riittävää pedagogista ja didaktista osaamista.

Perustelut

Varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden sosionomi AMK-tutkinnolla saavuttaneella on osaamista varhaiskasvatuksen osaamisalasta ja kahden vuoden työkokemus alasta ennen sosionomi YAMK-tutkinnon suorittamista. Tällöin 30 op laajuisilla opinnoilla on mahdollista saavuttaa riittävästi osaamista varhaiskasvatuksen pedagogiikasta ja didaktiikasta. Opinnot tulisi olla mahdollista suorittaa osana nykyistä YAMK-tutkintoa suoraan tai yhteistyössä yliopistojen kanssa. Opintoja tulisi lisäksi voida suorittaa osana korkeakoulututkintoa tai tutkinnon suorittamisen jälkeen erillisinä opintoina. Ammattikorkeakouluilla on mahdollisuus suunnata opintoja varhaiskasvatukseen, jolloin niillä voitaisiin vastata erityisesti päiväkodin johtajan osaamistarpeisiin.

Tarvittava lainsäädäntömuutos

Varhaiskasvatustlain 31 §:n sanamuotoa muutetaan seuraavasti: Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus 26 tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto tai sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (ylempi AMK), johon sisältyy tai jota on täydennetty 30 opintopisteen laajuisilla pedagogisilla opinnoilla.

5. Sosionomi YAMK-tutkinnon lisäksi vaadittaisiin lisäopintoina kelpoisuuteen kasvatustieteen perus-, aine- ja syventäviä opintoja vähintään 120 op

Esityksen sisältö

Sosionomi YAMK -tutkinnon suorittaneen tulisi suorittaa kasvatustieteen perus-, aine- ja syventävät opinnot, yhteensä vähintään 120 op, sisältäen harjoittelun ja syventäviin opintoihin kuuluvan opinnäytetyön, kuten siitä on ylempien korkeakoulututkintojen osalta säädetty.

Perustelut

Esityksellä turvattaisiin varhaiskasvatustilain mukaisen varhaiskasvatuksen edellyttämä pedagoginen ja didaktinen osaaminen työryhmälle annettujen, osin ristiriitaisten reunaehtojen, rajoissa. Siksi esityksessä pidetään tarkoituksenmukaisimpana ratkaisuna nykyisen KM-vaatimuksen säilyttämistä. Reunaehtojen rajoisakaan yhtään suppeampi opintojen määrä tarkoittaisi merkittävää heikennystä päiväkodinjohtajalta edellytettävään pedagogiseen- ja didaktiseen osaamiseen. Edellytettävä osaamista on kuvattu työryhmässä ja työryhmän raportissa aiheeseen liittyvän tutkimus-, arviointi- ja selvitystiedon kautta.

Tarvittava lainsäädäntömuutos

Varhaiskasvatustilain 31 §:n sanamuotoa muutetaan seuraavasti: Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus 26 tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto tai sosiaali- ja terveystieteen ylempi ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (ylempi AMK), johon sisältyy tai jota on täydennetty 120 opintopisteen laajuisilla kasvatustieteen perus-, aine- ja syventävillä opinnoilla.

6. Varhaiskasvatustilain siirtymäsäännöksen laajentaminen koskemaan kaikkia henkilöitä, jotka ovat toimineet kelpoiseksi katsottuna päiväkodin johtajana ennen 1.1.2030

Esityksen sisältö

Varhaiskasvatustilain siirtymäsäännöstä (75.3 §) voitaisiin muuttaa siten, että se turvaisi paitsi varhaiskasvatustilain voimaantullessa (1.9.2018) tai viiden vuoden ajanjaksolla ennen sitä kelpoiseksi katsottuna toimineen päiväkodin johtajan kelpoisuuden koko työuran ajaksi, myös niiden henkilöiden kelpoisuuden jatkumisen 1.1.2030 jälkeen, jotka ovat toimineet kelpoiseksi katsottuna päiväkodin johtajana ennen 1.1.2030.

Perustelut

Kelpoisuuden turvaaminen henkilöille, jotka ovat toimineet kelpoiseksi katsottuna päiväkodin johtajana varhaiskasvatustilain voimaantulon jälkeen, korjaa mahdollisen oikeusturvaongelman, jonka seurauksena kelpoisena toiminut henkilö menettäisi kelpoisuutensa 1.1.2030 varhaiskasvatustilain 31 §:n tultua voimaan ilman suoritettua kasvatustieteen maisterin tutkintoa. Tämä vaikuttaisi myös kelpoisten päiväkodin johtajien saatavuuteen siten, että siirtymäajalla päiväkodin johtajana

kelpoisina työskennelleet olisivat kelpoisia työuransa loppuun, jolloin vaje kelpoisista päiväkodin johtajista olisi arvion mukaan huomattavasti pienempi kuin mihin nykylainsäädäntö johtaa.

Tarvittava lainsäädäntömuutos

Varhaiskasvatustilain siirtymäsäännöksen 75.5 §:n sanamuotoa muutetaan seuraavasti: Joka on aikavälillä 1.9.2013–31.12.2029 ollut virka- tai työsuhteessa varhaiskasvatuksen ammatillisessa tai hallinnollisessa johtotehtävässä, johon hänen on katsottu täyttäneen sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksesta annetun lain 10 §:ssä säädetyn kelpoisuuden, täyttää 74 §:n 2 momentissa säädetyn kelpoisuuden ja on kelpoinen toimimaan 31 §:ssä tarkoitettussa päiväkodin johtajan tehtävässä.

7. Kehitetään sosionomi (AMK) -tutkintoa niin, että maisteriopintoihin vaadittavat kasvatustieteen perus- ja aineopinnot on mahdollista suorittaa osana tutkintoa

Esityksen sisältö

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut käynnistäisivät yhteistyön, joka mahdollistaisi sen, että varhaiskasvatusalalle tähtäävä sosionomi suorittaisi kasvatustieteen perus- ja aineopinnot osana omaa tutkintoaan esimerkiksi avoimen yliopiston kautta. Johtajan kelpoisuuden edellytyksenä olisi edelleen kasvatustieteen maisteritutkinto.

Perustelut

Sosionomi useimmiten joutuu suorittamaan nk. siltaopintoja (yleensä kasvatustieteen perus- ja aineopinnot, laajuus yhteensä 60 op), jotta voisi suorittaa kasvatustieteen maisteritutkinnon. Sisällyttämällä kasvatustieteen perus- ja aineopinnot sosionomi AMK-tutkintoon voisi henkilö jatkaa yliopiston tarjoamaan kasvatustieteen maisteriopintoihin jouhevasti, tinkimättä pedagogisesta osaamisestaan ja saisi valmiudet johtaa päiväkotia.

Helsingin yliopiston ruotsinkielinen varhaiskasvatus on jo useita vuosia tehnyt yhteistyötä ammattikorkeakoulu Arcadan kanssa, tavoitteena selkeyttää tiimityötä varhaiskasvatuksessa. Yliopistokoulutus on valmis käynnistämään samanlaisen yhteistyön laajemmin, ja raportoimaan siitä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Esitys toisi uutta ja rakentavaa yhteistyötä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä, joka olisi hyödyksi varhaiskasvatuksen kentälle.

Tarvittava lainsäädäntömuutos

Puheenjohtajiston käsityksen mukaan esitys ei vaatisi lainsäädäntömuutoksia, koska opintojen rakenteen ja sisältöjen määrittely tapahtuisi korkeakoululainsäädännön ja korkeakoulujen autonomian piirissä.

4.3 Pohdintaa esitysten toteutettavuudesta suhteessa reunaehtoihin

Työryhmän jäsenten lopullisista ehdotuksista koostettiin luvussa 4.2. esitellyt vaihtoehdot päiväkodin johtajan kelpoisuudelle. Työryhmä jakautui kannoissaan voimakkaasti, joten puheenjohtajisto päätyi kokoamaan kaikki tehdyt esitykset, vaikka niistä kaikki eivät olekaan työryhmän tehtävänannon mukaisia. Asettamis- päätöksen mukaisesti ehdotuksissa oli huomioitu ehdotuksen vaikutuksia sekä vaihtelevasti asiaan vaikuttavat varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä ja työmarkkinatilanteessa tapahtuneet muutokset, tutkimus-, arviointi- ja tilastotieto sekä asiaan liittyviä muita tarkoituksenmukaisia selvityksiä.

Työryhmässä tehtiin kaikkiaan 7 esitystä. Nykyistä kelpoisuussäätelyä (esitys 1) puoltaa työryhmässä käsitelty tutkimus-, arviointi- ja tilastotieto. Tutkimusnäyttö ei kuitenkaan ole aukotonta, koska olemassa olevissa tutkimuksissa ei ole esimerkiksi ollut vertailuasetelmaa kasvatustieteen maisterin tutkinnon ja toisaalta sosionomi YAMK-tutkinnon suorittaneiden päiväkodin johtajien välillä. Lisäksi työryhmässä on tuotu esille, että varhaiskasvatuksen kenttä on nykyään hyvin moninainen, jolloin moninainen osaaminenkin puolustaa paikkaansa. Työryhmässä ei ole kuitenkaan tehtäväksiannosta johtuen käsitelty näitä moninaisia osaamistarpeita tai tapoja tällaisen moninaisen osaamiseen saavuttamiseen tai päivittämiseen (ml. johtajien pohjakoulutus sekä täydennyskoulutuksen tavat). Myös korkeakoulujen autonomiasta seuraa, että opintojen tosiasiallinen sisältö, toteutustapa ja sen antamat valmiudet voivat vaihdella korkeakouluittain. Osa työryhmästä näkee, että sosionomi AMK-/YAMK-tutkinnon suorittaneella henkilöllä on nykyisellään joustava hakukelpoisuus kasvatustieteen maisterin tutkintoon. Osa työryhmästä näkee, että koulutuspolut eivät ole riittävän joustavia, ja sosionomi AMK-/YAMK-tutkinnon suorittaneet henkilöt joutuvat suorittamaan joko ennen kasvatustieteen maisterin opintoihin hakeutumista avoimessa yliopistossa tai kasvatustieteen maisterin tutkinnon sisällä niin kutsuttuina siltaopintoina kasvatustieteen perus- ja aineopinnot (60 op). Lisäksi sosionomi AMK-/YAMK-tutkinnon sisällöistä tehtävät hyväksiluvut ovat yliopistokohtaisia.

Melko varhaisessa vaiheessa työryhmän työtä ilmeni, että kelpoisten päiväkodin johtajien varanto (ks. luku 3.3.2) on jo nyt niin suuri, että todennäköisesti saatavuusongelmaa vuodesta 2030 alkaen ei ilmenisi. Lisäksi kasvatustieteen maisterien, joilla siis on myös edellytetty varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus, koulutus- ja tutkintomäärät ovat niin korkealla tasolla, että määrillä voidaan vastata nykyisten päiväkodin johtajien eläköitymiseen. Ennusteeseen liittyy kuitenkin epävarmuuksia, sillä päiväkodin johtajan tehtävään hakeutumiseen vaikuttavat erilaiset tekijät, kuten alan veto- ja pitovoima, väestökehitys ja päiväkotitoimipaikkojen koko.

Kelpoisuuden ulottamista sosionomi YAMK-tutkinnon suorittaneille henkilöille erilaajuisilla ja -sisällöillä lisäopinnoilla käsiteltiin esityksissä 2–5.

Esityksessä 2 katsottiin, että varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin ja sosionomi YAMK-tutkinnon suorittanut olisi sellaisenaan kelpoinen päiväkodin johtajan tehtävään, koska hänellä on varhaiskasvatukseen suuntautunut AMK-tutkinto ja kaksi vuotta työkokemusta varhaiskasvatuksesta. Sosionomi AMK- tai YAMK-tutkinnoissa ei kuitenkaan ole sitovasti määritetty varhaiskasvatuksen, ja erityisesti työryhmän tarkastelun kohteena olleen pedagogisen ja didaktisen osaamiseen liittyvien opintojen määrää, eikä myöskään sitä, tuleeko sosionomi YAMK-tutkintoa edeltää nimenomaan varhaiskasvatuksen työkokemus, vai onko vaatimuksena yleisempi työkokemus sosiaalihuollon alalla. Esityksessä ei täten ilmennyt, kuinka turvataan se, että kaikissa varhaiskasvatuksen sosionomien koulutuksissa huolehditaan riittävästä varhaiskasvatuksen pedagogiikan ja didaktiikan osaamisesta päiväkodin johtajan tehtävässä.

Esityksessä 3 ehdotettiin, että sosionomi YAMK-tutkinnon suorittanut tai sitä parhaillaan suorittava voisi suorittaa erillisinä opintoina tai osana sosionomi YAMK-tutkintoaan joko yleiset opettajan pedagogiset opinnot tai ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot (laajuus 60 op). Näillä opinnoilla olisi mahdollista kehittää sosionomi YAMK-tutkinnon suorittaneiden pedagogista ja didaktista osaamista. Opettajan pedagogiset opinnot eivät kuitenkaan yleensä suuntaudu varhaiskasvatukseen tai varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan tai didaktiikkaan, vaan toiselle tai korkealle asteelle eli nuorten aikuisten ja aikuisten opettamiseen (lukuunottamatta perusopetuksen aineenopettajia). Näin ollen tulisi selvittää, onko näillä opinnoilla mahdollista sellaisenaan vastata varhaiskasvatuksen pedagogiikan ja didaktiikan osaamistarpeisiin. Lisäksi jos näin laaja kokonaisuus olisi mahdollista suorittaa osana sosionomi YAMK-tutkintoa, se korvaisi tutkinnossa nykyisin olevia sosiaali- ja terveystieteiden sisältöjä tavalla, joka saattaisi vaikuttaa tutkinnon nykyiseen laaja-alaiseen luonteeseen kaventavasti.

Esityksessä 4 ehdotettiin, että lisäopinnot koostuisivat 30 op laajuisista pedagogisista opinnoista. Vaikka opinnot saattaisivat tuottaa lisää tarvittavaa osaamista, niiden tarkempi määrittely saattaisi osoittautua ongelmalliseksi, sillä yliopistossa ei välttämättä ole tarjolla juuri tämän laajuista vakiintunutta kokonaisuutta, joka olisi mahdollista säätää kelpoisuuden tuottaviksi lisäopinnoiksi.

Esityksessä 5 ehdotettiin puolestaan sitä, että sosionomi YAMK-tutkinnon lisäksi tulisi suorittaa kasvatustieteen perus-, aine- ja syventävät opinnot (yhteensä 120 op). Vaikka ne todennäköisesti tuottaisivat riittävän pedagogisen ja didaktisen osaamisen, niiden osalta ongelmaksi muodostuu lisäopintokokonaisuuden huomattava laajuus sekä se, että kasvatustieteen syventävien opintojen suorittaminen edellyttäisi todennäköisesti perustutkinto-oikeutta yliopistoon. Samantasoisien korkeakoulututkinnon edellyttäminen ei myöskään ole lisäkoulutukselle asetettavien reunaehtojen puitteissa. Esityksessä esitettiin tarkoituksellisesti ratkaisuna pitäytymistä nykyisessä kasvatustieteen maisterin tutkintoon perustuvassa kelpoisuussäätelyssä.

Lisäopintoja koskevien ehdotusten lisäksi tehtiin myös esitys varhaiskasvatustieteen siirtymäsäännöksen (75.5 §) ulottamisesta myös niihin henkilöihin, jotka ovat toimineet/toimivat kelpoisiksi katsottuina päiväkodin johtajina ajanjaksolla varhaiskasvatustieteen voimaantulosta (1.9.2018) varhaiskasvatustieteen 31 §:n voimaantuloon (1.1.2030) asti. Tämä vaikuttaisi suotuisasti päiväkodin johtajien saavuuteen 1.1.2030 alkaen. Tämä esitys parantaisi toteutuessaan niiden henkilöiden asemaa, jotka ovat saattaneet toimia kelpoiseksi katsottuna päiväkodin johtajana ennen vuotta 2030, mutta menettäisivät kelpoisuutensa varhaiskasvatustieteen 31 §:n tullessa voimaan.

Viimeisin esitys koskee yhteistyön tiivistämistä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä siten, että ammattikorkeakouluissa tutkintoja suorittavat voisivat suorittaa osana tutkintoaan yliopistossa kasvatustieteen perus- ja aineopinnot. Esitys toisi paitsi tarvittavaa osaamista, madaltaisi myös kynnystä jatkaa sosionomi AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen kasvatustieteen maisteriopinnoissa päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamiseksi. Tämä esitys ei edellytä uutta säätelyä tai kelpoisuusehtojen muuttamista vaan on toteutettavissa nykytilanteen puitteissa. Tässä ehdotuksessa tulee kuitenkin huomata sama asia kuin ehdotuksessa 3, eli jos sosionomitutkinnon sisältöjä korvataan kasvatustieteellisillä sisällöillä, tutkinnosta jää pois sosiaali- ja terveystieteiden sisältöjä. Tällä muutoksella olisi mahdollisesti vaikutusta tutkinnon laaja-alaiseen luonteeseen.

5 Yhteenveto ja pohdinta

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyi kaksi kirjausta liittyen varhaiskasvatuksen johtamiseen. Hallitus haluaa ohjelmassaan sitoutua varhaiskasvatuslain mukaiseen lapsen oikeuteen pedagogisesti johdettuun ja toteutettuun varhaiskasvatukseen. Lisäksi päiväkodin johtajan tehtävässä toimiminen halutaan mahdollistaa myös varhaiskasvatuksen sosionomi YAMK-tutkinnolla huolehtien riittävästä pedagogisesta ja didaktisesta osaamisesta.

Osana hallitusohjelman edellä mainittujen kohtien toimeenpanon valmistelua opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti syksyllä 2023 alustavia kuulemisia asian kannalta keskeisille sidosryhmille. Kuulemisten tavoitteena oli saada näkemyksiä päiväkodin johtajan kelpoisuutta koskevasta hallitusohjelman kirjauksesta. Kuulemisten sekä ministeriöön tulleiden muiden kannanottojen myötä kävi ilmi, että eri tahojen näkemykset, mielipiteet ja ratkaisuehdotukset hallitusohjelman kirjaukseen eroavat toisistaan merkittävästi. Erilaisten näkemysten vuoksi hallitusohjelman kirjausta oli tarpeen käsitellä syvällisemmin työryhmässä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän selvittämään päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamista. Työryhmän toimikausi oli 2.6.2025–31.1.2026. Työryhmän tehtävät ja tavoitteet määriteltiin asettamispäätöksessä (VN/13535/2025-OKM-22, raportin liite 1) seuraavasti: Työryhmän tuli laatia ehdotus hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti varhaiskasvatuksen sosionomin ylemmän tutkinnon (SOS YAMK) riittävästä yliopistossa suoritettavista lisäopinnoista (ml. harjoittelu, opinnäytetyö) päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamiseksi. Lisäksi työryhmän tuli laatia ehdotus varhaiskasvatuslakiin päiväkodin johtajaa koskevaan kelpoisuussäätelyyn mahdollisesti tarvittavista muutoksista. Ehdotus varhaiskasvatuslain mahdollisista muutoksista tuli laatia hallituksen esityksen muotoon. Asettamispäätöksen mukaan ehdotuksen laatimisessa tuli huomioida ehdotuksen vaikutukset sekä asiaan vaikuttavat varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä ja työmarkkina-tilanteessa tapahtuneet muutokset, tutkimus-, arviointi- ja tilastotieto sekä asiaan liittyvät muut tarkoituksenmukaiset selvitykset.

Työryhmä kokoontui toimikautensa aikana yhteensä yhdeksän kertaa. Työryhmässä on kerätty sen toiminnan aikana laaja tietopohja lisäopinnotkokonaisuuden määrittämisen taustaksi. Kokouksissa on esitelty erilaisia teemaan liittyneitä tutkimuksia,

selvityksiä, työryhmäraportteja ja arviointeja sekä tilastoja. Lisäksi työryhmän aikana koottiin monitahoisesti tietoa päiväkodin johtajiin liittyen mm. pääkaupunkiseudun kuntiin ulottuneella tietopyynnöllä ja ministeriössä laaditulla rekisteri- ja tilastoaineistoja koskevalla laajalla. Työryhmän toimesta järjestettiin myös kuulemis-tilaisuus, jossa keskeiset alan sidosryhmät kertoivat näkemyksensä hallitusohjelman kirjaukseen ja sen toteuttamismahdollisuuksiin. Kokouksissa on myös kuultu työryhmän jäsenten näkemyksiä ja esitykset lisäopintojen toteuttamisen malleista, sekä niiden perusteluja ja vaikutusarviointeja. Mallien muodostamisen taustaksi on selvitetty erilaisia koulutus- ja korkeapoliittisia reunaehtoja, joita lisäopintoihin ja niiden toteuttamiseen liittyy.

Raporttiin kuvattu työryhmässä tuotettu tai siellä käsitelty tieto on rakentanut kuvausta nykyisen lainsäädännön perusteluista, kasvatustieteen maisterin ja sosionomi YAMK-koulutuksista, päiväkodin johtajan perustehtävästä ja tähän työhön kohdistuvista odotuksista sekä nykyisestä ja arvioidusta työmarkkinatilanteesta. Tavoitteena oli, että työryhmällä olisi toimikauden päättyessä tämän tiedon pohjalta yhtenäinen tilannekuva, jonka pohjalta laatia tehtävänannon mukainen ehdotus sosionomi YAMK-tutkinnon lisäksi tarvittavista pedagogiikan ja didaktiikan lisäopinnoista. Toimikauden päättyessä jouduttiin kuitenkin toteamaan, että työryhmän jäsenet ja muut kannanottoja tuottaneet tahot ovat edelleen erimielisiä hallitusohjelman kirjauksen tarpeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Eri tahojen näkemykset lisäopintomalleista ovat myös kaukana toisistaan.

Osa työryhmästä oli sen kannalla, että nykyistä varhaiskasvatustieteen säädöspohjaa ei tule muuttaa. Edellytyksenä kelpoisuudeksi päiväkodin johtajan tehtävään tulisi näin ollen olla edelleen kasvatustieteen maisterin tutkinto. Osa työryhmästä katsoo, että sosionomi YAMK-koulutus tuottaa sellaisenaan kelpoisuuden päiväkodin johtajaksi eikä lisäopintoja tarvita. Osa työryhmästä kannattaa sitä, että sosionomi YAMK-tutkinnon suorittanut voisi saavuttaa kelpoisuuden päiväkodin johtajaksi opinnoista erillisellä tai osana näitä opintoja suoritettavalla opintokokonaisuudella, jonka määrä vaihteli 30–120 opintopisteen välillä joko yliopistossa tai ammatti-korkeakoulussa suoritettuina opintoina. Esiin nostettiin myös ehdotus varhaiskasvatustieteen lakiin sisältyvän siirtymäsäännöksen (540/2018, 75 §) muuttamisesta niin, että lain voimaan tullessa 1.9.2018 aikana ja sen jälkeen vuoteen 2030 asti kelpoisiksi katsottuna päiväkodin johtajina toimineet varhaiskasvatustieteen sosionomit olisivat kelpoisia työuransa loppuun eli myös vuoden 2030 jälkeen ilman kasvatustieteen maisterin tutkinnon suorittamista.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että työryhmässä ei muodostunut yhtä esitystä, jota työryhmän tahot olisivat voineet yhteisesti kannattaa. Lopputulos ei myöskään täten mahdollistanut hallituksen esityksen laatimista tehtäväksiannon mukaisesti.

Lopulliset esitykset ja esitysten laatimisen vaiheet kuvastavat tehtävänannon haastavuutta, työryhmän toimikauden lyhyttä kestoja, esityksiin liittyvien reuna- ehtojen tuottamia rajoituksia sekä jäsentahojen perustavanlaatuisia näkemyseroja ja erilaisia lähtökohtia esitysten tekemiseen. Työryhmän tehtävänannon haasteellisuus kumpuaa kokonaisuudessaan siitä, että päiväkodin johtajan kelpoisuus on erillisiä lisäopintoja laajempi ja koko varhaiskasvatusalaa ja sen koulutuksien kehittymistä koskeva aihe. Jokaisen varhaiskasvatuksen ammattilaisen osaaminen muodostuu tutkinnon kokonaisuudessa ja tavoitteena on, että koulutus tuottaisi selkeää kyseiseen tehtävään liittyvää erityistä osaamista. Kyse ei näin ollen ole vain siitä, pystytäänkö lisäopinnoista muodostamaan koulutus- ja korkeakoulupoliittiset reunaehdot täyttävä esitys. Kyse on myös lisäopintoesityksen vaikutuksista ja suhteesta alan koulutuksien kokonaisuuteen, tarvittavaan osaamiseen, ammatillisiin profiileihin ja veto- ja pitovoiman kehittymiseen.

Työryhmän toimikauden päättyessä 31.1.2026 loppuraportin lukuun 4 on työryhmän työn tuloksena kirjattu työryhmän esitysten muodostamisen vaiheet sekä esiin tulleet, kaikkiaan seitsemän esitystä lisäopintoihin liittyen ja varhaiskasvatuslain siirtymäsäännöksen (540/2018, 75 §) muuttamisesta perusteluineen sekä pohdintaa esitysten toteutettavuudesta suhteessa reunaehtoihin.

Liite 1. Työryhmän asettamispäätös

2.6.2025

Asettamispäätös
VN/13535/2025
VN/13535/2025-OKM-22
Jakelussa mainituille

Työryhmä päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamisesta

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa Vahva ja välittävä Suomi (16.6.2023) todetaan varhaiskasvatuksen johtamisesta seuraavasti: Hallitus sitoutuu varhaiskasvatuslain mukaiseen lapsen oikeuteen pedagogisesti johdettuun ja toteutettuun varhaiskasvatukseen. Lisäksi todetaan, että varhaiskasvatuksen johtajan tehtävässä toimiminen mahdollistetaan myös varhaiskasvatuksen sosionomi YAMK-tutkinnolla huolehtien riittävästä pedagogisesta ja didaktisesta osaamisesta. Hallitusohjelman kirjauksessa varhaiskasvatuksen johtajalla tarkoitetaan päiväkodin johtajaa.

Päiväkodin johtajan kelpoisuus varhaiskasvatuslaissa

Varhaiskasvatuslakiin (540/2018) tehtiin muutoksia ja selkeytyksiä vuonna 2018 liittyen varhaiskasvatuksen henkilöstön ammattinimikkeisiin ja kelpoisuuksiin. Tavoitteena oli myös nostaa varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutustasoa. Varhaiskasvatuslaissa määriteltiin varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen sosionomin, varhaiskasvatuksen lastenhoitajan, perhepäivähoitajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja steinerpedagogisen päiväkodin henkilöstön kelpoisuudesta sekä päiväkodin johtajan kelpoisuudesta.

Päiväkodin johtajan kelpoisuudesta säädetään varhaiskasvatuslain 31 §:ssä seuraavasti *"Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus 26 tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomien tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto sekä riittävä johtamistaito."* Pykälä tulee voimaan 1.1.2030. Siirtymäsäännöksellä (75 §, 4 mom) on turvattu aikaisemman lainsäädännön kautta kelpoisuuden saavuttaneiden henkilöiden kelpoisuus myös jatkossa.

Ministeriön toteuttamat kuulemiset

Ministeriö toteutti alustavia kuulemisia syksyllä 2023 liittyen päiväkodin johtajan kelpoisuutta koskevaan hallitusohjelmakirjaukseen. Kuultavina tahoina olivat Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ry, ammattikorkeakoulujen edustus, Opetusalan ammattijärjestö ja Varhaiskasvatuksen opettajien liitto. Lisäksi eri tahoilta on saatu asiaan liittyviä kannanottoja esimerkiksi yliopistojen varhaiskasvatuksen professoreilta ja varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen edustajilta sekä Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry:ltä.

Tavoitteena kuulemisissa oli saada selville asiaan liittyvien keskeisten tahojen näkemykset hallitusohjelmakirjauksesta. Kuulemistilaisuuksien ja ministeriöön tulleiden kannanottojen myötä tuli esiin, että eri tahojen näkemykset, mielipiteet ja ratkaisuehdotukset hallitusohjelmakirjaukseen eroavat toisistaan merkittävästi. Erilaisten näkemysten vuoksi on tärkeää keskittyä syvällisemmin asiaan työryhmän muodossa.

Työryhmän tehtävät

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus

- hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti varhaiskasvatuksen sosionomin ylemmän tutkinnon (SOS YAMK) riittävästä yliopistossa suoritettavista lisäopinnoista (ml. harjoittelu, opinnäytetyö) päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamiseksi
- varhaiskasvatuslakiin päiväkodin johtajaa koskevaan kelpoisuussäätelyyn mahdollisesti tarvittavista muutoksista. Ehdotus varhaiskasvatuslain mahdollisista muutoksista tulee laatia hallituksen esityksen muotoon.

Ehdotuksen laatimisessa tulee huomioida ehdotuksen vaikutukset sekä asiaan vaikuttavat varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä ja työmarkkinatilanteessa tapahtuneet muutokset, tutkimus-, arviointi- ja tilastotieto sekä asiaan liittyvät muut tarkoituksenmukaiset selvitykset.

Työryhmän tulee raportoida työskentelystään ja ehdotuksistaan opetus- ja kulttuuriministeriölle työryhmän toimikauden päättyessä.

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtajisto ja sihteeristö

Kirsi Alila, puheenjohtaja, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osasto
Mervi Eskelinen, varapuheenjohtaja, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osasto
Tuomas Sarkkinen, asiantuntijasihteeri, arviointiasiantuntija, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
Anne-Maj Teliö, hallinnollinen avustaja, opetus- ja kulttuuriministeriö, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osasto

Jäsenet

Marja Penttilä, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osasto
Petteri Väkiparta, lehtori, Ammattikorkeakoulutuksen edustaja (varhaiskasvatuksen sosionomikoulutus), Tampereen ammattikorkeakoulu
Ida Mielityinen, toiminnanjohtaja, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
Arene ry (varhaiskasvatuksen sosionomikoulutus)
Elina Fonsén, apulaisprofessori, Yliopistokoulutuksen edustaja (varhaiskasvatuksen opettajakoulutus), Jyväskylän yliopisto
Mirjam Kalland, varhaiskasvatuksen professori, Helsingin yliopisto, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry (varhaiskasvatuksen opettajakoulutus)
Jaakko Salo, koulutuspolitiikan päällikkö, Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry
Anitta Pakanen, puheenjohtaja, Varhaiskasvatuksen opettajien liitto VOL ry
Anne Rytilahti, erityisasiantuntija, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
Aleksi Sandroos, asiantuntija, Sivistysala ry
Barbro Högström, direktör för svenska bildningstjänster, Esbo stad
Kaisa Mattila, varhaiskasvatuksen tulosalueen johtaja, Kajaanin kaupunki
Anna Buss, varhaiskasvatuksen johtaja, Vaasan kaupunki

Pysyvät asiantuntijat

Katri Tervaspalo, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö, korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto
Jarkko Lahtinen, kehittämispäällikkö, Suomen Kuntaliitto ry
Päivi Pihlaja, professori, Itä-Suomen yliopisto
Satu Valkonen, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

Työryhmän toimikausi ja toiminta

Työryhmän toimikausi on 9.6.2025–31.1.2026.

Työryhmä voi kuulla tarvittavia asiantuntijoita ja sidosryhmiä, esimerkiksi päiväkodin johtajia, Opetushallitusta, oppilaitoksia sekä järjestöjä kuten työnantaja- ja opiskelijajärjestöjä. Työryhmä voi tehdä tai teettää tarvittavia selvityksiä. Työryhmä koostaa ehdotuksistaan opetus- ja kulttuuriministeriölle luovutettavan raportin. Pysyvät asiantuntijat osallistuvat työryhmän toimintaan läsnäolo- ja puheoikeudella.

Työryhmän jäsenet ja asiantuntijat on valittu kutsumenettelyllä sekä ministeriön ja eri tahojen esitysten perusteella. Jäsenten ja asiantuntijoiden esittämisessä pyydettiin huomioimaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n (609/1986, muut. 657/2021). Kaikilla toimijoilla ei ollut esittää sekä mies- että naisehdokasta, jolla olisi tarvittavaa asiantuntemusta työryhmän tehtäväalueesta. Työryhmän kokoonpano ei näistä syistä täysin vastaa tasa-arvolain 4 a §:n 1 mom. vaatimuksia.

Hankkeen jäsenten nimi- ja organisaatiotiedot sekä rooli ja toimikausi hankkeessa julkaistaan valtioneuvoston hankesivuilla hankkeen toimikauden ajaksi.

Työryhmän jäsenille ei makseta kokouspalkkioita. Työryhmän kustannukset muodostuvat mm. kokousten ja mahdollisten asiantuntijoiden ja sidosryhmäkuulemisten järjestelyistä ja matkakorvauksista sekä mahdollisten selvitysten laatimisesta. Työryhmän kustannukset maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osaston kehittämismäärärahamomentilta 29.10.20.

Kansliapäällikkö Eeva-Riitta Pirhonen

Opetusneuvos Tommi Karjalainen

Jakelu Työryhmän puheenjohtajisto, sihteeristö ja jäsenet

Tiedoksi Opetusministeri Anders Adlercreutz
Valtiosihteeri Mikaela Nylander
Erityisavustaja Crista Grönroos
Erityisavustaja Andreas Elfvin
Erityisavustaja Laura Ollila
Erityisavustaja Anita Westerholm
Erityisavustaja Johanna Mantere
OKM LAMOS Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto
OKM KTPO Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto
OKM VAPOS Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja vapaan
sivistystyön osasto

Liite 2. Kuulemiskirje

KIRJE

Asianumero: VN/13535/2025

Päivämäärä: 27.8.2025

Lausuntopyyntö kuulemistilaisuuteen

Arvoisa vastaanottaja

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaa (16.6.2023) on kirjattu, että ”Hallitus sitoutuu varhaiskasvatukseen mukaiseen lapsen oikeuteen pedagogisesti johdettuun ja toteutettuun varhaiskasvatukseen”. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan seuraavaa: ”Varhaiskasvatuksen johtajan tehtävässä toimiminen mahdollistetaan myös varhaiskasvatuksen sosionomi YAMK-tutkinnolla huolehtien riittävästä pedagogisesta ja didaktisesta osaamisesta”. Hallitusohjelman kirjauksessa varhaiskasvatuksen johtajalla tarkoitetaan päiväkodin johtajaa.

Hallitusohjelma kirjauksiin perustuen opetus- ja kulttuuriministeriö asetti ajalle 9.6.2025–31.1.2026 työryhmän selvittämään päiväkodin johtajan kelpoisuutta. Työryhmän asettamispäätös löytyy tämän kirjeen liitteestä. Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus

- hallitusohjelman kirjausten mukaisesti varhaiskasvatuksen sosionomin ylemmän tutkinnon (SOS YAMK) riittävästä yliopistossa suoritettavista lisäopinnoista (ml. harjoittelu, opinnäytetyö) päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamiseksi
- varhaiskasvatukseen päiväkodin johtajaa koskevaan kelpoisuussäätelyyn mahdollisesti tarvittavista muutoksista. Ehdotus varhaiskasvatukseen mahdollisista muutoksista tulee laatia hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmä raportoi työskentelystään ja ehdotuksistaan opetus- ja kulttuuriministeriölle työryhmän toimikauden päätyttyä.

Alla mainittuja kuultavia tahoja pyydetään jättämään kirjallinen lausunto, johon sisältyy kuultavan tahon näkemys ja sen perustelut kyseisestä asiasta. Lausunto tulee jättää viimeistään 12.9.2025 osoitteella kirjaamo.okm@gov.fi. Lausuntoon pyydetään kirjaamaan työryhmän diaarinumero (VN/13535/2025).

Lisäksi työryhmä järjestää kuulemistilaisuuden etänä (Teams) 12.9.2025 noin klo 9:30–11:30, jossa kuultavilla tahoilla on mahdollisuus pitää viiden minuutin suullinen puheenvuoro näkemyksistään hallitusohjelmakirjauksen toteuttamiseksi. Suullisen puheenvuoron pitämistä varten tulee ilmoittautua 9.9.2025 mennessä Tuomas Sarkkiselle sähköpostitse (tuomas.sarkkinen@karvi.fi).

Työryhmä toivoo näkemyksiänne seuraavaan kysymykseen. Lausunnon enimmäispituus on 3 sivua ja lausunnon voi jättää suomeksi tai ruotsiksi.

Millaisia näkökulmia teillä on päiväkodin johtajan kelpoisuutta selvittävän työryhmän tehtävänantoon liittyen? Perustelkaa vastauksenne.

Kuultavien tahojen näkemyksiä hyödynnetään työryhmän työskentelyssä. Kiitos arvokkaiden näkemysten tuottamisesta työryhmän käyttöön.

Lisäkysymyksiin vastaavat

Kirsi Alila, opetusneuvos, työryhmän puheenjohtaja, OKM, kirsi.alila@gov.fi

Mervi Eskelinen, opetusneuvos, työryhmän varapuheenjohtaja, OKM, mervi.eskelinen@gov.fi

Tuomas Sarkkinen, arviointiasiantuntija, työryhmän asiantuntijasihteeri, Karvi, tuomas.sarkkinen@karvi.fi

Liite 3. Tilasto- ja rekisteripohjainen selvitys

Muistio OKM / Kansliapäällikön esikunta / Allan Seuri

Päivämäärä: 19.12.2025

Päiväkodin johtajat rekisteriaineistoissa: tunnistaminen ja taustat

Tässä muistiossa arvioidaan päiväkodin johtajien määrää ja taustoja eri viranomaisrekistereihin perustuvissa henkilöaineistoissa (jäljempänä rekisteriaineisto). Muistio on valmisteltu päiväkodin johtajan kelpoisuuksia tarkastelevan työryhmän (VN/13535/2025-OKM-22) käyttöön. Päiväkodin johtajalla tarkoitetaan tässä muistiossa varhaiskasvatuslain 31 §:ssä tarkoitettua päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävää.

Muistiossa kuvataan ensin sitä, miten päiväkodin johtajat voidaan tunnistaa käytössä olevista rekisteriaineistoista. Kun kohderyhmä on aineistosta tunnistettu tyydyttävällä tavalla, voidaan tarkastella kohderyhmän taustatekijöitä, kuten ikää ja koulutustaustaa, politiikkavalmistelun tueksi.

Aineistot

Tässä osiossa kuvataan eri aineistot, joiden kautta päiväkodin johtajat voidaan pyrkiä tunnistamaan.

Työssäkäyntitilasto on vuosittainen rekisteripohjainen tilasto, joka kuvaa Suomessa vakituisesti asuvan väestön työmarkkina-asemaa vuoden viimeisenä päivänä, ja josta Tilastokeskuksen tutkijapalvelut on tuottanut valmisaineiston. Tilasto sisältää tietoja muun muassa henkilön ammatista, toimialasta, työnantajasektorista ja työpaikan sijainnista. Tiedot tuotetaan yhdistämällä useita hallinnollisia rekisterilähteitä, kuten väestötietojärjestelmää, tulorekisteriä ja veroaineistoa. Tilastosta tarkemmin ks. [dokumentaatio](#). Päiväkodin johtajat voidaan tunnistaa työssäkäyntitilastosta ammatin ja toimialan kautta. Työssäkäyntitilasto käyttää Ammattiluokitus 2010 -luokitusta, jossa on luokka [1341 "Lastenhoidon johtajat"](#). Tämä ammattiluokka ei välttämättä täysin vastaa päiväkodin johtajien määritelmää tässä muistiossa. Tästä syystä tarkastelu rajataan edelleen toimialaan [88911 "Lasten päiväkodit"](#). Työllisten toimialat määrittyvät heidän toimipaikkojensa perusteella; toimipaikka on yhdessä osoitteessa ja yhdellä toimialalla toimiva yksikkö. Tilastokeskus ylläpitää

yrittäjärekisteriä, joka kerää tietoja Suomessa toimivien yritysten ja yhteisöjen (ml. kunnat) toimipaikoista ja toimipaikkojen toimialoista. Työnantajat ilmoittavat toimipaikkansa ja toimipaikkojensa toimialat Tilastokeskukselle tiedonkeruissa.

Tulorekisteri on kansallinen sähköinen tietokanta, joka sisältää henkilöiden reaaliaikaiset, maksukohtaiset palkka-, työsuhde-, eläke- ja etuustiedot. Tulorekisterin käytännön toteutuksesta vastaa Verohallinto. Tässä muistiossa käytetään Tilastokeskuksen tutkimuskäyttöön tuottamia tulorekisterin valmisaineistoja. Tulorekisteri toimii työssäkäyntitilaston pohjana ja myös se sisältää Ammattiluokitus 2010 -luokituksen mukaisen ammattitiedon. Tulorekisterissä on lisäksi kuntien työntekijöilleen ilmoittamat Keva-ammattinimikkeet, joiden avulla päiväkodin johtajien tunnistamista voi myös haarukoida.

Paikallishallinnon palkat on Tilastokeskuksen tuottama tilasto, joka perustuu erilliseen paikallishallinnon työnantajille kohdennettavaan tiedonkeruuseen. Tässä muistiossa käytetään tästä aineistosta tutkijapalveluiden tuottamaa poimintaa, joka sisältää OVTES:n piirissä olevat työntekijät. Paikallishallinnon palkkojen mahdollinen hyöty on se, että se sisältää tiedon hinnoittelutunnuksesta (jota kutsutaan myös hinnoittelukohtaksi)¹, jonka avulla päiväkodin johtajat voidaan tunnistaa (päiväkodin johtajien hinnoittelutunnus on 45000020). Tiedonkeruun viiteajankohta on lokakuu.

Varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardaan tallennetaan tietoja varhaiskasvatus-toimijasta, varhaiskasvatuksen toimipaikoista, varhaiskasvatuksessa olevista lapsista ja heidän huoltajistaan, henkilöstöstä ja varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta. Vardaan perustuvia tietoja raportoidaan opetushallinnon tilastopalvelu Vipusessa. Vardasta ei ole saatavilla vielä Tilastokeskuksen yksikkötasoista valmisaineistoa, mutta yksikkötasoinen Varda-aineisto on hiljattain saatu käyttöön Datahuoneeseen. Vipusessa olevia Varda-tietoja voidaan kuitenkin käyttää summatason vertailuun, huomioiden sen että Vardan henkilöstötiedoissa on puutteita tiettyjen kuntien osalta. Vipusen Varda-raportit kuvaavat tilannetta 31.12. Myös henkilötason tietoja voidaan käyttää tarvittaessa Datahuoneen kautta.

Ahvenanmaalla asuvat henkilöt rajataan kaikkien tarkasteluiden ulkopuolelle; esimerkiksi Varda ei sisällä Ahvenanmaan tietoja alkujaankaan.

1 [https://www.kt.fi/sopimukset/ukk/ovtes/hinnoittelukohta-paivakodin-johtaja-apulais-varajohtaja#:~:text=Varhaiskasvatuksen%20opettaja%20tai%20varhaiskasvatusyksik%C3%B6n%20apulaisjohtaja%2C%20jolle%20on,ajaksi%2C%20siirret%C3%A4%C3%A4n%20t%C3%A4ksi%20ajaksi%20t%C3%A4h%C3%A4n%20palkkahinnoittelukohtaan%20\(45000020\).](https://www.kt.fi/sopimukset/ukk/ovtes/hinnoittelukohta-paivakodin-johtaja-apulais-varajohtaja#:~:text=Varhaiskasvatuksen%20opettaja%20tai%20varhaiskasvatusyksik%C3%B6n%20apulaisjohtaja%2C%20jolle%20on,ajaksi%2C%20siirret%C3%A4%C3%A4n%20t%C3%A4ksi%20ajaksi%20t%C3%A4h%C3%A4n%20palkkahinnoittelukohtaan%20(45000020).)

Vaikka eri aineistojen lähdetiedot ovat pitkälti samat – päiväkodin johtajien työnantajien operatiiviset järjestelmät – voi eri aineistojen välille syntyä eroa kohderyhmän tunnistamisen osalta. Näitä eroja voi syntyä mm. seuraavista tekijöistä.

- Tiedonkeruun ajankohta (ks. edellä; lokakuu paikallishallinnon palkat-aineistossa, vuoden loppu muissa).
- Virka- tai työvapaalla, esimerkiksi pidemmällä perhevapaalla, olevien päiväkodin johtajien käsittely.
 - Työssäkäyntitilastossa ainakin perhevapaalla olevat näkyvät kohderyhmässä, mikäli työsuhde on ollut voimassa. Perhevapaalla olevia voisi pyrkiä rajaamaan tarkastelun ulkopuolelle esimerkiksi maksettujen etuuksien perusteella.
 - Tulorekisteritarkastelu perustuu maksettuihin palkkoihin, minkä vuoksi tässä tarkastelussa kohderyhmään tulee perhevapaalla olevia, joille on maksettu palkkaa perhevapaan ajalta.
 - Paikallishallinnon palkat -aineisto sisältää tiettyjä muuttujia, joiden avulla tarkastelua voidaan rajata viiteajankohtana työskennelleisiin, ja nämä rajaukset on tehty tässä muistiossa esitettävissä tuloksissa.²
 - Vipusen Varda-tiedot on rajattu niin, että henkilöllä ei ole tilastointipäivänä voimassa olevaa pidempää poissaoloa (pidemmän poissaolon määrittelystä tarkemmin ks. [tietoluettelo](#)).
- Päiväkodin johtajien tunnistamisessa käytetyt tiedot (Tilastokeskuksen ammattiluokitus, Kevan ammattiluokitus, OVTES:n hinnoittelutunnus).

Päiväkodin johtajien määrä vuonna 2022

Tässä osiossa tarkastellaan päiväkodin johtajien määrää eri tarkastelutavoilla vuoden 2022 osalta. Vuosi 2022 on valittu tähän tarkasteluvuodeksi, koska tämä vuosi on saatavilla kaikissa edellä esitetyissä aineistoissa. Tämä mahdollistaa eri tarkastelutapojen vertailun. Eri tarkastelutapojen vertailu puolestaan tukee arvioinnin luotettavuutta ja eri tarkastelutapojen erojen tunnistamista. Paikallishallinnon palkat -tilaston osalta tietoja on saatavilla myös vuoden 2023 lopun osalta. Tulorekisteriaineisto tulee käyttöön noin 2–3 kuukauden viipeellä.

² Tarkasteluista poistetaan henkilöt, joilla VPMJ-muuttuja saa arvon 4 (ei maksettu palkkaa, palkaton virkavapaus tai työloma koko kuukausi), tai KOKO-muuttuja saa arvon 5 (virkavapaalla oleva).

Yleiskuva: työssäkäyntitilasto ja tulorekisteri

Työssäkäyntitilastosta löytyy 2 657 päiväkodin johtajaa (ammattiluokka 1341); kun aineisto rajataan varhaiskasvatuksessa työskenteleviin (toimiala 88911), määrä laskee 2 369:ään. Tästä joukosta 1 814 (77 %) työskentelee kuntasektorilla ja 555 (23 %) yksityisellä sektorilla. Tämä kuvaa vuoden 2022 lopussa päiväkodin johtajana vaka-toimialalla työskennelleitä henkilöitä (ks. edellä).

Näitä lukuja voidaan verrata Vipusen vuoden 2022 Varda-henkilöstötietoihin (tehtävänimike: ”Päiväkodin johtaja”). Yksityisen sektorin osalta Vipusessa henkilöstön lukumäärä on 537 (vrt. 555 edellä työssäkäyntitilastossa). Kuntasektorin osalta Vipusessa ei tietopuutteiden takia esitetä lukuja Uudenmaan ja Varsinais-Suomen osalta; ilman Uttamaata ja Varsinais-Suomea kuntasektorin päiväkodin johtajien lukumäärä on Vipusessa 918; vastaava luku työssäkäyntitilastossa on 1 063 (työpaikan maakunta). Luvut ovat melko lähellä toisiaan. Kuntasektorin osalta työssäkäyntitilaston luku on hieman Vipusen tietoa korkeampi. Tämä voi johtua toisaalta siitä, että ammattiluokkaan 1341 voi toimialarajauksen jälkeenkin päätyä paitsi päiväkodin johtajia, myös varhaiskasvatuksen hallinnollisia johtajia; tai toisaalta aliraportoinnista Varda-tietoihin. Jäljempänä tarkastellaan erikseen vielä kuntasektoria tulorekisterin ja paikallishallinnon palkka-aineiston avulla.

Tulorekisteristä löytyy 2 153 päiväkodin johtajaa (ammattiluokka 1341), joista 2 032 oli saanut palkkaa. Tämä kuvaa niiden päiväkodin johtajien määrää, joista on tulorekisteri-ilmoitus joulukuulta, ja joiden ilmoituksella on positiivinen määrä maksettua palkkaa. Määrä on pienempi kuin työssäkäyntitilaston vastaava.

Jos haetaan tulorekisterin ilmoituksille työnantajan sektori työssäkäyntitilastosta, saadaan tulos että 2 032:sta palkkaa saaneesta päiväkodin johtajasta 392 työskenteli yksityisellä sektorilla ja 1 633 kuntasektorilla (7:n osalta ei löydy sektoritietoa).

Kuntasektori: tulorekisteri ja paikallishallinnon palkat

Vertailukelpoisuuden vuoksi tulorekisterin osalta käytetään joulukuun 2022 palkka-ilmoituksia. Näistä poimitaan ne ilmoitukset, joihin palkansaajalle ilmoitettu Keva-koodi viittaa päiväkodin johtajaan (ks. alaliite 1) ja joihin ilmoituksiin liittyy positiivisia palkkoja. Tällaisia henkilöitä on 1 971, joista muualla kuin Uudellamaalla tai Varsinais-Suomessa asuu 1 204. Tässä joukossa on kuitenkin todennäköisesti myös muita varhaiskasvatusjohtajia kuin päiväkodin johtajia, kuten kuntien varhaiskasvatuksesta vastaavia johtajia. Koska Keva-koodeja ei käytetä päiväkodin johtajien tunnistamiseen myöhemmissä tarkasteluissa, ei nimikkeiden rajaamista tarkemmin juuri päiväkodin johtajiin ole tehty tässä vaiheessa.

Paikallishallinnon palkat -aineistossa on 1 819 päiväkodin johtajaa (tarkasteluajan kohtana poissa olleet poistettu, ks. edellä). Näistä 1 105 asuu muualla kuin Uudella maalla tai Varsinais-Suomessa.

Yhteenveto

Taulukossa 1 esitetään yhteenveto eri lähteiden perusteella arvioiduista päiväkodin johtajien määrästä vuonna 2022, yhteensä ja eri rajauksilla. Kuntasektorin osalta päiväkodin johtajien tunnistamista OVTES:n mukaisen hinnoittelutunnuksen perusteella voidaan pitää melko luotettavana, ja näin saatu arvio kuntasektorin päiväkodin johtajista vastaa erittäin hyvin työssäkäyntitilastosta saatua määrää. Yksityisen sektorin osalta henkilö pohjaiset tietolähteet, työssäkäyntitilasto ja tulorekisteri, poikkeavat hieman toisistaan. Näistä työssäkäyntitilaston luku on kuitenkin lähempänä Vipusessa raportoitua Varda-tietoa. Yhteenvetona voidaan arvioida, että Suomessa oli vuoden 2022 lopussa noin 2 350 päiväkodin johtajaa, joista noin 550 työskenteli yksityisellä sektorilla ja noin 1 800 kuntasektorilla.

Taulukko 1. Päiväkodin johtajien määrä vuonna 2022 eri aineistoissa (ks. teksti).

Sektori	Työssä- käynti- tilasto	Tulorekisteri	Paikallis- hallinnon palkat	Varda (Vipunen)
Yhteensä	2 369	2 032	-	-
Yksityinen sektori	555	392	-	537
Kuntasektori	1 814	1 633 (AML 2010, työnantajan sektori) 1 965 (Keva-nimikkeet)	1 819	-
Kuntasektori ilman Uuttamaata ja Varsinais-Suomea	1 063	1 199	1 105	918

Kelpoisuusehdot täyttävien päiväkodin johtajien tarve ja tarjonta vuonna 2030

Nykytilanteen kartoittaminen (ks. edellä) palvelee sen arviointia, miten kelpoisuusehdot täyttävien päiväkodin johtajien määrä kehittyy vuoteen 2030 mennessä, kun uuden varhaiskasvatuslain mukainen siirtymäaika päättyy ja kelpoisuusehdot kiristyvät. Tässä osiossa ennakoitaan kelpoisuusehdot täyttävien päiväkodin johtajien tarvetta ja tarjontaa vuonna 2030.

Tarjonnan osalta arvioidaan

- nykyisten päiväkodin johtajien kelpoisuutta vuoden 2030 kelpoisuusvaatimusten valossa,
- poistumaa päiväkodin johtajan tehtävästä tästä joukosta vuoteen 2030 mennessä (eläköityminen ja muu poistuma), sekä
- vuoden 2030 kelpoisuusvaatimukset täyttävien henkilöiden määrän kehitys vuoteen 2030 mennessä muiden kuin nykyisten päiväkodin johtajien keskuudessa.

Tarpeen osalta pyritään arvioimaan sitä, miten pienenevät lapsi-ikäluokat vähentävät päiväkodin johtajien tarvetta vuoteen 2030 mennessä.

Kaikkia tarkasteluja voidaan ulottaa myös vuotta 2030 pidemmälle, huomioiden sen että epävarmuus kasvaa mitä pidempää aikaväliä tarkastellaan.

Nykyisten päiväkodin johtajien osalta käytetään tässä työssäkäyntitilaston mukaisia päiväkodin johtajia vuoden 2022 lopussa (2 369 henkilöä, ks. edellinen osio). Eläkepoistumaa tarkastellaan myöhemmin tarkemmin, mutta tästä joukosta 231 eli noin 10 % on syntynyt ennen vuotta 1961³ ja 572 eli noin 24 % on syntynyt ennen vuotta 1965.⁴

Kuviossa 1 alla on esitetty päiväkodin johtajan kelpoisuuden määrittely aineistotarkastelun tueksi. Se, missä määrin päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimukset voidaan yksilötasolla havaita aineistoista, vaihtelee kriteereittäin.

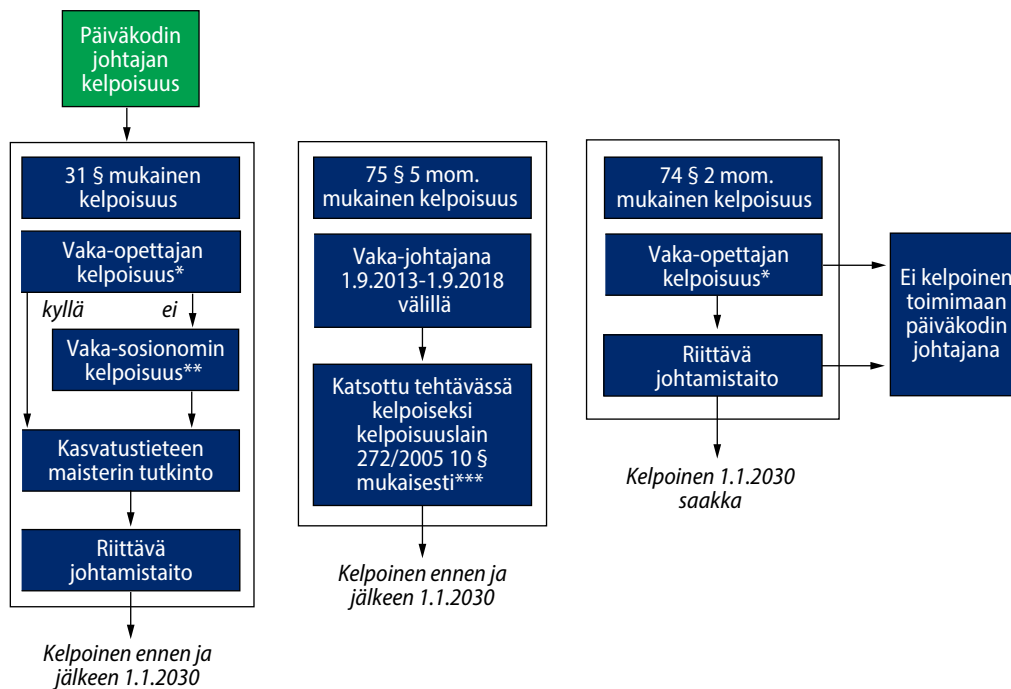
3 Vuonna 1960 syntyneet henkilöt täyttävät 69 vuotta vuonna 2029 ja työsopimuslain (55/2001) 6 luvun 1 a § mukainen eroamisikä on 69 vuotta vuosina 1958–1961 syntyneillä.

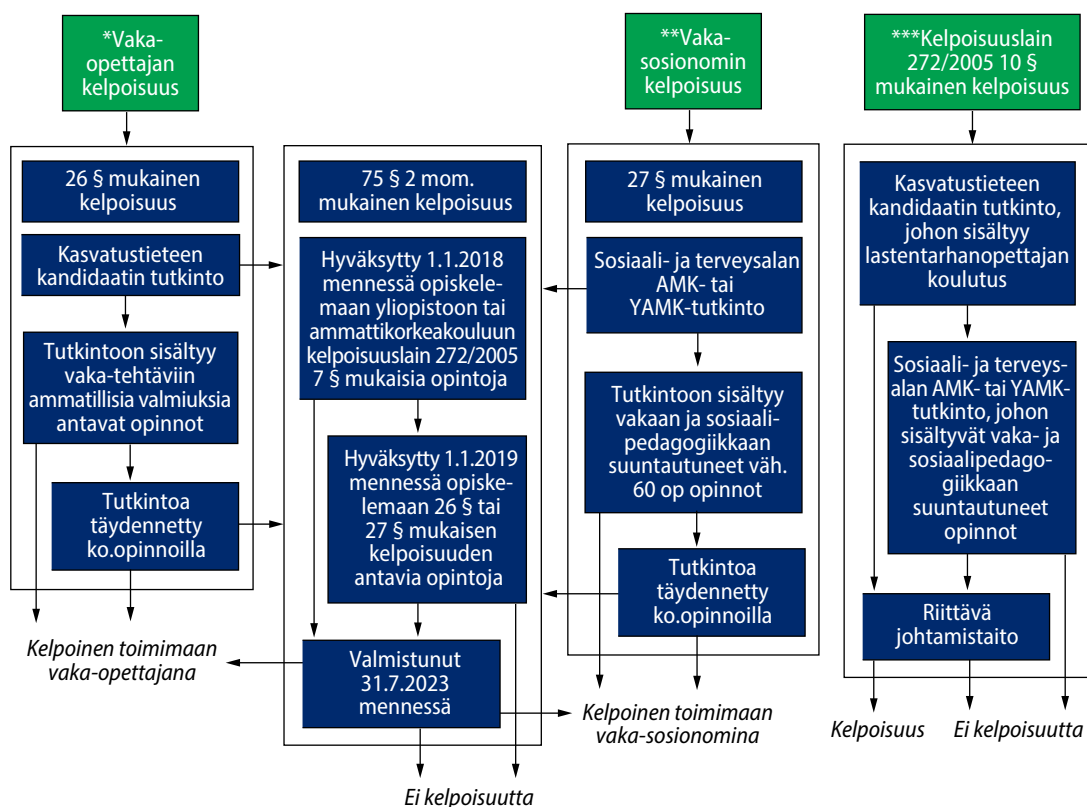
4 Vuonna 1964 syntyneet henkilöt täyttävät 65 vuotta vuonna 2029 ja eläkkeelle siirtymisiän odote 50-vuotiaalle vuonna 2024 on 64,6 vuotta (ETK).

- Riittävää johtamistaitoa ei voida havaita aineistoista.
- Vaka-johtajana työskentelyä 1.9.2013–1.9.2019 välillä voidaan pyrkiä havaitsemaan samalla tavalla kuin päiväkodin johtajana työskentelyä nykytilassa.
- Tutkinnot havaitaan tutkintorekisteristä kattavasti.
- Tutkintoihin sisältyviä opintoja, tai opintoja joilla tutkintoa on myöhemmin täydennetty, voidaan pyrkiä tunnistamaan korkeakouluopintoja kuvaavista VIRTÄ-aineistoista.

Tietopohjan täsmällisyyttä näiden osalta arvioidaan tarkemmin jäljempänä.

Kuvio 1. Päiväkodin johtajien kelpoisuuden päättely 1.1.2030 saakka

Kuvio 2. Päiväkodin johtajien kelpoisuuden päättely 1.1.2030 jälkeen

Nykyisten päiväkodin johtajien kelpoisuus vuonna 2030

Tässä osiossa tarkastellaan nykyisten (eli vuoden 2022 lopun, ks. edellä) päiväkodin johtajien kelpoisuutta vuonna 2030 heidän työ- ja koulutushistoriansa perusteella.

31 § mukaisen kelpoisuuden ehtona on kasvatustieteen maisterin tutkinto. Tutkinnot havaitaan kattavasti tutkintorekisteristä.⁵ Näin ollen tarkastelemalla kasvatustieteen maisterin tutkintoja nykyisten päiväkodin johtajien keskuudessa voidaan arvioida luotettavasti, ketkä eivät ainakaan täytä 31 § mukaista kelpoisuutta.

5 Tutkintorekisteri perustuu 6-numeroisiin koulutuskoodeihin (ks. [koulutusluokitus](#)). Tässä kasvatustieteen maisterin tutkinnot tunnustetaan sitä kautta, että koulutuskoodi alkaa merkkijonolla 712.

Vaihtoehtoisesti kelpoisuuden vuonna 2030 voi täyttää 75 § 5 mom. kautta, eli jos henkilö on toiminut varhaiskasvatuksen ammatillisessa tai hallinnollisessa johtotehtävässä ja hänet on katsottu kelpoiseksi ko. tehtävään ajanjakson 1.9.2013–1.9.2018 puitteissa. Menemättä kelpoisuustarkasteluihin, varhaiskasvatuksen johtotehtävissä toimimista ko. ajanjakson aikana voi tarkastella työssäkäyntitilaston kautta. Keskeinen rajoite tässä on kuitenkin se, että työssäkäyntitilasto sisältää vain vuoden viimeisen viikon työsuhteen ammatin. Jos henkilö on työskennellyt varhaiskasvatuksen johtotehtävässä kelpoisena kalenterivuoden aikana, mutta ei enää vuoden lopussa, hän täyttää ehdon mutta tätä työskentelyä ei havaita aineistosta. Lisäksi varhaiskasvatuksen johtotehtävissä toimimisen tunnistamiseen ammattiluokan 1341 ”Lastenhoidon johtajat” kautta voi liittyä epätarkkuutta.⁶ Joka tapauksessa tarkastelemalla nykyisten päiväkodin johtajien työhistoriaa vuosilta 2013–2018⁷ voidaan, edellä esitettyjen epätarkkuuksien puitteissa, arvioida ketkä eivät ainakaan täytä 75 § 5 mom. mukaista kelpoisuutta.

Yhdistämällä nämä kaksi tarkastelua voidaan arvioida, ketkä eivät ainakaan täytä kelpoisuusehtoja vuonna 2030. Tämä tarkastelu esitetään taulukossa 2 alla. Tämän perusteella ainakaan noin kolmannes (32 %) nykyisistä päiväkodin johtajista ei olisi kelpoinen enää vuonna 2030.

Taulukko 2. Päiväkodin johtajana vuoden 2022 lopussa työskennelleet (työssäkäyntitilasto) sen mukaan, ovatko he suorittaneet kasvatustieteen maisterin tutkintoa ja ovatko he työskennelleet varhaiskasvatuksen johtotehtävissä 2013–2018.

Päiväkodin johtajien KM-tutkinnon suorittaminen	Ei työskennellyt vaka-johtajana 2013–2018	Työskennellyt vaka-johtajana 2013–2018
Ei kasvatustieteen maisteri	765 (32 %)	1 298 (55 %)
Kasvatustieteen maisteri	156 (7 %)	150 (6 %)

6 Huom. tässä 75 § 5 mom. työhistoriasäännöksen tarkastelussa ei tehdä toimialarajausta, koska säännös kattaa esimerkiksi kunnan varhaiskasvatuksen hallinnollisissa johtotehtävissä toimimisen.

7 Aineisto sisältää tiedon vuoden viimeisen työsuhteen alkupäivästä. Vuoden 2018 lopussa varhaiskasvatuksen johtotehtävissä työskennelleet rajataan niihin, joiden työsuhde on alkanut viimeistään 1.9.2018.

Eläköitymiseen ja muuhun poistumaan palataan myöhemmin, mutta jos rajataan tarkastelu vuonna 1965 tai sen jälkeen syntyneisiin (eli enintään 64-vuotiaisiin v. 2029) niiden osuus, jotka eivät ainakaan täytä 75 § 5 mom. mukaista kelpoisuutta nousee 39 prosenttiin. Karkeasti voidaan siis arvioida, että nykyisistä päiväkodin johtajista, jotka ovat vielä työiässä vuonna 2030, vähintään noin 40 % ei olisi kelpoisia enää vuonna 2030. Nuoremmilla on keskimääräistä useammin maisterin tutkinto, mutta tätä suurempi ero on siinä, että heistä harvempi on työskennellyt varhaiskasvatuksen johtotehtävissä vuosina 2013–2018.

On kuitenkin mahdollista, että osa kasvatustieteen maistereista ei täytä 31 § mukaista kelpoisuutta ko. lainkohdan muiden ehtojen takia, tai vastaavasti 75 § 5 mom. osalta. Alaliitteessä 2 tarkastellaan taulukon 2 maisterintutkinnon tai työhistorian ehdot täyttävien henkilöiden koulutustaustaa, tarkastelun tulokset esitellään tässä. Pääsääntöisesti lainkohtien muut ehdot täyttyvät näillä henkilöillä.

75 § 5 mom. osalta voidaan lähtökohtaisesti pitää poikkeuksellisenä sitä, että joku hoitaisi varhaiskasvatuksen johtajaa niin, että häntä ei pidettäisi kelpoisena ko. tehtävään. Koulutustaustojen tarkastelu tukee tätä. Noin 93 % taulukon 2 henkilöistä, jotka olivat työskennelleet varhaiskasvatuksen johtotehtävissä 2013–2018 oli vuoden 2018 mennessä suorittanut varhaiskasvatuksen kandidaatin, varhaiskasvatuksen sosionomin, opistotasaisen varhaiskasvatus- tai lastentarhaopettajatutkinnon.

Samoin jos tarkastellaan pienempää, vain maisterintutkinnon ehdon suorittanutta ryhmää (156 hlö, ks. taulukko 2), heistä 83 % oli suorittanut myös joko varhaiskasvatuksen kandidaatin tutkinnon, varhaiskasvatuksen sosionomin tutkinnon, tai kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon, jota on täydennetty varhaiskasvatusopinnoilla; vain 17 prosentilla ei ollut maisterintutkinnon lisäksi muita tarvittavia ko. lainkohdan kelpoisuuteen vaadittavia koulutuksia.

Yhteenvetona voidaan todeta, että nykyisistä (tai vuoden 2022 lopun) päiväkodin johtajana toimineista henkilöistä hieman alle 40 % ei nykyisellä työ- ja koulutushistoriallaan olisi kelpoisia toimimaan päiväkodin johtajana enää vuonna 2030; tarkkaan ottaen 2 369:stä päiväkodin johtajasta 1 486 (62,7 %) olisi kelpoisia toimimaan päiväkodin johtajana vielä vuonna 2030 ja 883 (37,3 %) ei olisi.

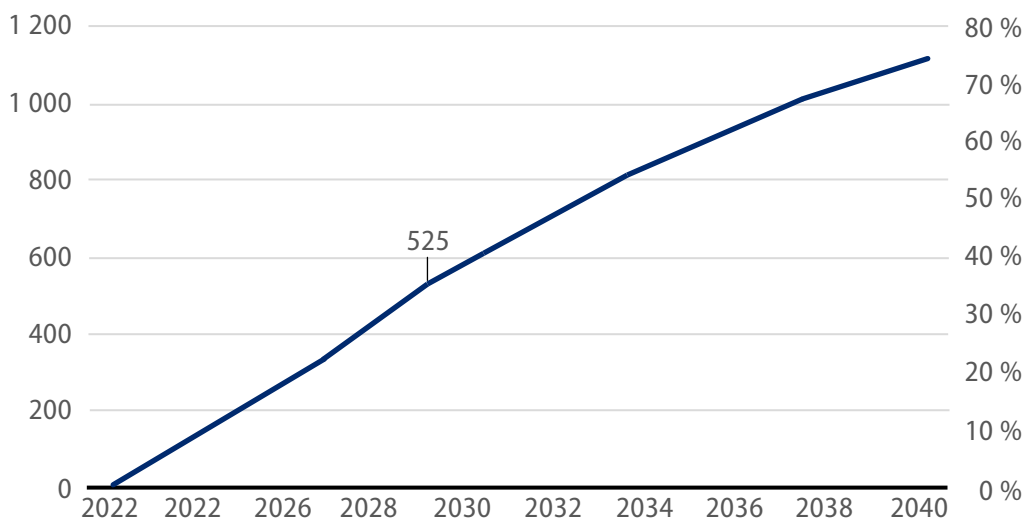
Ennakoitu eläköityminen

Suurin osa päiväkodin johtajista on julkisten alojen eläkelain (81/2016) piirissä ja näin ollen Kevan eläkevakuuttamia. Keva mallintaa julkisen sektorin ennakoitua eläköitymistä ammattiryhmittäin. Kevan verkkosivuilla olevalla PowerBI-raportilla

on esitetty ammattiryhmän ”Lastenhoidon johtajat” eläköitymisennuste. Koska tämän muistion taustalla olevaan tietotarpeeseen tarvitaan arviota erityisesti 2030-kelpoisten päiväkodin johtajien eläköitymisestä ja tämän ryhmän ikärakenne poikkeaa kaikkien johtajien vastaavasta, Kevalta pyydettiin eläköitymisennuste 2030-kelpoisista edellä päätellyn mukaisesti. Ennusteeseen liittyy luonnollisesti epävarmuuksia.

Kuviossa 3 esitetään tämä eläköitymisennuste vuosille 2023–2040. Ennusteen perusteella 2030-kelpoiseksi arvioiduista 1 486:sta nykyisestä (vuoden 2022 lopun) päiväkodin johtajasta 525 eläköityy vuoden 2029 loppuun mennessä.

Kuvio 3. Niiden vuoden 2022 lopussa työskennelleiden päiväkodin johtajien, joiden on päätelty täyttävän myös vuoden 2030 kelpoisuusvaatimukset, ennustettu eläköityminen vuosina 2023–2040. Lähde: Keva ja omat laskelmat

Ennuste koskee vuoden 2022 lopussa päiväkodin johtajina työskennelleitä 2030-kelpoisia, ja ennusteen perusteella tästä ryhmästä 10–15 % on jo eläköitynyt. Ennusteen perusteella vuoden 2023 loppuun mennessä olisi eläköitynyt 71 henkilöä, mikä on lähellä aineiston perusteella arvioitavissa olevaa toteumaa (64 henkilöä).

Taulukossa 3 alla on yhteenveto analyysistä tässä vaiheessa.

Taulukko 3. Vuoden 2022 lopussa päiväkodin johtajana työskennelleet (työssäkäyntitilasto, ammattiluokka ja toimiala), heistä kelpoiset ja ei-kelpoiset vuonna 2030 (työhistoria ja koulutustausta, ks. teksti), ja kelpoisista eläköityvät ja ei-eläköityvät vuoden 2029 loppuun mennessä.

Päiväkodin johtajien vaje	Henkilömäärä
Päiväkodin johtajia vuonna 2022	2 369
vähennetään ei-kelpoiset vuonna 2030 (883)	1 486
vähennetään eläköityvät (525 henkilöä 1486:sta)	961
”Vaje”, eli nykyisistä pk-johtajista eläkkeellä tai ei-päteviä v. 2030	1 408

Päiväkodin johtajien työmarkkinavirrat 2021–2022

Eläköitymisen lisäksi kelpoisia päiväkodin johtajia voi poistua myös muualle työvoiman ulkopuolelle tai muihin tehtäviin. Lisäksi kelpoisia päiväkodin johtajia voi tulla lisää: nykyiset (vuoden 2030 lainsäädännön näkökulmasta) ei-kelpoiset päiväkodin johtajat voivat suorittaa kasvatustieteen maisterin tutkintoja, kelpoisia ei-päiväkodin johtajana työskenteleviä voi siirtyä työskentelemään päiväkodin johtajana. Tässä osiossa tarkastellaan alustavasti ja lyhyesti päiväkodin johtajien työmarkkinavirtoja vuosien 2021 ja 2022 tietojen perusteella.

Tarkastellaan ensin vuoden 2021 päiväkodin johtajien sijoittumista vuonna 2022. Vuonna 2021 päiväkodin johtajana työskenteli 2 302 henkilöä, joista 1 587 oli 2030-kelpoisia. Näistä 2030-kelpoisista 1 304 (82 %) työskenteli edelleen päiväkodin johtajana vuonna 2022, 66 (4 %) oli eläköitynyt ja loput 217 (14 %) siirtynyt muualle.

Tarkastellaan seuraavaksi vuoden 2022 päiväkodin johtajien toimintaa vuonna 2021. 1 486:sta 2030-kelpoisesta päiväkodin johtajasta 1 304 työskenteli päiväkodin johtajana myös vuonna 2021. Muista 172:sta henkilöstä 146 oli töissä vuoden 2021 lopussa, ja heistä 96 työskenteli varhaiskasvatuksen opettajana (ammattiluokka 2342).

Muualla kuin päiväkodin johtajana työskentelevät 2030-kelpoiset

Tässä osiossa arvioidaan muualla kuin päiväkodin johtajana työskenteleviä henkilöitä, jotka täyttävät vuoden 2030 kelpoisuusehdot. Osion tarkoituksena on arvioida sen mittaluokkaa, missä määrin vuoden 2030 kelpoisten päiväkodin johtajien tarvetta voidaan täyttää henkilöillä, jotka jo nyt ovat kelpoisia, mutta eivät tällä hetkellä työskentele päiväkodin johtajina. Osiossa ei pyritä arvioimaan sitä, missä määrin tämän ryhmän henkilöt olisivat valmiita työskentelemään päiväkodin johtajina vuonna 2030 ja millä palkkatasolla. Eläköitymistä ei tässä osiossa tarkkaan huomioida, mutta tarkastelu rajataan vuoden 2022 lopussa 20–55-vuotiaisiin.

31 § perusteella kelpoiset

Taulukossa 3 alla on esitetty sosionomi- tai varhaiskasvatuksen kandidaattitutkinnon sekä kasvatustieteen maisterin tutkinnon suorittaneiden 20–55-vuotiaiden jakauma ammattikoodin ja toimialan (varhaiskasvatus vai ei) mukaan vuoden 2022 lopussa yleisimmissä ammattiluokissa. Henkilöitä on yhteensä 5 107, ja heistä vain 218 toimii päiväkodin johtajana. Tämä kertoo siitä, että jo tällä hetkellä työmarkkinoilla on runsaasti sellaisia työntekijöitä, jotka voisivat koulutustaustansa perusteella työskennellä kelpoisena päiväkodin johtajana vuonna 2030, mutta eivät tällä hetkellä työskentele päiväkodin johtajana.

Merkittävin ammattiryhmä tässä ovat ammattiluokituksen mukaisesti lastentarhanopettajat eli nykylainsäädännön termein varhaiskasvatuksen opettajat. Päiväkodin johtajien vuoden 2030 tarpeen täyttäminen tätä ryhmää hyödyntämällä voi vaikeuttaa varhaiskasvatuslain 37 § mukaisen mitoituksen toteutumista vuonna 2030. Muuten varantoa löytyy paljolti muualta koulutuksen toimialalta, kuten luokanopettajissa, erityisopettajissa ja aineenopettajissa.

Taulukko 4. Vuoden 2022 lopussa 20–55-vuotiaiden sosionomin tai varhaiskasvatuksen kandidaattitutkinnon ja kasvatustieteen maisterin tutkinnon suorittaneet sen mukaan, missä ammatissa he työskentelivät vuoden 2022 lopussa ja työskentelivätkö he varhaiskasvatuksen toimialalla. Taulukossa esitetty vain yleisimmät ammattiryhmät.

Ammatti- koodi	Ammattikoodin selite	Työskentelee varhais- kasvatuksen toimialalla	Lukumäärä	Osuus (yhteensä 5 107)	Kumula- tiivinen lkm	Kumula- tiivinen osuus
2342	Lastentarhanopettajat	1	1 120	22 %	1 120	22 %
23411	Luokanopettajat	0	1 054	21 %	2 174	43 %
2352	Erytisopettajat	0	636	12 %	2 810	55 %
NA	(ei-työllinen)	0	348	7 %	3 158	62 %
1341	Lastenhoidon johtajat	1	218	4 %	3 376	66 %
23412	Aineenopettajat	0	177	3 %	3 553	70 %
2351	Opetusmenetelmien erityisasiantuntijat	0	131	3 %	3 684	72 %
23304	Muut peruskoulun yläluokkien ja lukion opettajat	0	130	3 %	3 814	75 %
2320	Ammatillisen koulutuksen opettajat	0	120	2 %	3 934	77 %
2342	Lastentarhaopettajat	0	95	2 %	4 029	79 %
34121	Sosiaalialan ohjaajat	0	89	2 %	4 118	81 %
2422	Hallinnon ja elinkeinojen kehittämisen asiantuntijat	0	69	1 %	4 187	82 %
23102	Lehtorit ja yliassistentit (yliopisto)	0	69	1 %	4 256	83 %
1345	Opetusalan johtajat	0	55	1 %	4 311	84 %
23591	Opinto-ohjaajat	0	52	1 %	4 363	85 %

75 § 5 mom. perusteella kelpoiset

Tarkastellaan seuraavaksi vuosina 2013–2018 varhaiskasvatuksen johtajana työskennelleitä henkilöitä. Rajataan tarkastelu aluksi henkilöihin, jotka ovat elossa ja asuvat Manner-Suomessa vuoden 2022 lopussa. Tällaisia henkilöitä on 4 118. Heistä 1 448 työskenteli päiväkodin johtajana vuoden 2022 lopussa (ks. taulukko 2). Muista (2 670 henkilöä) 1 165 oli 20–55-vuotiaita. Alla esitetään yleisimmät ammattiryhmät tässä joukossa. Jälleen yleisin ryhmä tässä ovat lastentarhanopettajat. Tämän lisäksi ryhmässä on jonkin verran muualla kuin varsinaisessa varhaiskasvatuksessa toimivia lastenhoidon johtajia ja sosiaalialan johto- tai asiantuntijatehtäviin siirtyneitä.

Taulukko 5. Taulukko 4. Vuoden 2022 lopussa 20–55-vuotiaiden päiväkodin johtajana vuosina 2013–2018 työskennelleiden yleisimmät ammatit (tarkastelussa ei mukana vuoden 2022 lopussa päiväkodin johtajana toimineet).

Ammatti-koodi	Ammattikoodin selite	Luku-määrä	Osuus (yhteensä 1 165)	Kumula-tiivinen lkm	Kumula-tiivinen osuus
2342	Lastentarhanopettajat	389	33 %	389	33 %
1341	Lastenhoidon johtajat (huom. muu kuin vaka-toimiala)	112	10 %	501	43 %
34121	Sosiaalialan ohjaajat	95	8 %	596	51 %
NA	(ei-työllinen)	93	8 %	689	59 %
1344	Sosiaalihuollon johtajat	45	4 %	734	63 %
26351	Sosiaalityöntekijät ym.	38	3 %	772	66 %
2422	Hallinnon ja elinkeinojen kehittämisen asiantuntijat	30	3 %	802	69 %
26352	Sosiaalialan suunnittelijat ym.	26	2 %	828	71 %
2320	Ammatillisen koulutuksen opettajat	23	2 %	851	73 %
2351	Opetusmenetelmien erityisasiantuntijat	20	2 %	871	75 %

Päiväkodin johtajien tarpeen kehitys ennustetun väestökehityksen valossa

Päiväkodin johtajien tarpeen kehitystä voidaan arvioida seuraavan hajotelman perusteella.

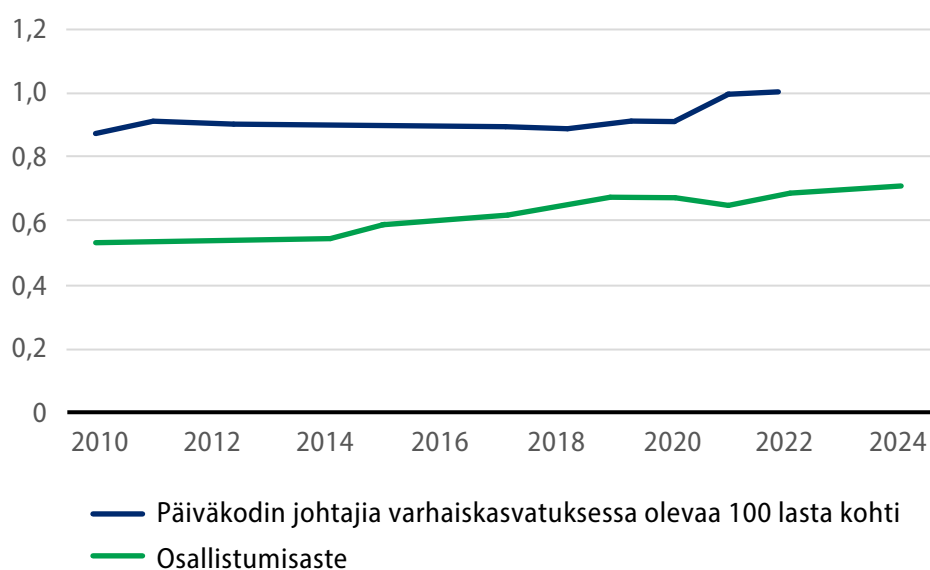
Taulukossa 6 on esitetty luvut, joiden avulla päiväkodin johtajien tarpeen kehitystä voi arvioida yllä esitetyn hajotelman valossa.

Taulukko 6. Päiväkodin johtajien, varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten ja 0–6-vuotiaiden lasten määrän kehitys. Päiväkodin johtajien luvut perustuvat omiin laskelmiin Työssäkäyntitilastosta (ks. teksti). Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä perustuu vuosilta 2010–2022 Tilastokeskuksen lukuihin (001_13v6_2023) ja vuosilta 2023–2024 Vipusen Varda-raportteihin. 0–6-vuotiaiden lasten määrä on toteuma vuosille 2010–2024 ja perustuu Tilastokeskuksen väestörakenne-tilastoon, ja Tilastokeskuksen ennuste vuosille 2025–2030.

Vuosi	Päiväkodin johtajia	Varhaiskasvatukseen osallistuneita lapsia	0–6-vuotiaita lapsia
2010	1 949	223 088	419 160
2011	2 070	226 958	422 063
2012	2 057	228 981	424 552
2013	2 088	228 981	424 402
2014	2 075	229 064	423 283
2015	2 199	244 284	418 909
2016	2 204	243 946	411 555
2017	2 220	248 871	401 291
2018	2 243	251 981	388 932
2019	2 301	253 599	375 079
2020	2 246	245 255	363 351
2021	2 302	230 551	355 169
2022	2 369	234 320	345 603
2023	-	233 832	338 625
2024	-	234 249	333 107
2025	-	-	332 349
2026	-	-	331 730
2027	-	-	330 175
2028	-	-	325 492
2029	-	-	325 498
2030	-	-	327 118

Varhaiskasvatusikäisten (eli 0–6-vuotiaiden) lasten määrän ennustetaan vähenevän hieman vuoteen 2030 mennessä (1,8 prosentilla verrattuna vuoteen 2024 ja 5,3 prosentilla verrattuna vuoteen 2022). Tällä on päiväkodin johtajien tarvetta vähentävä vaikutus. Kuvio 4 esittää taulukon 3 luvuista johdetut tunnusluvut osallistumisasteelle (määriteltynä tässä varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrän suhteena 0–6-vuotiaiden lasten määrään) ja päiväkodin johtajien määrälle 100 varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta kohti.

Kuvio 4. Päiväkodin johtajia varhaiskasvatuksessa olevaa 100 lasta kohti vuosina 2010–2022 ja varhaiskasvatuksen osallistumisaste eli varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä suhteessa 0-6-vuotiaisiin lapsiin vuosina 2010-2024.

Päiväkodin johtajien määrä suhteessa varhaiskasvatuksessa oleviin lapsiin pysyi melko tasaisesti 0,9:ssä vuosina 2010–2020, mutta nousi varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrän laskiessa vuosina 2021 ja 2022. Toisaalta varhaiskasvatuksen osallistumisaste on noussut melko tasaisesti vuodesta 2015.

Taulukossa 7 esitetään päiväkodin johtajien laskennallinen tarve ja tämä tarve suhteessa vuoden 2022 tilanteeseen eri oletuksilla. Mikäli päiväkodin johtajien määrän suhde varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrään palaisi vuosien 2010–2020 tasolle ja osallistumisaste pysyisi vuoden 2024 tasolla, päiväkodin johtajien laskennallinen tarve vuonna 2030 olisi noin 300 vähemmän kuin vuonna 2020. Toisaalta jos päiväkodin johtajien suhde varhaiskasvatuksen lapsimäärään pysyy

nykytasollaan ja osallistumisaste jatkaa kasvuaan viime vuosien trendin mukaisesti, päiväkodin johtajien laskennallinen tarve kasvaa noin 200:lla suhteessa vuoden 2022 toteumaan.

Taulukko 7. Päiväkodin johtajien laskennallinen tarve ja suluissa laskennallisen tarpeen ja vuoden 2022 määrän (2 369) erotus eri oletuksilla. Kaikissa oletetaan, että 0-6-vuotiaiden lasten määrä kehittyy Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaisesti.

Päiväkodin johtajien laskennallinen tarve	Osallistumisaste		
	Tasot vuosina 2010–2020 ja 2022	pysyy vuoden 2024 tasolla (n. 70 %)	nousee vuosien 2022–2023 mukaisesti vuoteen 2030 saakka (päätyen n. 78 %)
Päiväkodin johtajien suhde 100 lasta kohti	palaa vuosien 2010–2020 tasolle (0,9)	2 070 (-299)	2 293 (-76)
	pysyy vuoden 2022 tasolla (n. 1,0)	2 326 (-43)	2 576 (+207)

Politiikkavaihtoehtoja kelpoisten päiväkodin johtajien vuoden 2030 tarjonnan kasvattamiseksi

75 § 5 mom. siirtymäsäännöksen pidentäminen

Suurin osa tällä tämänhetkisistä päiväkodin johtajista, jotka ovat kelpoisia toimimaan päiväkodin johtajina vuonna 2030, ovat kelpoisia 75 § 5 mom. siirtymäsäännöksen perusteella eli he ovat työskennelleet päiväkodin johtajana 1.9.2013–1.9.2018. Yksi tapa kasvattaa kelpoisten johtajien tarjontaa on pidentää tämän tarkastelujakson loppupäivämäärää. Luonnollisesti tiettyä ajanhetkenä jo päiväkodin johtajana työskentelevien kautta määritelty ”vaje” katoaa mekaanisesti, jos tämä tarkastelujakso ulotetaan siirtymäkauden loppuun 31.12.2029 (pois lukien juuri vuodenvaihteessa eläköityvät): jos milloin tahansa päiväkodin johtajana työskentely vuoden 2029 loppuun mennessä pätevöittää toimimaan päiväkodin johtajana vuonna 2030, kaikki vuoden 2029 lopussa päiväkodin johtajana työskentelevät ovat päteviä vuoden 2030 alussa.

Aineistojen perusteella voidaan tarkastella sitä, että kuinka paljon vuoden 2022 lopun päiväkodin johtajien kelpoisuusaste nousisi, jos 1.9.2018 päivämäärää ulotettaisiin eteenpäin. Kelpoisuusaste nousee tietenkin 100 prosenttiin, jos tarkastelujakso ulotetaan vuoden 2022 loppuun.

Taulukko 8. Vuoden 2022 lopun päiväkodin johtajien kelpoisuusaste vuoden 2030 kelpoisuussäännösten valossa nykylainsäädännössä ja vaihtoehtoisilla 75 § 5 mom. mukaisilla siirtymäsäännöksillä (millä aikavälillä 1.9.2013 lähtien tehty työ varhaiskasvatuksen johtajana pätevöittää toimimaan päiväkodin johtajana vuonna 2030).

Siirtymäsäännöksen loppupäivä	Osuus vuoden 2022 lopun päiväkodin johtajista, jotka kelpoisia vuoden 2030 säännöksiin
1.9.2018 (nykytila)	63 %
31.12.2019	70 %
31.12.2020	74 %
31.12.2021	79 %
31.12.2022	100 %

Jos siirtymäsäännöstä ulotettaisiin pidemmälle kuin 1.9.2018, vuoden 2030 laskennallinen vaje pienenesi, mutta jos siirtymäsäännöstä ei ulotettaisi 31.12.2029 saakka, laskennallista vajetta syntyisi eläköitymisestä. Kevan verkkosivuilla olevasta eläköitymisennusteen PowerBI-raportoinnista saa tästä mittaluokkaa. Vuoden 2024 lastenhoidon johtajista ennusteessa eläköityy ennusteen mukaan vuoden 2029 loppuun mennessä 18,7 %. Eli tämän perusteella voidaan arvioida, että jos siirtymäsäännös ulotettaisiin vuoden 2024 loppuun, vuoden 2024 lopussa päiväkodin johtajana työskennelleistä hieman alle viidennes eläköityisi vuoteen 2030 (vrt. nykysäännösten mukainen vastaava noin 37 % mukainen laskennallinen vaje).

Sosionomien suorittamat kasvatustieteen opinnot

Tässä osiossa tarkastellaan sosionomien suorittamia kasvatustieteen opintoja. Tarkasteluaineisto muodostetaan seuraavasti:

- Otetaan vuoden 2022 lopussa 20–65-vuotiaat muualla kuin Ahvenanmaalla asuvat sosionomi (AMK)- tai sosionomi (YAMK)-tutkinnon suorittaneet.

- Tuodaan aineistoon tieto siitä, ovatko henkilöt sosionomi-tutkinnon lisäksi suorittaneet varhaiskasvatuksen kandidaatin tutkintoa, yleisemmin kasvatustieteen kandidaatin tutkintoa, tai kasvatustieteen maisterin tutkintoa (huom. tutkinnon suorittaminen vuoden 2022 loppuun mennessä).
- Tuodaan aineistoon tieto siitä, työskentelikö henkilö vuoden 2022 lopussa päiväkodin johtajana tai muuten varhaiskasvatuksen toimialalla.
- Tuodaan aineistoon VIRTA-aineistoista tieto siitä, mitä varhaiskasvatuksen kelpoisuuksia (ks. alaliite 3) henkilö on suorittanut (huom. VIRTA-aineisto ulottuu vuoteen 2024 saakka, joitakin suorituksia myös vuodelta 2025).⁸
- Tuodaan aineistoon tieto VIRTA-aineistoista siitä, onko henkilö suorittanut kasvatustieteen opintoja yliopistossa (huom. VIRTA-aineisto ulottuu vuoteen 2024 saakka, joitakin suorituksia myös vuodelta 2025).

Tarkasteluaineistossa on 43 676 henkilöä. VIRTA-pätevyystiedot eivät ole välttämättä kattavia vuotta 2015 edeltävältä ajalta, ja VIRTA-opiskelutiedot eivät välttämättä ole kattavia vuotta 2010 edeltävä ajalta.

Taulukossa 9 on esitetty sosionomien lukumääriä eroteltuna sarakkeittain sen mukaan, työskentelikö henkilö päiväkodin johtajana tai varhaiskasvatuksen toimialalla vuoden 2022 lopussa, ja riveittäin sen mukaan, onko henkilöllä varhaiskasvatuksen kelpoisuutta, onko henkilö työskennellyt päiväkodin johtajana vuosina 2013–2018, ja onko henkilö suorittanut kasvatustieteen maisterin tutkintoa.

8 Vakakelpoisuus VIRTA-opiskelijatiedoissa koodilla iq, ke, og, pv, rv, sv, va, vs, vo, 2.

Taulukko 9. Sosionomi-tutkinnon vuoden 2022 loppuun mennessä suorittaneiden vuoden 2022 lopussa 20–65-vuotiaiden ei-ahvenanmaalaisten jakautuminen työskentelyn ja opintohistorian mukaan. VIRTA-pätevyys viittaa taulukossa siihen, että henkilöllä löytyy VIRTA-aineistoista jokin seuraavista kelpoisuuskoodeista: iq, ke, og, pv, rv, sv, va, vs, vo, 2.

	Päiväkodin johtajat	Varhais- kasvatuksen toimialalla työskentelevät	Kaikki yhteensä
Henkilöitä	719	8 263	43 676
VIRTA-kelpoisuus	355	5 222	11 118
Työskennellyt päiväkodin johtajana vuosina 2013–2018	331	526	876
KM-tutkinnon suorittaneita	12	66	699
Henkilöitä, joilla VIRTA-kelpoisuus, mutta ei työskennellyt päiväkodin johtajana 2013–2018 tai ei KM-tutkintoa	230	4 993	10 682

Taulukon viimeisellä rivillä ensimmäisessä sarakkeessa on niiden henkilöiden lukumäärä (230), jotka olivat aineiston perusteella vaka-sosionomi-taustaisia päiväkodin johtajia vuoden 2022 lopussa, mutta joilla ei ollut koulutuksen (KM-tutkinto) tai työhistorian (päiväkodin johtajana työskentely vuosina 2013–2018) myötä pätevyyttä toimia päiväkodin johtajana vuonna 2030.

Tarkastellaan seuraavaksi viimeisen rivin päiväkodin johtajien ja varhaiskasvatuksen toimialalla työskentelevien kasvatustieteen opintoja. Keskimääräiset opintopisteet on laskettu rajaamalla aineisto ns. osasuorituksiin (lehtitaso = 1 ja opintosuorituksen_laji = 2), jotta aineistoon erikseen merkityt opintokokonaisuudet (esim. kasvatustieteen perusopinnot) eivät tule lasketuksi kahteen kertaan.

Opintojen osalta tarkastelua on tehty kolmella ajanjaksolla.

- Ei aikarajausta (milloin vain).
- Vuosina 2021–2022, eli rajautuen päiväkodin johtajana vai varhaiskasvatuksen toimialalla työskentelyä (vuoden 2022 loppu) edeltävään kahteen vuoteen.
- Vuosina 2021–2025, millä ulotetaan aineisto tuoreimpiin vuosiin, joilta on saatavilla tietoa korkeakouluopinnoista, mutta ei työssäkäynnistä.

Taulukko 10. Päiväkodin johtajien ja varhaiskasvatuksen toimialalla työskentelevien kasvatustieteen opintoja koskevia tietoja.

Kasvatustieteen opinnot ja niiden opintopistemäärät	Päiväkodin johtajat			Varhaiskasvatuksen toimialalla työskentelevät		
	Milloin vain	2021– 2022	2021– 2025	Milloin vain	2021– 2022	2021– 2025
Kasvatustieteen opintoja	95	40	62	1291	445	691
Suoritettut opinto- pisteet keskimäärin opintoja suorittaneilla	49	28	40	47	25	37

Alaliite 1: Päiväkodin johtajat Kevan ammattinimikkeistössä

Kuntatyönantajat ilmoittavat työntekijöilleen tulorekisteriin [Keva-ammattinimikkeistön](#) mukaisen koodin. Tässä nimikkeistössä on noin 24 000 nimikettä ja koodia. Nimikkeistöstä haetaan päiväkodin johtajia seuraavalla tekstihaualla:

- Ammattinimikkeen merkkijono (pienellä kirjoitettuna) sisältää jonkin varhaiskasvatukseen liittyvän sanan {"päiväko", "varhaiskasv", "lastentarh", tai "päivähoi"} sekä johtajaan liittyvän sanan {"johtaj"}.
- Ammattinimike ei ole jokin seuraavista: {"Johtaja varhaiskasvatuksen erityisopettaja", "Koululasten päiväkodin johtaja"}.

Tällaisia ammattinimikkeitä on 64 kappaletta, ja nämä on koodeineen taulukossa L1. Kaikkia tässä käytettyjä ammattinimikkeitä ei välttämättä ole aineistossa.

Koska Keva-koodeja ei käytetä päiväkodin johtajien tunnistamiseen muistion varsinaisissa tarkasteluissa, ei nimikkeiden rajaamista tarkemmin juuri päiväkodin johtajiin ole tehty tässä vaiheessa.

Taulukko L1. Keva-ammattinimikkeet, jotka viittaavat päiväkodin johtajaan.

Koodi	Ammattinimike
81116	Aluepäiväkodinjohtaja
83153	Apulaisjohtaja (päiväkoti)
10274	Erytyislastentarhan johtaja
10287	Erytyispäiväkodin johtaja
75044	Hallinnollinen päiväkodin johtaja
73223	Johtaja-lastentarhanopettaja
74444	Kiertävän päiväkodin johtaja
87985	Koordinoiva varhaiskasvatusyksikön johtaja
26155	Lasten päivähoitolaitoksen johtaja

Koodi	Ammattinimike
26165	Lastentarhan johtaja
26166	Lastentarhan johtaja-opettaja
83402	Lastentarhanopettaja-päiväkodinjohtaja
78068	Lastentarhanopettaja-varajohtaja
85812	Perhepäivähoidon aluejohtaja
78974	Perhepäivähoidon johtaja
86993	Perhepäivähoidon lähijohtaja
79812	Perhepäivähoitoalueen johtaja
74354	Päivähoidon aluejohtaja
72846	Päivähoidon johtaja
77667	Päivähoidon palvelujohtaja
77540	Päivähoidonohjaaja-päiväkodinjohtaja
74639	Päivähoito- ja perhetyön johtaja
76794	Päivähoitojohtaja
74783	Päivähoitopalvelujen johtaja
43500	Päivähoitotoimen johtaja
74355	Päiväkodin apulaisjohtaja
77598	Päiväkodin ja koulun johtaja
43525	Päiväkodin johtaja
43526	Päiväkodin johtajan apulainen
71219	Päiväkodin johtaja-opettaja
79394	Päiväkodin johtaja-pedagogi
71220	Päiväkodin johtaja-perhepäivähoid.ohj.
78300	Päiväkodin pedagoginen johtaja
75858	Päiväkodin varajohtaja
78301	Päiväkodinjohtaja-lastentarhanopettaja
78906	Päiväkodinjohtaja-päivähoidonohjaaja
86714	Päiväkodinjohtaja-suunnittelija
87187	Ruotsinkielisten varhaiskasvatus- ja opetuspalvelujen johtaja
83115	Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtaja

Koodi	Ammattinimike
87186	Suomenkielisten varhaiskasvatuspalvelujen johtaja
84735	Varh.kasv.yks.johtaja/päiväkodinjohtaja
78755	Varhaiskasvatuksen aluejohtaja
85306	Varhaiskasvatuksen apulaisjohtaja
88616	Varhaiskasvatuksen apulaisjohtaja-opettaja
85045	Varhaiskasvatuksen hallinnollinen johtaja
85048	Varhaiskasvatuksen ja esikoulun hallinnollinen johtaja
87274	Varhaiskasvatuksen ja esikoulun pedagoginen johtaja
77274	Varhaiskasvatuksen johtaja
85046	Varhaiskasvatuksen johtaja, lapsiryhmävastaava
87854	Varhaiskasvatuksen opettaja-apulaisjohtaja
85494	Varhaiskasvatuksen opettaja-varajohtaja
83410	Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja
81065	Varhaiskasvatus- ja koulutusjohtaja
82489	Varhaiskasvatusaluejohtaja
76768	Varhaiskasvatusjohtaja
85229	Varhaiskasvatusjohtaja-aluepäiväkodinjohtaja
88787	Varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodinjohtaja
77501	Varhaiskasvatuskeskuksen johtaja
82044	Varhaiskasvatuspalvelujen johtaja
85090	Varhaiskasvatusyksiköiden johtaja
87673	Varhaiskasvatusyksikön apulaisjohtaja
89283	Varhaiskasvatusyksikön apulaisjohtaja – varhaiskasvatuksen opettaja
77825	Varhaiskasvatusyksikön johtaja
88096	Varhaiskasvatusyksikön varajohtaja

Alaliite 2: 31 § tai 75 § 5 mom. maisterintutkintoa ja työhistoriaa koskevat ehdot täyttävien muu koulutustausta

Tekstissä (osiossa ”Nykyisten päiväkodin johtajien kelpoisuus vuonna 2030”) arvioitiin, kuinka moni päiväkodin johtaja ei täytä 31 § mukaista kelpoisuutta kasvatustieteen maisterintutkinnon puutteen vuoksi tai 75 § 5 mom. mukaista kelpoisuutta sen vuoksi, että hän ei ole työskennellyt vuosina 2013–2018 varhaiskasvatuksen johtotehtävissä. On kuitenkin mahdollista, että osa kasvatustieteen maistereista ei täytä 31 § mukaista kelpoisuutta ko. lainkohdan muista ehdoista johtuen, tai vastaavasti 75 § 5 mom. osalta. Näitä muita ehtoja pyritään tarkastelemaan tässä.

75 § 5 mom.: koulutustausta

Aloitetaan 75 § 5 mom. ehdosta, koska suurin osa kelpoisuuden täyttävistä täyttää kelpoisuuden tämän kautta (1 448 henkilöä, ks. taulukko 2), ja tarkastellaan heidän koulutustaustaansa. Koska joillakin henkilöillä voi olla suoritettuna useita tutkintoja, taulukossa 3 esitetään koulutustaustat niin, että kukin henkilömäärä sisältää myös aiemman koulutustaustan henkilöt. Esimerkiksi 222 henkilöä on suorittanut vaka-kandin tutkinnon (612 101) ja 549 henkilöä vaka-kandin tai vaka-sosionomin (AMK) tutkinnon (671 201). Kaikkien tutkintojen osalta tarkastelu on rajattu viimeistään vuonna 2018 suoritettuihin tutkintoihin. Noin 93 % henkilöistä oli suorittanut vakakandi-, vakasosionomi- (AMK tai YAMK), vakaopisto- tai lastentarhaopettajatutkinnon.

Varhaiskasvatuslain 75 § 5 momentissa viitataan 272/2005 10 §:ään, jossa puolestaan viitataan saman lain 7 § mukaiseen kelpoisuuteen, ja laissa 272/2005 on myös siirtymäsäännös 15 §.

Vaikka asiasta ei voida saada täyttä varmuutta, voidaan pitää todennäköisenä, että hyvin suuri osuus varhaiskasvatuksen johtajana vuosina 2013–2018 työskennelleet ovat työskennelleet tehtävässä niin, että heidät on katsottu kelpoiseksi tehtävään.

Taulukko L2.1. Päiväkodin johtajana vuoden 2022 lopussa työskennelleet (työssä-käyntitilasto) jotka ovat työskennelleet varhaiskasvatuksen johtotehtävissä 2013–2018 koulutustaustan mukaan.

Päiväkodin johtajana vuoden 2022 lopussa työskennelleet koulutustaustan mukaan	Henkilöä (yhteensä 1 448)	Osuus
Vakakandi (612101)	222	15 %
+ tai vakasosionomi-AMK (671201)	540	37 %
+ tai vakasosionomi-YAMK (771301)	543	38 %
+ tai vakaopisto (511501, 571201, 571254)	883	61 %
+ tai lastenhoitaja (371168)	907	63 %
+ tai lapsi- ja perhetyön perustutkinto (381204)	915	63 %
+ tai lastentarhaopettaja (613101)	1 357	94 %
+ tai päivähoitaja (371169)	1 366	94 %
+ tai kasvatustieteen kandidaatti (612-alkuinen tutkintokoodi)	1 374	95 %
+ tai kasvatustieteen maisteri (712-alkuinen tutkintokoodi)	1 381	95 %
+ tai vakapätevyys VIRTÄ-opiskelijatiedoissa (iq, ke, og, pv, rv, sv, va, vs, vo, 2)	1 389	96 %
Ei mitään yllä mainituista	59	4 %

”Ei mitään yllä mainituista”-ryhmällä on monipuolinen koulutustausta tutkinnoittain, mutta yleisin (n. 19 %) korkein suoritettu tutkinto tässä joukossa on lähihoitajan tutkinto.

31 §: koulutustausta

Tarkastellaan seuraavaksi vuoden 2022 lopun päiväkodin johtajia, jotka ovat kasvatustieteen maistereita, mutta jotka eivät ole työskennelleet varhaiskasvatuksen johtajana vuosina 2013–2018 (156 henkilöä, ks. taulukko 2). Heidän koulutustaustansa on esitetty taulukossa 4 alla. Niistä, jotka eivät täytä mitään edellä mainituista noin puolet on suorittanut jonkin muun kuin varhaiskasvatukseen suuntautuneen kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon (so. suorittanut 612-alkuisen tutkinnon joka ei kuitenkaan ole 612101-tutkinto).

Taulukko L2.2. Päiväkodin johtajana vuoden 2022 lopussa työskennelleet (työssäkäynti-tilasto) jotka eivät työskennelleet varhaiskasvatuksen johtotehtävissä 2013–2018 mutta jotka olivat suorittaneet kasvatustieteen maisterin tutkinnon, koulutustaustan mukaan.

Koulutustausta	Ei työskennellyt johtajana 2013–2018 lukumäärä	Ei työskennellyt johtajana 2013–2018 osuus
Vaka-kandi	104	67 %
Kasvatustieteen kandi + täydentäviä vaka-opintoja	20	13 %
Vakasosionomi	5	3 %
Ei mitään edellä mainituista	27	17 %

Aineistotarkastelussa ei löydy henkilöitä, jotka olisivat suorittaneet vain sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon ja täydentäneet tutkintoa varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuvilla opinnoilla. Tämä voi johtua osaltaan myös siitä, että ammattikorkeakoulut eivät kirjaa näitä kokonaisuuksia (vo- ja vs-pätevyyksiä). On kuitenkin huomioitava, että tässä on kyse taulukon L2.2 perusteella suurimmillaankin hyvin pienestä joukosta päiväkodin johtajia.

Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että 2 369:stä (Työssäkäyntitilaston perusteella tunnistetusta) päiväkodin johtajasta vuonna 2022 arviolta 1 486 eli 62,7 % on työ- ja koulutushistoriansa perusteella kelpoisia työskentelemään päiväkodin johtajana vuonna 2030. Nämä henkilöt ovat siis:

- Kelpoisia 75 § 5 mom. perusteella, eli aineistotarkastelussa henkilöllä on 1) työhistoriaa varhaiskasvatuksen johtajana vuosilta 2013–2018, ja 2) hän suorittanut jonkin seuraavista tutkinnoista:
 - i) varhaiskasvatuksen kandidaatti (612101), ii) varhaiskasvatuksen sosionomi AMK tai YAMK (671201 tai 771301), iii) opistotason vaka-tutkinto (511501, 571201, 571254) tai iv) lastentarhaopettajan tutkinto (613101)

TAI

- Kelpoisia 31 § perusteella, eli aineistotarkastelussa henkilöllä on 1) kasvatustieteen maisterin tutkinto, ja 2) hän on suorittanut jonkin seuraavista:
 - i) varhaiskasvatuksen kandidaatin tutkinto (612101), ii) varhaiskasvatuksen sosionomi AMK tai YAMK (671201 tai 771301), iii) kasvatustieteen kandidaatin tutkinto (612-alkuinen tutkinto) ja varhaiskasvatukseen suuntautuvia täydentäviä opintoja.

Käänteisesti 883 päiväkodin johtajalla (37,2 %) ei olisi aineiston perusteella havaitun työ- ja koulutushistorian perusteella kelpoisuutta enää vuonna 2030.

Alaliite 3: VIRT A-aineiston mukaiset opettajapätevyyskoodit

Oheinen taulukko, joka on ladattu [Virta-eDuuni-sivuilta](#), esittää VIRT A-aineistossa olevat opettajapätevyyskoodit, niiden selitteen, käyttöajan ja huomioita. Alkuperäisessä taulukossa lisätietoja-hyperlinkkejä, ks. linkki edellä. Ks. myös [kelpoisuusmäärittely kelpoisuusraporteilla](#).

Tämän muistion tarkasteluissa käytetyt vaka-pätevyyskoodit on korostettu taulukkoon sinisellä

Taulukko 11. Opettajapätevydet.

Arvo	Selite	Käyttöaika	Huomioita
ik	pääaineeseen kuuluvat aineenopettajan pedagogiset opinnot	Käytössä 31.12.2022 asti	opettaja ("aineenopettaja"). 1.1. 2023 alkaen koodit ik ja il yhdistetään koodiksi oa.
il	sivuaineena aineenopettajan pedagogiset opinnot	Käytössä 31.12.2022 asti	opettaja ("aineenopettaja"). Korvaa vanhan TK-koodin 1.1.1. 2023 alkaen koodit ik ja il yhdistetään koodiksi oa.
im	erilliset opettajan pedagogiset opinnot	-	opettaja ("aineenopettaja"). Korvaa vanhan TK-koodin 904.
in	pääaineeseen kuuluvat perusopetuksessa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot	Käytössä 31.12.2022 asti	opettaja ("luokanopettaja"). 1.1. 2023 alkaen koodit in ja io yhdistetään koodiksi ob.
io	sivuaineena perusopetuksessa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot	Käytössä 31.12.2022 asti	opettaja ("luokanopettaja") 1.1. 2023 alkaen koodit in ja io yhdistetään koodiksi ob.
ip	erilliset perusopetuksessa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot	-	opettaja ("luokanopettaja")
iq	pääaineena varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (YO) ja varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnot (AMK)	Käytössä 31.7.2023 asti	Opettaja ("lastentarhanopettaja", "varhaiskasvatuksen opettaja"). Korvaa vanhan TK-koodin 2. Käytetään sosiaalialan opinnoille uuden varhaiskasvatuslain lain 540/2018 siirtymäsäännönsajan sisällä (kaksoiskelpoiset YO ja AMK): pääaineena varhaiskasvatuksen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot. Hyväksyminen opintoihin ennen 1.9.2019 ja valmistuminen viimeistään 31.7.2023. Opinnot tuottavat varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden.
ir	erilliset erityislastentarhanopettajan opinnot	Käytössä 31.12.2022 asti	opettaja ("erityislastentarhanopettaja"). Korvaa vanhan TK-koodin 674. Koodi todettu tarpeettomaksi opettajatiedonkeruun työpajassa 11/2022 ja jälkikeskusteluissa: https://wiki.eduuni.fi/x/tiqqEg
is	pääaineeseen kuuluu erityisopettajan pätevyys	Käytössä 31.12.2022 asti	opettaja ("erityisopettaja") 1.1. 2023 alkaen koodit is ja it yhdistetään koodiksi oe.
it	sivuaineena erityisopettajan pätevyys	Käytössä 31.12.2022 asti	opettaja ("erityisopettaja") 1.1. 2023 alkaen koodit is ja it yhdistetään koodiksi oe.
iu	erilliset erityisopettajan opinnot	-	opettaja ("erityisopettaja"). Korvaa vanhan TK-koodin 670.

Arvo	Selite	Käyttöaika	Huomioita
iv	pääaineeseen kuuluu peruskoulun ja lukion opinto-ohjaajan pätevyys	Käytössä 31.12.2022 asti	opettaja ("opinto-ohjaaja") 1.1. 2023 alkaen koodit iv ja iw yhdistetään koodiksi of.
iw	sivuaineena peruskoulun ja lukion opinto-ohjaajan pätevyys	Käytössä 31.12.2022 asti	opettaja ("opinto-ohjaaja") 1.1. 2023 alkaen koodit iv ja iw yhdistetään koodiksi of.
iy	erilliset opinto-ohjaajan opinnot	-	opettaja ("opinto-ohjaaja"). Korvaa vanhan TK-koodin 678.
ix	ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus	-	opettaja. Korvaa vanhan TK-koodin 912.
ja	opettajan pätevyys ammatillisessa opettajakorkeakoulutuksessa (amk)	-	opettaja ("ammatillinen opettaja")
jb	erityisopettajan pätevyys ammatillisessa opettajakorkeakoulutuksessa (amk)	-	opettaja ("ammatillinen erityisopettaja")
jc	opinto-ohjaajan pätevyys ammatillisessa opettajakorkeakoulutuksessa (amk)	-	opettaja ("opinto-ohjaaja")
jd	sivuaineena suoritettavat erityislastentarhanopettajan opinnot	Koodi käytössä 31.12.2022 asti	opettaja.Koodi todettu tarpeettomaksi opettajatiedonkeruun työpajassa 11/2022 ja jälkikeskusteluissa: https://wiki.eduuni.fi/x/tiqqEg
ke	sivuaineena varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (YO)	Käytössä 31.7.2023 asti	Opettaja ("lastentarhanopettaja", "varhaiskasvatuksen opettaja"). Korvaa vanhan TK-koodin 2.Hyväksyminen opintoihin ennen 1.9.2019 ja valmistuminen viimeistään 31.7.2023. Opinnot tuottavat varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden (laki 540/2018). Ks. lisätietoja.Jos opinnot eivät valmistu 31.7.23 mennessä, käytetään 1.8.2023 alkaen og koodia.
oa	opettajan pedagogiset opinnot osana tutkintoa	Käytössä 1.1.2023 alkaen	Korvaa koodit ik ja il.
ob	perusopetuksessa opetettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot osana tutkintoa	Käytössä 1.1.2023 alkaen	Korvaa koodit in ja io. Aiemmin eroteltu pää- ja sivuaineet, mutta nykyisessä koodistossa erottelu ei ole tarpeen.
oe	erityisopettajan opinnot osana tutkintoa	Käytössä 1.1.2023 alkaen	Korvaa koodit is ja it.
of	peruskoulun ja lukion opinto-ohjaajan opinnot osana tutkintoa	Käytössä 1.1.2023 alkaen	Korvaa koodit iv ja iw.

Arvo	Selite	Käyttöaika	Huomioita
og	varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (YO) osana tutkintoa.	Käytössä 1.1.2023 alkaen	Korvaa koodit pv ja sv.Huom! ajalla 1.1.23-31.7.23 käytössä opiskelijoille, jotka hyväksytyt opintoihin 1.9.2019 jälkeen, opinnot tuottavat vain varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden. Ennen 1.9.2019 opintoihin hyväksytyille käytetään ke-koodia, koska he saavat ns. kaksoiskelpoisuuden (laki 540/2018). Ks. lisätietoja.1.8.2023 alkaen käytetään kaikille opiskelijoille, jotka suorittavat ko. opinnot osana tutkintoa.
pv	Pääaineena varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (YO).	Käytössä 31.12.2022 asti	1.1. 2023 alkaen koodit pv ja sv yhdistetään koodiksi og.Hyväksyminen opintoihin 1.9.2019 jälkeen, opinnot tuottavat vain varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden.
rv	Erilliset varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (YO).	-	31.7.2023 asti käytetään opiskelijoilla, jotka Hyväksytyt opintoihin 1.9.2019 jälkeen, opinnot tuottavat vain varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden.1.8.2023 alkaen käytetään kaikille opiskelijoille, jotka suorittavat ko. opinnot erillisinä opintoina.
sv	Sivuaineena varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (YO).	Käytössä 31.12.2022 asti	1.1. 2023 alkaen koodit pv ja sv yhdistetään koodiksi og.Opintoihin hyväksyminen 1.9.2019 jälkeen, opinnot tuottavat vain varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden.
va	erilliset varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (YO)	Käytössä 31.7.2023 asti	Erilliset varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (YO). Hyväksyminen opintoihin ennen 1.9.2019 ja valmistuminen viimeistään 31.7.2023. Opinnot tuottavat varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden (540/2018). Ks. lisätietojaJos opinnot eivät valmistu 31.7.23 mennessä, käytetään 1.8.23 alkaen rv-koodia.
vs	tutkintoon sisältyy varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot (amk)	-	Lain 540/2018 27 § mukainen varhaiskasvatuksen sosionomi. Käytetään sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille, jotka ovat hyväksytyt opintoihin 1.9.2019 .jälkeen ja lisäksi niille joiden opinnot ovat lain voimaan tullessa kesken ja jotka eivät suorita opintoja loppuun 31.7.2023 mennessä. Opinnot tuottavat vain varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden. Ks. lisätietoja

Arvo	Selite	Käyttöaika	Huomioita
vo	erilliset varhaiskasvatuksen sosionomipätevyyteen tähtäävät opinnot (AMK) 60 op	-	Erilliset varhaiskasvatuksen sosionomipätevyyteen tähtäävät opinnot (AMK) 60 op. Käytetään aiemmin sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneille, jotka on hyväksytty täydentäviin varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneisiin opintoihin 1.9.2019 jälkeen. Vain varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus lain 540/2018 mukaisesti. Ks. lisätietoja
1	opettaja	-	käytetään kerätessä tietoa "henkilön aineyhdistelmässä sivuaineena aineenopettajan pedagogiset opinnot", koskee vain tutkintoon johtavan koulutuksen opintoja. Huom! Korvattiin 2015 alkaen tiedonkeruussa kirjainkoodilla "il"
2	lastentarhanopettaja	-	käytetään kerätessä sosionomi-opiskelijoista tietoa "henkilön aineyhdistelmään kuuluu opintoja, jotka tähtäävät lastentarhanopettajan pätevyyteen". Pätevyyden tuottava osa on 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnot. (Korvaa tiedon 'siirtynyt tai aloittanut tuotantopainotteisessa koulutuksessa') - tieto lisätty 2013 syksyn ammattikorkeakouluopiskelija -tiedonkeruun myötä. Huom! Korvattiin 2015 alkaen tiedonkeruussa kirjainkoodilla "iq" tai "ke"
670	erilliset erityisopettajan opinnot	-	TK:n koodisto. TK: Sisältää myös erilliset erityisluokanopettajan opinnot. Erillisiä erityisopettajan (670, 674, 684) ja opinto-ohjaajan (678) opintoja ei lasketa tutkinnoiksi. Huom! Korvattiin 2015 alkaen tiedonkeruussa kirjainkoodilla "iu"
674	erilliset erityislastentarhanopettajan opinnot	-	TK:n koodisto. Erillisiä erityisopettajan (670, 674, 684) ja opinto-ohjaajan (678) opintoja ei lasketa tutkinnoiksi. Huom! Korvattiin 2015 alkaen tiedonkeruussa kirjainkoodilla "ir"
678	erilliset opinto-ohjaajan opinnot	-	TK:n koodisto. Erillisiä erityisopettajan (670, 674, 684) ja opinto-ohjaajan (678) opintoja ei lasketa tutkinnoiksi. Huom! Korvattiin 2015 alkaen tiedonkeruussa kirjainkoodilla "iy"
904	erilliset opettajan pedagogiset opinnot	-	TK:n koodisto (myös aineenopettaja). Ei tutkintoon johtava koulutus. Huom! Korvattiin 2015 alkaen tiedonkeruussa kirjainkoodilla "im"
912	ammatillisten oppilaitosten, kansan- ja kansalaisopistojen opettajille tarkoitetut erilliset kasvatustieteelliset opinnot	-	TK:n koodisto. Ei tutkintoon johtava koulutus. Huom! Korvattiin 2015 alkaen tiedonkeruussa kirjainkoodilla "ix"

Liite 4. Jäsenten esitykset

Opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto (KTPO)

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan:

- Hallitus sitoutuu varhaiskasvatuslain mukaiseen lapsen oikeuteen pedagogisesti johdettuun ja toteutettuun varhaiskasvatukseen.
- Varhaiskasvatuksen johtajan tehtävässä toimiminen mahdollistetaan myös varhaiskasvatuksen sosionomi YAMK-tutkinnolla huolehtien riittävästä pedagogisesta ja didaktisesta osaamisesta.

Esitys

Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto (KTPO) esittää, että varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaisen päiväkodin johtajan kelpoisuuden (31 §) edellytyksenä olisi jatkossa kelpoisuus 26 tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto tai sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (ylempi AMK), johon sisältyy tai jota on täydennetty 60 opintopisteen laajuisilla opettajan pedagogisilla opinnoilla, joista säädetään yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (794/2004) ja ammattikorkeakouluista annetulla valtioneuvoston asetuksella (1129/2014), sekä riittävä johtamistaito.

KTPO:n näkemyksen mukaan 60 opintopisteen laajuisilla opettajan pedagogisilla opinnoilla voidaan vastata hallitusohjelmakirjaukseen koskien *riittävää pedagogista ja didaktista osaamista*.

Opettajan pedagogiset opinnot (60 op)

Opettajan pedagogisia opintoja (60 op) voidaan suorittaa sekä opettajankoulutusta tarjoavissa yliopistoissa että ammatillista opettajankoulutusta tarjoavissa ammattikorkeakouluissa. Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa suoritettavat opettajan pedagogiset opinnot tuottavat saman yleisen pedagogisen kelpoisuuden. Opinnoista säädetään yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (794/2004) ja ammattikorkeakouluista annetulla valtioneuvoston asetuksella (1129/2014).

Opintoja voidaan suorittaa osana korkeakoulututkintoa tai tutkinnon suorittamisen jälkeen erillisinä opintoina. Korkeakoulut voivat myös halutessaan suunnata opintoja varhaiskasvatukseen, jolloin niillä voitaisiin vastata erityisesti päiväkodin johtajan osaamistarpeisiin.

Taustaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti vuonna 2021 opettajan pedagogisia opintoja koskevan selvityksen⁹. Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa tarjolla olevien opettajan pedagogisen kelpoisuuden tuottavien opintojen nykytila. Selvityksen perusteella korkeakoulujen tarjoamat opettajan pedagogiset opinnot erosivat toisistaan osin paljonkin. Koska yliopistojen tarjoamat opettajan pedagogiset opinnot (60 op) ja ammattikorkeakoulujen ammatillinen opettajankoulutus (60 op) antavat saman yleisen pedagogisen kelpoisuuden, nähtiin tärkeäksi, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut yhteistyössä laativat opinnoille yhteiset osaamiskuvaukset.

Vuonna 2022 Opettajankoulutusfoorumin nimittämä työryhmä laati yhteiset osaamiskuvaukset yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa suoritettaville opettajan pedagogisille opinnoille (60 op), opinto-ohjaajan opinnoille (60 op) ja erityisopettajan opinnoille (60 op).

Parhaillaan käynnissä olevan sosiaali- ja terveysalan kaksoistutkintouudistuksen yhteydessä ammattikorkeakoululakiin (932/2014) esitetään lisättäväksi asetuksen-antovaltuus, jotta ammattikorkeakouluasetuksessa (1129/2014) voitaisiin säätää tarkemmin ammatillisesta opettajankoulutuksesta, siihen kuuluvien opintojen (opettajan pedagogiset opinnot, erityisopettajan opinnot ja opinto-ohjaajan opinnot) rakenteesta ja opinnoille asetetuista osaamistavoitteista. Ammattikorkeakoululain muuttamista koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 8.1.2026. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2028. Samassa aikataulussa olisi tarkoituksenmukaista tehdä kyseisiä opettajaopintoja koskevat vastaavat muutokset myös yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annettuun valtioneuvoston asetukseen (794/2004).

9 [Selvitys: Opettajan pedagogiset opinnot ovat kirjavat - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Säädöstarkennusten tavoitteena on tehdä näkyväksi eri opintojen tuottamaa osaamista sekä säätää kyseisien opintojen osaamistavoitteista, jotta viitekehukseen sijoittamisen kriteerit täyttyisivät ja yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa suoritettavien opettajankoulutuksen opintojen sisällyttäminen [Suomen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehukseen](#) olisi jatkossa mahdollista.

Opintojen tavoitteet ja rakenne

Kuten edeltä käy ilmi, jatkossa ammattikorkeakouluissa tarjottavien opettajan pedagogisten opintojen osaamistavoitteista ja rakenteesta säädettäisiin ammattikorkeakouluasetuksella, jonka asetuseräluonnoksen 6 §:n mukaan:

Opettajan pedagogisten opintojen tavoitteena on, että sen suorittaneella on tutkimusperustaiseen tietoon perustuva pedagoginen ja didaktinen osaaminen ja monipuoliset vuorovaikutustaidot toimia opettajana, kasvatus- ja opetusalan asiantuntijana ja kehittäjänä moninaisissa yhteisöissä ja ympäristöissä. Lisäksi opintojen tavoitteena on syvälinen ymmärrys opettajan ammattietikasta, kyky suunnitella, ohjata, tukea ja arvioida moninaisten oppijoiden oppimista ja kasvua sekä kehittää omaa osaamistaan ja saada valmiudet kehittyä alansa johtotehtäviin.

Asetuseräluonnoksen 2 a pykälän mukaan opettajan pedagogisiin opintoihin kuuluisi:

1. kasvatustieteellisiä opintoja;
2. ammattipedagogisia opintoja;
3. opetusharjoittelua;
4. muita opintoja.

Vastaavat muutokset olisi tarkoituksenmukaista tehdä myös yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annettuun valtioneuvoston asetukseen (794/2004). Näin yliopistoissa ja ammattikorkeakoulujen ammatillisissa opettajakorkeakouluissa tarjolla olevat opettajan pedagogiset opinnot olisivat jatkossa osaamistavoitteiltaan yhdenmukaiset.

Opintojen saatavuus

Opintojen saatavuuteen vaikuttavat samat seikat kuin muuhunkin ei-tutkintoon johtavaan koulutukseen: korkeakouluilla ei ole velvollisuutta järjestää muuta kuin tutkintoon johtavaa koulutusta.

UNIFI ja yliopistokoulutus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lain mukaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen opettaja johtaa pedagogiikkaa tiimissä. Päiväkodeissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettaja. Esiopetuksessa voi työskennellä myös luokanopettaja. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista hyödynnetään mm. lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemuksen osalta. Päiväkodin johtajalta vaaditaan kykyä tulkita lain ja ohjausasiakirjojen mukaista sekä kasvatustieteellisen tiedon mukaista tavoitteistoa osana johtamistaan sekä arvioida ja kehittää työyhteisön pedagogista toimintaa. (Ahtiainen, Fonsén & Kiuru, 2021.) Pedagogisten perusteiden tuominen päätöksen teon perusteisiin on keskeistä pedagogisen johtajuuden osaamista, jota ei synny ilman riittävää kasvatustieteellistä, pedagogista ja didaktista osaamista (Kupila, Fonsén & Liinamaa, 2023). Päiväkodin johtajan työssä on tärkeää myös hallinnollinen johtamisosaaminen, mutta johtamisen ydin on pedagoginen johtajuus, joka koskee päiväkodin toimintakulttuurin: arvojen, käytänteiden ja nimenomaan laadukkaan pedagogiikan johtamista. Yliopistoissa on tarjolla kasvatusta- ja koulutusalan johtamisen opintoja perus- ja aineopintotasoisesti. Näissä opinnoissa myös perusopetuksen rehtorit voivat suorittaa kelpoistavat johtamisen opinnot, joten kasvatustieteen maisterin opinnoista ei myöskään puutu nykyisellään johtajuusosaamista tuottavia sisältöjä.

Yliopistot ja professorit tukevat tutkittuun tietoon perustuvaa päätöksentekoa. **Koska työryhmän työskentelyn aikana ei ole esitetty mitään sellaista tutkittua tietoa, joka puoltaisi varhaiskasvatustieteen muuttamista koskien päiväkodin johtajan kelpoisuutta, emme voi tukea esityksen mukaista heikennystä päiväkodinjohtajalta edellytettyyn pedagogiseen- ja didaktiseen osaamiseen.** Myös OECD painottaa erityisesti siirtymien sujuvuutta varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja suosittelee käsitteellisesti, pedagogisesti ja rakenteellisesti johdonmukaista jatkumoa. Tätä jatkumoa vahvistaa se, että varhaiskasvatusta, esiopetusta ja perusopetusta johtaa henkilö, jonka koulutustausta on kasvatustieteen maisteri. Katsomme, että Suomen tulee jatkossakin olla koulutuspoliittisesti edistyksellinen maa, joka kehittää varhaiskasvatus- ja koulutusjärjestelmää tutkimusperustaisesti.

Emme myöskään näe, että se, että ammattikorkeakoulussa suoritettu maisterintutkinto ei anna kelpoisuutta johtaa päiväkotia olisi ongelma opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kannalta, koska **sosionomi voi hakeutua yliopistoon suorittamaan kasvatustieteen maisterintutkintoa ja siten saada päiväkotijohtajan kelpoisuutta.** Tässä sosionomi on samassa asemassa kuin varhaiskasvatuksen

opettaja, joka ei myöskään useimmissa yliopistoissa automaattisesti saa opinto-oikeutta maisteriopintoihin. Ammattikorkeakouluissa suoritettut maisteriopinnot puolestaan antavat varmasti hyvät valmiudet toimia eri tehtävissä hyvinvointialueilla, järjestösektorilla ja yksityisellä sektorilla.

Yliopistojen edustajina emme näin ollen kykene antamaan tiukkoja reuna-ehtoja noudattavaa vastaehdotusta. Sen sijaan näemme, että se, että sosionomi useimmiten joutuu suorittamaan laajoja siltaopintoja, jotta voisi suorittaa kasvatustieteen maisteritutkintoon voi tulkita hankaloittavan etenemistä päiväkodin johtajaksi. **Ehdotuksemme onkin, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut käynnistäisivät yhteistyön, joka mahdollistaisi, että varhaiskasvatusalalle tähtäävä sosionomi suorittaisi kasvatustieteen perus- ja aineopinnot osana omaa tutkintoa esimerkiksi avoimen yliopiston kautta.** Näin sosionomi voisi jatkaa yliopiston tarjoamaan kasvatustieteen maisteriopintoihin jouhevasti, tinkimättä pedagogisesta osaamisestaan ja hän saisi erinomaiset valmiudet johtaa päiväkotia. Helsingin yliopiston ruotsinkielinen varhaiskasvatus onkin jo useita vuosia tehnyt yhteistyötä ammattikorkeakoulu Arcadan kanssa, tavoitteena selkeyttä tiimityötä varhaiskasvatuksessa.

Olemme valmiita käynnistämään tämän kaltainen yhteistyö välittömästi, ja raportoida siitä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Nähdäksemme esitys toisi uutta ja rakentavaa yhteistyötä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä, joka olisi hyödyksi varhaiskasvatuksen kentälle.

Helsingissä ja Jyväskylässä 8.12.2026

Kunnioitavasti

Mirjam Kalland, professori HY, UNIFIN edustaja

Elina Fonsén, kasvatus- ja koulutusalan johtamisen apulaisprofessori, JYU

Kunta- ja työnantajaedustajat (Espoo, Kajaani, Vaasa) ja Kuntaliiton esitys

Buss Anna, varhaiskasvatuksen johtaja, Vaasan kaupunki
Högström Barbro, ruotsinkielisten sivistyspalvelujen johtaja, Espoon kaupunki
Mattila Kaisa, varhaiskasvatuksen johtaja, Kajaanin kaupunki
Lahtinen Jarkko, kehittämisspällikkö, Suomen Kuntaliitto ry

Näkökulmia päiväkodinjohtajan kelpoisuudeksi

Päiväkodin johtajan tulee olla lähtökohtaisesti kelpoinen varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään.

Sosionomi YAMK tutkinnon osalta on huomioitava, että hän on jo suorittanut varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiskokonaisuuden sekä omaa ennen YAMK tutkinnon suorittamista vaadittavan 2-vuoden työkokemuksen alaan liittyen.

Muistutamme, että päiväkodin johtaja johtaa päiväkotia. Johtajalla tulee olla laaja ymmärrys ja näkemys varhaiskasvatuksesta. Päiväkodinjohtaja johtaa varhaiskasvatustyötä ja sitä toteuttavaa henkilöstöä Pedagogista ja didaktista osaamista työssä toki tarvitaan ja mielestämme riittävän osaamisen päiväkodinjohtajan työn kannalta voidaan saavuttaa esityksemme mukaisella rakenteella.

Mielestämme työryhmässä ei ole esitetty sellaisia tutkimuksia, joilla voisi osoittaa, että sosionomi YAMK tutkinnon kautta päiväkodinjohtajan tehtävään tulevat eivät omaa riittävää osaamista johtamistehtävän kannalta. Tehtyjen tutkimusten osalta on enimmäkseen esitetty olettamia asian osalta mutta asiaa ei suoraan käsitellyt perusteella tutkittu.

Opintojen tulisi olla mahdollista suorittaa osana nykyistä YAMK tutkintoa suoraan tai yhteistyössä yliopistojen kanssa. Opintokokonaisuuden suorittaminen tulee olla maksutonta.

Johtamisen osaamisen varmistamiseksi tulee jatkossa pohtia myös johtamisaosaamiseen liittyvien kokonaisuuksien liittämisen mahdollisuuksia perustutkintokoulutuksen osiksi.

Esitys kelpoisuudeksi

Kannatamme kokouksessa 12.12.2025 esitettyä opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osaston ehdotusta päiväkodin johtajan kelpoisuudeksi.

Olemme samaa mieltä siitä, että kyseisillä opettajan pedagogisilla opinnoilla (60 op) vastataan hallitusohjelmakirjaukseen koskien riittävää pedagogista ja didaktista osaamista. Huomautamme kuitenkin että edelleen mielestämme aiemmin esittämämme 30 op laajuiset opinnot tältä osin olisivat riittäviä.

Pidämme tärkeänä, että kyseisiä opintoja voidaan suorittaa sekä opettajan-koulutusta tarjoavissa yliopistoissa että ammatillista opettajankoulutusta tarjoavissa ammattikorkeakouluissa.

Pidämme ehdottoman tärkeänä sitä opintoja voidaan suorittaa osana korkeakoulu-tutkintoa tai tutkinnon suorittamisen jälkeen erillisinä opintoina. On kannatettavaa, että opintoja voisi myös suunnata varhaiskasvatukseen, jolloin niillä voitaisiin vastata erityisesti päiväkodin johtajan osaamistarpeisiin.

Ehdotus kelpoisuuspykälästä ja siirtymäsäännöksen muutoksesta

Varhaiskasvatuslain 31 §:n muuttaminen muotoon:

Kelpoisuus 26 tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään **ja vähintään** kasvatustieteen maisterin tutkinto **tai** sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (ylempi AMK), **johon sisältyy tai jota on täydennetty** 60 opintopisteen laajuisilla opettajan pedagogisilla opinnoilla, joista säädetään yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (794/2004) ja ammattikorkeakouluista annetulla valtioneuvoston asetuksella (1129/2014), sekä riittävä johtamistaito.

Varhaiskasvatuslain 75.3 §:n muuttaminen muotoon:

Joka tämän lain voimaan tullessa on ollut virka- tai työsuhteessa varhaiskasvatuksen ammatillisessa tai hallinnollisessa johtotehtävässä, johon hän on ollut aikaisempien kelpoisuusvaatimuksista annettujen säädösten perusteella kelpoinen, on kelpoinen toimimaan 31 §:ssä tarkoitettussa päiväkodin johtajan tehtävässä 2030 jälkeen

Muita kommentteja

Emme näe nykyistä päiväkodinjohtajan kelpoisuuden säilyttämistä tarkoituksenmukaisena. Osaamis pohjaa on hyvä kehittää ja pitää laajempaan. Varsinaista tutkimustietoa päiväkodin johtajan nykyisen kelpoisuuden vaaditun koulutuksen osalta ei ole työryhmässä tuotu esille. Emme voi siis todeta että nykyinen kelpoisuus olisi tavalla tai toisella parempi väylä päiväkodin johtajan tehtävän menestykselle suorittamiselle verrattuna esimerkiksi varhaiskasvatuksen sosionomin YAKM tutkinnon suorittaneisiin.

Pohdimme myös onko päiväkodin johtajan taustakoulutuksella lopulta merkitystä varhaiskasvatuksen opettajan toteuttaman varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisen pedagogisesti laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Vai onko tarkoituksenmukaisempaa että päiväkodinjohtajaksi voi kelpoistua myös toisen varhaiskasvatukseen suuntautuneen opintokokonaisuuden kautta.

Johtamisen osaamisen varmistamiseksi tulee jatkossa pohtia myös johtamisaamiseen liittyvien kokonaisuuksien liittämisen mahdollisuuksia perustutkintokoulutuksen osiksi.

Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkoston (SOAMK) varhaiskasvatuksen alatyöryhmä, Arene, Talentia ja Sivista

Esitys työryhmälle päiväkodin johtajan kelpoisuuden saavuttamisesta

Laatijat:

Petteri Väkiparta, lehtori, Ammattikorkeakoulutuksen edustaja (varhaiskasvatuksen sosionomikoulutus), Tampereen ammattikorkeakoulu, Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkoston (SOAMK) varhaiskasvatuksen alatyöryhmä
Ida Mielityinen, toiminnanjohtaja, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
Arene ry (varhaiskasvatuksensosionomikoulutus)
Anne Rytilahti, erityisasiantuntija, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö
Talentia ry
Aleksi Sandroos, asiantuntija, Sivistysala ry

Tämä esitys kokoaa näkemyksemme päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimuksen laajentamisesta sosionomi YAMK:lle ja tarvittavista lainsäädäntömuutoksista. Esityksemme jakautuu kahteen osaan: ensisijaiseen näkemykseemme Sosionomi (YAMK) -tutkinnon riittävydestä sekä huomioihimme liittyen KTPO:n esittämään vaihtoehtoiseen malliin. **Lisäksi esitämme siirtymäsäännöksiin korjausta, joka on välttämätön nykyisten johtajien työurien jatkuvuuden ja alan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi.**

1. Ensisijainen esitys: Sosionomi (YAMK) -tutkinto on riittävä kelpoisuuteen sellaisenaan

Lähtökohtainen esityksemme on, että varhaiskasvatuksen sosionomi (YAMK) -tutkinto (EQF7) tuottaa sellaisenaan päiväkodin johtajan kelpoisuuden ilman erillisiä lisäopintoja, kun henkilöllä on taustalla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito.

Perustelut:

Tutkinnon rakenne ja varhaiskasvatuspainotus: Sosionomi (YAMK) -tutkinto sisältää jo nyky muodossaan 30 opintopistettä syventäviä opintoja, 30 opintopistettä vapaasti valittavia opintoja, jotka voivat näin ollen olla varhaiskasvatuksen

substanssiopintoja sekä 30 opintopisteen laajuisen opinnäytetyön, joka tehdään usein varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Tämä kokonaisuus tukee suoraan päiväkodin johtajan tehtäväkenttää.

Johtamisosaaminen ydinvahvuutena: YAMK-tutkinnon nimenomainen vahvuus on johtamisosaamisessa. Opintoissa korostuvat strategiajohtaminen, monialaisen työympäristön johtaminen sekä verkostojohtaminen. Nämä ovat juuri niitä taitoja, joita demografinen kehitys ja päiväkodin johtajan muuttuva työnkuva vaativat.

Vahva pedagoginen perusta ja työelämäkytkentä: Tutkinnon pohjalla on varhaiskasvatuksen sosionomi (AMK) -tutkinto, joka sisältää pedagogisia opintoja ja laajat harjoittelut. Lisäksi YAMK-tutkintoon hakeutuminen edellyttää vähintään kahden vuoden työkokemusta alalta, mikä takaa vankan käytännön osaamisen johtamistehtävän tueksi.

Tutkimusnäytön puute lisävaatimuksille: Tutkimusnäyttö maisterikoulutuksen hyödyistä varhaiskasvatuksessa on vahvaa, mutta on huomautettava, että tutkimusasetelmia ei ole rakennettu vertailemaan sosionomin ja varhaiskasvatuksen kandidaatin tai maisterin välillä. Näin ollen nämä havainnot eivät ole suoraan yleistettävissä johtajuuskelpoisuuden rajaamiseen. **Työryhmässä ei ole osoitettu tutkimusta, joka osoittaisi sosionomi (YAMK) -tutkinnon olevan riittämätön tehtävässä tai riskitekijä laadulle.** Näin ollen kelpoisuuden rajaaminen tällä perusteella ei pohjautu tutkittuun tietoon johtamisen vaikutuksista.

2. Vaihtoehtoinen esitys (KTPO:n malli): Sosionomi (YAMK) + opettajan pedagogiset opinnot

Mikäli päädytään KTPO:n esittämään malliin, jossa vaaditaan sosionomi (YAMK) -tutkinnon lisäksi erillisiä pedagogisia opintoja (opettajan pedagogiset opinnot 60 op), kannattamme esitystä seuraavin kriittisin reunaehdoin:

A) Lainsäädännön sanamuoto: "Sisältyy"

On ratkaisevan tärkeää, että säädöstekstiin kirjataan muotoilu, jossa opinnot voivat **sisältyä** tutkintoon (muotoilulla "*johon sisältyy tai jota on täydennetty*").

Tämä mahdollistaa sen, että opettajan pedagogiset opinnot tai osa niistä voidaan rakentaa suoraan osaksi YAMK-tutkintoa joustavina opintopolkuina.

Ilman tätä mahdollisuutta 60 opintopisteen lisävaatimus YAMK-tutkinnon päälle on yksilön kannalta kohtuuton sekä suhteessa YAMK-tutkinnon tuottamaan osaamistasoon nähden ylimitoitettu.

B) Opettajankoulutuksen ja YAMK-koulutuksen yhteiskehittäminen

KTPO:n esityksessä mainitaan, että **opettajan pedagogiset opinnot voidaan suorittaa myös ammatillisissa opettajakorkeakouluissa**. Tämä on perusteltua seuraavista syistä:

Yleinen kelpoisuus: Sekä ammatillinen että yliopistollinen opettajankoulutus tuottavat yleisen opettajakelpoisuuden. Yhteiset hankkeet ja tutkimus edesauttavat toistensa osaamisen tunnistamista.

AMK-kentän tuntemus: Ammatilliset opettajakorkeakoulut tuntevat AMK-tutkinnot (kuten sosionomi) syvällisesti, mikä mahdollistaa pedagogiikan kohdentamisen juuri kyseisen ammattikunnan tarpeisiin.

Tutkimusperustaisuus: Ammatillisilla opettajakorkeakouluilla on vahva rooli yhteisöllisyyden, oppilaitosjohtamisen sekä varhaiskasvatuksen pedagogiikan tutkimuksessa. Esimerkiksi Haaga-heliassa ja Hamkissa.

Esitämme, että opettajankoulutusta tulee kehittää tiiviissä yhteistyössä ylemmän ammattikorkeakoulutuksen kanssa hyödyntäen ammatillisten opettajakorkeakoulujen erityisosaamista.

Tavoitteena tulisi olla kokonaisuus, jossa pedagogiset opinnot ja YAMK-johtamisopinnot integroituvat toisiinsa muodostaen nimenomaan päiväkodin johtajan tehtävään profiloituneen, laadukkaan osaamiskokonaisuuden. Korkeakoulujen tulee voida suunnata opintoja varhaiskasvatukseen vastaamaan johtajan osaamistarpeisiin.

3. Esitys lakimuutoksesta: Kelpoisuuden säilyminen ja siirtymäsäännökset

Koulutusjärjestelmän kehittäminen ei saa johtaa siihen, että jo alalla toimivat menettävät kelpoisuutensa tai joutuvat suorittamaan takautuvasti lisäopintoja.

Ehdotus varhaiskasvatuslain 75 §:n muuttamiseksi

Kannatamme Kuntien tekemää esitystä lainmuutoksesta, joka turvaa nykyisten johtajien aseman:

"Joka tämän lain voimaan tullessa on ollut virka- tai työsuhteessa varhaiskasvatuksen ammatillisessa tai hallinnollisessa johtotehtävässä, johon hän on ollut aikaisempien kelpoisuusvaatimuksista annettujen säästösten perusteella kelpoinen, on kelpoinen toimimaan 31 §:ssä tarkoitettussa päiväkodin johtajan tehtävässä 2030 jälkeen."

Perustelut:

Oikeusturva: Esitys turvaa niiden henkilöiden oikeusaseman, jotka ovat johtotehtävissä työskennellessään osoittaneet ammattitaitonsa. On kohtuutonta, että tehtävässä jo toimiva, aiemmat kelpoisuusehdot täyttävä johtaja menettäisi kelpoisuutensa takautuvasti vuonna 2030.

Työvoiman saatavuus: Varhaiskasvatuksessa voi tapahtua johtajapula vuonna 2030, mikäli nykyiset, tehtävissään pätevöityneet johtajat (ns. siirtymäajan kelpoiset) menettävät oikeuden jatkaa työssään. Siirtymäsäännöksen korjaus varmistaa, että ala ei menetä kokenutta johtajaresurssia.

Uudistuksen kohdennus: Uudet osaamisvaatimukset ja koulutusrakenteet tulee kohdistaa vain tuleviin tutkintoihin ja uusiin opiskelijoihin. Resurssit tulee kohdistaa uusien osaajien kouluttamiseen ja alan vetovoiman lisäämiseen, ei pätevän ja kokeneen työvoiman muodolliseen uudelleen kouluttamiseen. Järjestelmä ei kestä sitä, että kokeneita johtajia jonoutetaan korkeakouluihin pois työstään.

Opettajien ammattijärjestö OAJ ja Varhaiskasvatuksen opettajien liitto VOL

Kommenttimme ja esityksemme työryhmään

OAJ ja VOL eivät pidä työryhmälle annettua sihteeristön esitystä missään nimessä hyväksyttävänä. Hyvää esityksessä on se, että YAMK-tutkinnon lisäksi edellytetyt pedagogista ja didaktista osaamista vahvistavat lisäopinnot ovat kategorisesti yliopiston kasvatustieteen opintoja. Varhaiskasvatuslain mukaisesti pedagogisesti johdettu ja toteutettu varhaiskasvatus perustuu tutkimuspohjaiseen kasvatustieteelliseen osaamiseen, joka ei kartu täysin eri tieteenalaan pohjautuvassa AMK- tai YAMK-tutkinnossa. Esitykseen sisältyvä kasvatustieteen opintojen osuus on täysin riittämätön. Käytännössä esitys puolittaisi varhaiskasvatuslain myötä päiväkodinjohtajilta edellytetyn pedagogisten ja didaktisten opintojen laajuuden, rajaten kokonaan pois kasvatustieteellisen tutkimuksen tekemisen, joka maisterin

tutkintoon sisältyy. Esitys heikentäisi huomattavasti sitä tutkimusperustaista laatua, jota varhaiskasvatuksen pedagogiikan johtamiseen on varhaiskasvatuslailla juuri tavoiteltu.

Vielä ongelmallisena pidämme ministeriön KTPO:n esitystä, jossa kasvatustieteen perus- ja aineopintojen osuus korvattaisiin opettajan pedagogisilla opinnoilla. Laajuudeltaan ne ovat yhtäläillä suppeita, kuten sihteeristönkin esitys. Tämän ohella opettajan pedagogiset opinnot tähtäävät tiettyihin opettajan kelpoisuuksiin ja siksi opinnot ovat profiloituneet näihin kelpoisuuksiin johtaviksi. Esimerkiksi profiloituminen ammatilliselta opettajalta vaadittavaan osaamiseen ei vastaa varhaiskasvatuksen pedagogiselta johtamiselta vaadittavaan osaamiseen.

Johdonmukaisesti, edellä mainituilla perusteilla vastustamme myös työryhmän muiden jäsenten, vielä vähäisempiin pedagogisiin opintoihin perustuvia esityksiä.

Tuomme edelleen esille perustelumme, jonka mukaan työryhmässä ei ole esitetty mitään sellaista tutkimus-, arviointi- tai selvitystietoa, joka tukisi mm. työryhmän sihteeristön esityksen mukaista radikaalia heikennystä päiväkodinjohtajalta edellytettävään pedagogiseen- ja didaktiseen osaamiseen. Työryhmältä vaaditulle esitykselle on annettu tiukkoja reunaehdoja perustuen hallitusohjelman ristiriitaisiin linjauksiin asiassa, korkeakoulujen autonomiaan sekä kelpoisuussääntelyn oikeasuhtaisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Kuten annetuissa reunaehdoissa on todettu, keskeistä on työelämän tarvitsema osaaminen.

Tätä osaamista on arvioitu säädettäessä varhaiskasvatuslakia. Varhaiskasvatuslain mukaisen varhaiskasvatuksen (johon hallitusohjelmassakin sitoudutaan) päiväkodinjohtajalla tämä osaaminen on ytimeltään pedagogista ja didaktista osaamista. Tämän osaamisen antaa parhaiten kasvatustieteen maisterin tutkinto. Myös johtamisosaamisen osalta työryhmässä on esitelty laajasti juuri kasvatustieteen maisterin tutkintokoulutukseen liittyvää koulutussisältöä.

Haluamme tuoda esille, että juuri nykyinen kelpoisuusvaatimus ja koulutustarjonta antavat eri pohjakoulutustaustoista (varhaiskasvatuksen opettaja ja -sosionomi) selkeimmän koulutuspolun päiväkodinjohtajalta edellytetyin ydinosaamisen varmistamaan kelpoisuuteen (kasvatustieteen maisteri). Kannatamme myös yliopistojen esitystä, jonka mukaan varhaiskasvatukseen suuntautuvien sosionomien perustutkinnon sisällä tai ohessa tulisi tarjota mahdollisuus opiskella yliopistoyhteistyötä vahvistamalla kasvatustieteen perus- ja aineopinnot varhaiskasvatuksen sosionomien KM-koulutuspolun sujuvoittamiseksi. Tällöin mahdollinen kasvatustieteen maisteritutkinto vastaisi opintomäärältään varhaiskasvatuksen opettajien (KK) koulutuspolkua kasvatustieteen maisteriksi. Nyt esitettyjen uusien

koulutuspolkujen monimutkaisuus aiheutuu ennen kaikkea hallitusohjelman kirjauksen ongelmallisuudesta. Nykyisellään molemmilla pohjakoulutuksilla on mahdollisuus jatkaa suoraan pedagogisen ja didaktisen osaamisen varmistavaan kasvatustieteen maisterin tutkintoon. Esityksellä ja sille annetuilla reunaehdoilla korjataan siis ongelmaa, jota ei ilman hallitusohjelman ristiriitaisia linjauksia edes olisi. Koko koulutuspolkujen ongelma syntyy sosiaalitieteisiin perustuvan koulutusputken pidentämisestä kasvatustieteelliseen osaamiseen tähtäävässä kelpoisuusvaatimuksessa. Siksi kaikkein tarkoituksenmukaisin ratkaisu on nykyinen, kasvatustieteen maisterin tutkintoon perustuva kelpoisuusvaatimus.

Esityksemme

Lähtökohtaisesti kaikkein tarkoituksenmukaisin ja perustelluin ratkaisu päiväkodinjohtajien kelpoisuusvaatimukseen olisi pitäytyä nykyisessä kelpoisuusvaatimuksessa. Sitä tukisi tuo edellä esitetty kasvatustieteen perus- ja aineopintojen suorittaminen osin sosionomikoulutuksen aikana.

Työryhmälle annettujen, osin ristiriitaisten reunaehtojen, rajoissa edellytämme, että varhaiskasvatuksen sosionomilta YAMK-tutkinnon lisäksi vaadittaisiin lisäopintoina kelpoisuuteen kasvatustieteen perus-, aine- ja syventäviä opintoja, vähintään 120 op., sisältäen harjoittelun ja syventäviin opintoihin kuuluvan opinnäytetyön, kuten siitä on ylempien korkeakoulututkintojen osalta säädetty. Tämä esitys on laadittu työryhmälle esitettyjen tiukkojen reunaehtojen puitteissa. Tällä esityksellä kuitenkin turvattaisiin varhaiskasvatuslain mukaisen varhaiskasvatuksen edellyttämä pedagoginen ja didaktinen osaaminen, josta emme ole valmiita tinkimään.

Esityksemme perusteluina esitämme samat työryhmässä esitetyt ja käsitellyt tutkimus-, arviointi- ja selvitystiedot, jotka kaikki tukevat nykyisiä kelpoisuusvaatimuksia. Emme niitä tässä esityksessä toista.

Jaakko Salo
koulutuspolitiikan päällikkö

Anitta Pakanen
puheenjohtaja

Yliopistotutkijat

Vastaus päiväkodin johtajan kelpoisuustyöryhmän puheenjohtajiston esitykseen ja tutkijaryhmän vastaesitys

Emme hyväksy puheenjohtajiston esitystä.

Päiväkodin johtajan kelpoisuutta esiin tuova varhaiskasvatustilain kohta on opetusministeri Sanni Grahn-Laasosen ajalta. Varhaiskasvatustilain uudistaminen oli seurausta siitä, kun varhaiskasvatus siirtyi sosiaali- ja terveystoimen alaisuudesta osaksi kasvatus ja koulutusjärjestelmää ja opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaa vuonna 2013. Tavoitteena oli nostaa varhaiskasvatuksen laatua ja henkilöstön koulutustasoa. Hallitus esitti tällöin, että päiväkodin johtajan kelpoisuutta nostettaisiin siten, että johtajalta edellytettäisiin kasvatustieteen maisterin tutkintoa. Hallituksen esityksen mukaan tämä ”**vahvistaisi varhaiskasvatuksen pedagogiikan johtamista**”. Pedagogiikan vahvistuminen hyödyttäisi henkilöstön työskentelyä ja tätä kautta esimerkiksi myös vahvempana lapsen tuen tarpeiden tunnistamisena ja niihin reagoimisena. Lapsella olisi näin paremmat valmiudet siirtyä esiopetukseen ja perusopetukseen. (HE 40/2018.)

Lakiin saatiin tällöin kelpoisuussäännös, joka siis on voimassa:

31 § Päiväkodin johtaja

Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus 26 tai 27 §:ssä tarkoitettuun varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto sekä riittävä johtamistaito (tulee voimaan 1.1.2030).

Suomi on sitoutunut nostamaan varhaiskasvatuksen laatua. Varhaiskasvatuksen laatu on nostettu keskeiseksi kehittämisen kohteeksi myös kansainvälisesti tarkasteltuna (EU, OECD, Maailman Pankki). Henkilöstön koulutus ja ammatillinen osaaminen on vaikuttava keino nostaa varhaiskasvatuksen laatua (esim. Karila, 2016). Hallinnonalan muutoksella pyrittiin varmistamaan institutionaalisen **varhaiskasvatuksen rooli osana kansallista koulutusjärjestelmää** ja lasten eheää **oppimispolkua**.

Nykyinen hallitus on sitoutunut ”varhaiskasvatustilain mukaiseen lapsen oikeuteen pedagogisesti johdettuun ja toteutettuun varhaiskasvatukseen”. Tätä kohtaa heikentää hallitusohjelman kirjaus siitä, että ylemmällä sosiaalialan

ammattikorkeakoulututkinnolla varhaiskasvatuksen sosionomi (SOS YAMK) ja riittäväillä yliopistossa suoritettavilla lisäopinnoilla (ml. harjoittelu, opinnäytetyö) saavutettaisiin päiväkodin johtajan kelpoisuus.

Varhaiskasvatuksessa työskentelee tällä hetkellä pedagogisissa tehtävissä opettajakoulutuksen saaneita sekä sosiaali- ja terveystieteiden koulutuksen saaneita hyvin erilaisilla koulutustaustoilla. Opettajankoulutuksen saaneiden osuus on tällä hetkellä huolestuttavan pieni. Osaamispohja on näin ollen hyvin vaihtelevaa, millä on vaikutuksensa muun muassa kentän hajanaisuuteen ja varhaiskasvatuksen laadun vaihtelevuuteen.

Nykyinen puheenjohtajiston ehdotus toisi lisää hajanaisuutta osaamispohjaan ja hajaannuttaisi entistään varhaiskasvatuksen kenttää. Puheenjohtajiston ehdotuksessa on sosiaalialan painotus, joka ei ole vahva pohja kasvatus- ja koulutusalan johtamiselle. Varhaiskasvatuksen sosionomit voivat nykyisen lain mukaan saada kelpoisuuden, kunhan suorittavat kasvatustieteen maisterein tutkinnon. Näin ollen päiväkotien johdossa on nykyisen lainsäädännön mukaisesti pohjakoulutukseltaan erilaisia osaamispohjia. Puheenjohtajiston esitykseen sisältyvä kasvatustieteen opintojen osuus on riittämätön tuottaakseen kasvatusalan johtamisessa tarvittavaa osaamista. **Puheenjohtajiston esitys heikentäisi nykyisen varhaiskasvatuslain esittämää osaamispohjaa, jota varhaiskasvatuslain muutoksella nimenomaan tavoiteltiin.**

Emme näe (viittamme aiemmin esitettyihin tutkimuksiin), että sosiaalialan tutkinto olisi riittävä kasvatus- ja koulutusalan johtotehtävään. Sosionomi (YAMK) tyypillisiä ammattinimikkeitä ovat muun muassa vastaava ohjaaja, vammaistyön johtaja, perhepalveluiden päällikkö, perhetyöntekijä, suunnittelija (talentia.fi). Sosionomi (YAMK) on niin sanottu sosiaalialan generalistitutkinto, josta uupuu kasvatuksen ja koulutuksen osaamispohjan rakentaminen. Ammattikorkeakouluissa suoritettut ylempät tutkinnot antavat hyviä valmiuksia toimia nykyisillä hyvinvointialueilla tai muissa sosiaalialan organisaatioissa eri tehtävissä.

Olemme työryhmässä perehtyneet nykyisiin kasvatustieteen maisterin tutkintojen opintoihin, joissa on varhaiskasvatuksen painotus. Totesimme, että **kasvatustieteen maisterin tutkinnot ovat monipuoliset, ajan tasalla ja sisältävät kasvatus- ja koulutusjohtamisen sisältöjä.** Kasvatustieteen maisterin tutkinnot tuottavat varhaiskasvatukseen monitasoisista osaamista myös johtamiseen liittyen. Lisäksi kuulumme työryhmässä, että **kasvatustieteen maistereiden riittävyys vuotta 2030 ajatellen on hyvä** eli varantoa on riittävästi.

Työryhmän työskentelyn aikana on tuotu esiin tutkimuksia, jotka nimenomaan puoltavat nykyistä varhaiskasvatuslain kirjausta päiväkodin johtajan kelpoisuudesta. Tuomme tässä esiin joitain aiemmin esitettyjä tutkimuksia, jotka tukevat nykyisen lainsäädännön mukaista kelpoisuutta.

Kasvatus- ja koulutusalan johtaminen ei ole sama asia kuin sosiaalialan johtaminen. Sen sijaan eri koulutusasteiden ja organisaatiotasojen välillä niiden rakenteista riippumatta on **kasvatus- ja opetusalan johtamiseen liittyvä yhteinen ydin** (Heikonen ym. 2023, 44).

Sosionomi-tutkinto ei tuota kelpoisuutta esiopetukseen. Päiväkodin johtajan kelpoisuus ilman KM-tutkintoa tuottaa kuntiin henkilöstöryhmän, jota ei tulevaisuudessa voida hyödyntää **kasvatus- ja koulutusalan instituutioissa**, joissa esimerkiksi **varhaiskasvatusta, esiopetusta ja perusopetusta / alkuopetusta** johdetaan samassa yksikössä. Esimerkiksi rehtorin kelpoisuus: ylempi korkeakoulututkinto, asianomaisen koulutusmuodon opettajan kelpoisuus sekä riittävä työkokemus opettajan (Heikonen ym. 2023, 33) sekä päiväkodin johtajan nykyinen (2020 voimaan tuleva) kelpoisuus.

Heikonen ym. (2023) mukaan johtajuuden kehittämisen lähtökohdista **selkein on kasvatus- ja opetusalan johtamisen omaan perustehtävään rakentuva pedagoginen johtajuus**, jonka perustana on ajatus johtajuuden kytkeytymisestä kasvatus- ja opetusalan organisaatiossa sille annettuun päätehtävään (Fonsén & Soukainen, 2020). **Varhaiskasvatuksen päätehtävä on kasvatustieteeseen kiinnittyvä pedagoginen perustehtävä.**

Karilan, Kososen ja Järvenkallaksen (2013) mukaan päiväkodin johtajan tulee tunnistaa ja ymmärtää ydinosaimisen merkitys eri ammattiryhmien työssä sekä osata uudistukseen liittyvät keskeiset tekijät, jotta voi johtaa toimintakulttuurin muutosta ja sitä, mitä se tarkoittaa kasvatus- ja opetuskäytännöissä.

E erityisesti pedagogisella johtajuudella on vaikutusta **pedagogiikan sisällölliseen laatuun** ja sillä on tutkimusten perusteella vaikuttavuutta **lasten hyvinvointiin, toimintaan sitoutuneisuuteen ja positiiviseen tunneilmapiiriin** (Fonsén et al. 2020; Cheung et al., 2019; Soukainen, 2019).

Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto (KTPO) ehdottaa varhaiskasvatuslakiin muutosta ja tuo esiin täydennettäviksi opinnoiksi sosionomi (ylempi AMK) lisäksi 60 opintopisteen laajuisia opettajan pedagogisia opintoja. **Emme tue tätä esitystä, sillä opettajan pedagogiset opinnot tähtäävät nimenomaan opettajuuden osaamisen vahvistamiseen.** Opettajan pedagogiset opinnot ovat kasvatustieteen

perus- ja aineopintoja kapeammat ja niillä tavoitellaan siis opettajuuden vahvistamista. Ja tästä asiasta ei mielestämme tässä päiväkodin johtajan kelpoisuusasiasta ole kyse.

Emme tue puheenjohtajiston esityksen mukaista heikennystä päiväkodin johtajalta edellytettyyn osaamiseen ja toteamme, että nykyistä lain kohtaa ei ole syytä muuttaa.

Päivi Pihlaja, KT, professori, Itä-Suomen yliopisto
Satu Valkonen, KM, YTT, dosentti, Helsingin yliopisto

LÄHTEET

- Ahtiainen, R., Fonsén, E. & Kiuru, L. (2021). Finnish early childhood education and care leaders' perceptions of pedagogical leadership and assessment of the implementation of the National Core Curriculum in times of Change. *Australian Journal of Early Childhood* 46(2), 126–138.
- Alila, K., Eskelinen, M. (2021). Varhaiskasvatuksen toimintaympäristön muutokset asiantuntijuuden kehittämisen kehyksenä. Teoksessa Elina Fonsen, Merja Koivula, Riitta Korhonen ja Tuulikki Ukkola-Mikkonen (toim.) *Varhaiskasvatuksen asiantuntijat: Yhteistyössä eteenpäin* (s. 229–237). Suomen Varhaiskasvatus ry.
- Cheung A. C. K., Keung, C. P. C., Kwan, P. Y.K., & Cheung, L. Y. S. (2019). Teachers' perceptions of the effect of selected leadership practices on pre-primary children's learning in Hong Kong. *Early Child Development and Care* 189(14), 2265–2283.
- Eskelinen, M. & Hjelt, H. (2017). Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lapsen tuen toteuttaminen. Valtakunnallinen selvitys 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:39.
- Fonsén, E. (2014). *Pedagoginen johtajuus varhaiskasvatuksessa*. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9397-3>
- Fonsén, E., Lahtinen, L., Sillman, M., & Reunamo, J. (2022). Pedagogical leadership and children's well-being in Finnish early education. *Educational Management, Administration & Leadership* 50(6), 979–994.
- Fonsén, E., Lahtero, T. (2024). *The Theory of Pedagogical Leadership: Enhancing High-Quality Education*. Teoksessa Ahtiainen, R., Hanhimäki, E., Leinonen, J., Risku, M., Smeds-Nylund, AS. (toim.) *Leadership in Educational Contexts in Finland*. *Educational Governance Research*, vol 23. Springer, Cham, 159-177. https://doi.org/10.1007/978-3-031-37604-7_8
- Fonsén, E., Kalland, M., Pihlaja, P. & Valkonen, S. (2025). *Varhaiskasvatuksen yliopistokoulutukset*. Esitys työryhmälle 15.8.2025.
- Heikka, J., Koivula, M., Hautakangas, M. and Suhonen, K. (2023) 'Shadowing Centre Directors as Pedagogical Leaders in Early Childhood Education Settings in Finland', in M. Modise, E. Fonsén, J. Heikka, N. Phatudi, M. Bøe and T. Phala (eds) *Global Perspectives on Leadership in Early Childhood Education*. Helsinki: Helsinki University Press. Available at: <https://doi.org/10.33134/HUP-20-9>
- Heikka, J., Koivula, M., Hautakangas, M., Suhonen, K., & Halttunen, L. (2024). LED Pedagogical Leadership in Finnish Early Childhood Education and Care through the Lens of Practice Architectures. *Nordisk barnegeforskning*, 21(2), 145-165.

- Heikkinen, K.-M. (2026). Early Childhood Education and Care Centre Leadership Through the Lens of Complexity – From Wicked Problems to Integrated Resources. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.
- Heikonen, L., Ahtiainen, R., Fonsén, E., Heikkinen, K.-M., Lahtero, T., & Kallioniemi, A. (2023). Kohti kehittyvää johtajuutta: Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen johtajuushankkeen (VEPO 2035) loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:7. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-760-4>
- Hjelt, H. (2023). Työnä varhaiskasvatus: Ammattilaisten puhetta suomalaisesta varhaiskasvatuksesta. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3137-5>
- Hujala, E. & Eskelinen, M. (2013). Leadership Tasks in Early Childhood Education. Teoksessa E. Hujala, M. Waniganayake & J. Rodd (toim.) Researching Leadership in Early Childhood Education (s. 213–234). Tampere: Juvenes Print.
- Hujala, E., Eskelinen, M., Keskinen, S., Chen, C., Inoue, C., Matsumoto, M., & Kawase, M. (2016). Leadership Tasks in Early Childhood Education in Finland, Japan, and Singapore. *Journal of Research in Childhood Education* 30(3), 406–421.
- Hujala, E., Vlasov, J. & Alila, K. (2023). Integrative Leadership Framework for Quality in Early Childhood Education and Care. Teoksessa M. Modise, E. Fonsén, J. Heikka, N. Phatudi, M. Bøe & T. Phala (toim.) Global Perspectives on Leadership in Early Childhood Education (s. 281–307). Helsinki University Press. <http://doi.org/10.33134/HUP-20>
- Jyrhämä, R. (2021). Opettajan pedagogiset opinnot 60 op : Laaja-alainen opettajakelpoisuus – tilannekuvaus 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:41. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-866-3>
- Karila, K., Harju-Luukkainen, H., Juntunen, A., Kainulainen, S., Kaulio-Kuikka, K., Mattila, V., Rantala, K., Ropponen, M., Rouhiainen-Valo, T., Sirén-Aura, M., Goman, J., Mustonen, K. & Smeds-Nylund, A-S. (2013). Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa. Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 7:2013.
- Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. (2017). Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-487-0>
- Karila, K., Rantala, K., Rusi, M., Davidsson, S., Helakari, P., Holsti, E., Keloneva, R., Kytölaakso, K., Malkamäki, L., Valkonen, S., Frisk, T., Mustonen, K., Sarkkinen, T. & Huhtanen, M. (2024). Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Julkaisut 7:2024. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. <https://www.karvi.fi/fi/julkaisut/varhaiskasvatuksen-koulutus-suomessa-2023-arviointi-koulutuksen-tilasta-ja-kehittamistarpeista>
- Karila, K. (2025). Varhaiskasvatuksen kelpoisuudet, tutkintokoulutus ja osaaminen. Esitys työryhmälle 21.8.2025.

- Kuusiholma-Linnamäki, J., Sarkkinen, T., Vlasov, J., Fonsén, E., Heikkinen, S., Hjelt, H., Lahtinen, J., Lohi, N., Mäkelä, M., Siippainen, A. (2023). Päiväkodin johtajan työ: Johtamiskokonaisuudet, varajohtamisen rakenteet ja johtajan työhön kohdistuvat odotukset. Julkaisut 29:2023. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/Karvi_2923.pdf
- Moisanen, K. & Rantanen, T. (2024). Sosionomi (ylempi AMK) -tutkintokoulutuksen kompetenssit: tutkimusosaaminen, johtamisosaaminen ja asiantuntijaosaaminen. Teoksessa L. Viinamäki, J. Helminen & S. Kinon (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomitutkinnon (AMK ja ylempi AMK) kompetensseista ja yhteiskunnallisista taustoista. Pohjoisen tekijät - Lapin ammattikorkeakoulun julkaisu 14/2024.
<https://lapinamk.fi/e-kirja/14-puheenvuoroa-sosionomitutkinnon-amk-ja-ylempi-amk-kompetensseista-ja-yhteiskunnallisista-taustoista>
- Niiranen, V. (2014). Johtamistyön sisältö ja johtamisen moniulotteisuus. Teoksessa V. Niiranen, M. Joensuu, J. Lammintakanen & M. Kerkkänen (toim.) Johtajana muutoksessa. Kuntaliitto. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2014/1617-johtajana-muutoksissa-acta-nro-253>
- OECD. (2006). Starting Strong II: Early Childhood Education and Care. Organization for Economic Co-operation and Development, OECD. Paris: France, OECD Publishing.
- OECD. (2017). Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education, Starting Strong, OECD Publishing, Paris,
<https://doi.org/10.1787/9789264276253-en>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021). Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämissuosituksien. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://minedu.fi/documents/1410845/55628624/Varhaiskasvatuksen+koulutusten+kehitt%C3%A4missuosituksien.pdf/e1f7fe14-d81e-e7b0-12f0-6572b22ee72e?t=1619443561397>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2024). Koulutusten kehittämistä tutkimuksella, yhteistyöllä ja verkostoitumalla: Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumin toisen toimintakauden loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2024:7. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-727-7>
- Opetushallitus. (2014). Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräys OPH-7885-2025. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esiopetus/419551/tiedot>
- Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Määräykset ja ohjeet 2022:2a. Opetushallitus.
- Opetushallitus. (2026). Sosionomi (ylempi AMK), Sosiaalialan erityisasiantuntijan ylempi tutkinto-ohjelma (Tampereen ammattikorkeakoulu). Opintopolku.fi. Haettu 23.1.2026.
- Roponen, H., Fonsén, E., Ukkonen-Mikkola, T., & Carpelan, R. (2025). Cultural frames of early childhood education leadership. Journal of Early Childhood Education Research 14(1), 196–229. <https://doi.org/10.58955/jecer.147866>

- Siippainen, A., Sarkkinen, T., Vlasov, J., Marjanen, J., Fonsén, E., Hjelt, H., Heikkinen, S., Lohi, N., Lahtinen, J. & Mäkelä, M. (2021). "Yhdessä yritetään tehdä parasta mahdollista varhaiskasvatusta ja laatua jokaisen lapsen päivään" Varhaiskasvatuksen moninaiset johtamisrakenteet ja johtaminen. Julkaisut 23/2021. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_2321.pdf
- Valkonen, S. & Abendstein, L. (2025). Päiväkodin johtajat tehostamistoimenpiteiden toteuttajina, kyseenalaistajina ja kieltäytyjinä. Hallinnon Tutkimus Vol 44 Nro 4 (2025). <https://doi.org/10.37450/ht.160156>
- Valtioneuvosto. (2023). Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisu 2023:58. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>
- Vipunen - opetushallinnon tilastopalvelu: Korkeakoulujen hakeneet ja paikan vastaanottaneet. Opetushallituksen ylläpitämä opiskelijavalintarekisteri. [Viitattu 27.1.2026]
- Vlasov, J., Sarkkinen, T. & Harkoma, S. (2024). Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen vaatii kestäviä poliittisia päätöksiä. Policy brief 1:2024. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. <https://www.karvi.fi/julkaisut/laadukkaan-varhaiskasvatuksen-toteuttaminen-vaatii-kestavia-poliittisia-paatoksia>
- Vlasov, J. (2025). Päiväkodin johtajan työ kansallisten arviointien valossa. Esitys työryhmälle 10.10.2025.
- Väkiparta, P. & Turunen, P. (2025). Sosionomi (YAMK) -koulutuksen sisällöt, painotukset ja yleiset opiskelijapolut. Esitys työryhmälle 12.9.2025.

Lait ja asetukset

- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540>
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1129>
- Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 40/2018. <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2018/40>
- Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista 794/2004. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadaskokoelma/2004/794>
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2005/272>
- Valtioneuvoston asetus ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarviointista 376/2020. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2020/376>
- Direktiivi uuden ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarviointista (EU) 2018/958. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/958/oj>

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-415-057-6 PDF